

בעזרת השם יתברך

מי שלומד בכל יום ארץ שלשת
הלמודים האלו, בונה לעצמו

בי"ת נצחי

זוה מור שהולך לפניו לעזרמי
עולמים ולנצח נצחים (אשר בנחל).

למוד יומי
ב'בלי ירושלמי תוספתא
בעריכה מפארת מוקדת ומפסקת

פרשת קרח תשפ"ה

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגדאוו

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

קרן הדפסה
היכל הקודש

2623 State Route 52
Liberty, NY 12754

718.387.2691

www.BreslevCenter.com

עבודה זרה. לפני אידיה – פרק ראשון דף ד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" רנה

ח'י"ח אין לי שכבר נשבעתי – ואין להקשות מפני "ארבעת נדרים" (גדרים א.כ. א) דמוכח דמשה דרע לחמה. דאיכא לשני' חרי חמה דהו' בדמישני נמי חתם. וד'י"ט דרבי אלכסנדר – פירש הקונטרס דקאי אהדאי דקאמרין לעיל דאין הקדוש ברוך הוא בא בטומאה עם ברייתו. ולא נהירא פירושו. דהא אפסוק ליה טובא. ונראה לרבינו דהו' דקאי אהא דסדוקין שאן בישראל כאן באומות העולם.

וקאמרין ד'בעל חמה' קאי אאומות העולם. והיינו דרבי אלכסנדר דקאמר: "ביום ההוא אבקש", שאם לא ימצא לדם וזאת שמימים. והיינו נמי דבא, דאמר שיש חילוק בין ישראל לאומות העולם. **בניני** שלהם – פירוש: במעשה שלהם. "מה רואה מעשיר" (תהילים טו) מתרגמין: מה דחליץ אנטן מניבניא דר'ך.

שהיה בדם למחות – הוא דאמרין בסוף "חוקת הבתים" (בבא בתרא מ, ג) שטוב שיהיו שונגין ולא ידעו מדיין – היינו דברר שידוע שלא יקבלו אם ימחו.

וידע
חנינא סגן הכהנים אומר: הוי מתפלל בשלומה של מלכות, שאלמלא מוה'א של מלכות, איש את רעהו חיים בלעו. רב חנינא בר פפא רמי, כתיב: "שדי לא מצאנהו שגיא כח", וכתוב: "גדול ארוננו ורב כח", וכתוב: "מינני ה' נגדירי בכה" לא קשאי: קאן בשעת דהי, קאן בשעת מלכותה. רבי חמא רבי חנינא רמי, כתיב: "המה אין לי", וכתוב: "גסם ה' ובעל כחה" לא קשאי: קאן בישראל, קאן באומות העולם. רב חנינא בר פפא אמר: "המה אין לי" – שכבר נשבעתי, מי יתנוני? שלא נשבעתי, "אתה שמיר ושת" וגו'. והיינו דאמר רבי אלכסנדר, מאי דכתיב: "היה ביום ההוא אבקש להשמיר את כל הגוים", אבקש ממי? אמר הקדוש ברוך הוא: אבקש בניני שלכם, אם יש לכם וזאת – אפדים, ואם לאו – אשמירם. והיינו דאמר רבא, מאי דכתיב: "אך לא בעי ישלח ד' אם בפרד להן שוע"? אמר להן הקדוש ברוך הוא לבישראל: פסאני דן את ישראל, אין אני דן אותם באומות העולם, דכתיב: "ענה ענה אשמיכם" וגו', אלא אני נפרע מהן כפי של תרגולתן. דבר אחר: אפילו בישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט, כפי של תרגולתן שמקשרין באשפא, אני מצדן להשבון גזול, [שנאמר: "אם בפרדו] להן שוע". [דבר אחר:] בשכר שמשוועין לפני אני מושע אותם. והיינו דאמר רבי אבא, מאי דכתיב: "ואנכי אפדים והמה דברו עלי כבוסים"? אני אמרתי אפדים בממונם בעולם הזה כדי שיהיו לעולם הבא, והמה דברו עלי כבוסים. והיינו דאמר רב פפי משמיה דרבא, מאי דכתיב: "ואני יסרתי חזקתי ודועתם ואלי יחשבו רע"? אמר הקדוש ברוך הוא: אני אמרתי אפסים ביסורין בעולם הזה כדי שיהיו ודועתם לעולם הבא, ואלי יחשבו רע. משתבח להו רבי אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא, שבקו ליה מיכאס דתליסר שנין. וימא חד אשכחהו, אמרו ליה, כתיב: "דך אתכם ידעתי מפל משפחת האדמה על פן אפקד עליכם את כל עונותיכם", מאן דאית ליה ספיא – ברחמיה מפיס ליה? אישתק ואלא

היום הבא – השמש והכחן קרינן לשמשא יומא. ויצאתי ופשת – סיפא ד'דורחא לבס' הוא, ופשת' לשון שומן וריבוי טובי, כמו (תרגום בראשית א') "פשו וסגן", ובמנו (איוב דלד) "ולא ידע בשם מנאי". לא מצאנוהו שיהא שגיא כח בנת דהין – אמר שגיא כחו תתיביו בולם כלליה. "ואי רבי חנינא אמר תרייתו בישראל – והבי קאמר: אף על פי שבעל חמה אני – דמהא אן

לי, כבר נשבעתי מקצוע עליך. מי יתנוני – סיפא דהאי קרא הוא. שביד ושת – לשון ארץ גוריה דחורבן. ודגמתי (איכה ג') "השאת והשבר", והיינו דרבי אלכסנדר – ארלעל קאי, אדאן הקדוש ברוך הוא בא בטומאה עם ברייתו. בניני שלהן – בספר וברון מעשיהם. ואם לא אשמירם – וברון אפקד עליהם. לא בחמלא, כי אם ברקדוק. בדאמרין לעיל: מקדיר עליהם חמה מתקתא ארלי יביטע. והיינו נמי דאמר רבא – שיהיה שונגין ודן גוים ברקדוק, ענה ענה ענה אשמיכם – עניו עניוהו, ולענה אשמינה. וכן תרגם יונתן: ויחידן חבו בחוביהן אתפרע מיהון, כפידי – נקור, ביקדורא' בלעו, שמעתי מעט מעט. וכן נפרע מהן קצת מעט, בחסות פנים ברייתו לחבלי, משנותיהן כדי שיהיו לעולם הבא. לחם שוע – אני נותן להם פרוין, כמו (שמות ד') "וישע" – פריק", ובמנו (בבא קמא פג) "ישוע ברוך" – פרוין. והיינו דאמר רבי אבא – אפדים לישראל בממונם. והיינו "כפי של תרגולתן", ונפרע מעט מעט, ונשגב בביקדוק. ידעתי – אהבתי, כמו (תהלים א') "ידע ה' דרך צדיקים", ובמנו (שמות לג') "ואדעך בשעם". מאן דאית ליה ספיא – דעם. ברחמיה מפיס ליה – מעולה על אהבו. "וזהם ורפעים" (בראשית מ) מתרגמין: נסיסין. לשון אחר: "סוסיא" – סוס שעסקו רע. את אהבו מעלין עליו כדי שיהיו נפרע מעט מעט – כן ישראל, נפרע מהן הקדוש ברוך הוא את כל עונותיהן בעולם הזה כדי שיהיו ליום הדין. וימא חסד נפרע מהן כלל, כדי לטרוח מעט העולם הבא. ופקדויה שמעט מעט מעט כאדם שפוק את חבירו לפרקים. מפקדש תחלו – גבי (ארבעה) ושהו משותחים שבאו להשתות את ירשלים כתיב בחזקאל. וזעם בכל יום – ואפילו חבי קיטין, וכתוב: "מי יעמוד" – מאן יעמוד. כצבור – אף על גב דבכל יום וזעם, מתקימין. ברביבא

אמר להו ולא מידי. רבנו ליה סודרין בגוארתי קא מבערי ליה, אהא רבי אבהו אשכחיהו, אמר להו: אפאי מבעריתו ליה? אמרו ליה: ולא אמרתי לן דאדם גדול הוא? [ואלי ידע למיכר ליה פירושא דהאי מוסאן] אמר להו: אפאי דאמר לכו – בתנאי, בקראי מי אמר לכו אמרו ליה: מאי שנא אתון דידעיתון? אמר להו: אנן דשכיחין גבסין – רמינן אנפשי' ומעיני, אינון לא מעיני. אמרו ליה: לימא לן אתא? אמר להו: אמשול לכם משל, למה תהדר דומה? לאדם שגושא משני בני אדם, אחד אוהבו ואחד שונאו, אוהבו נפרע ממנו מעט מעט, שונאו – נפרע ממנו בבת אחת. אמר רבי אבא בר כהנא, מאי דכתיב: "חלילה לך מעשת פדך הזה להמית צדיק עם רשע"? אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבונא של עולם, חולין הוא מעשות פדך הזה להמית צדיק עם רשע. – ולא? והכתיב: "והכרתי מנחך צדיק ורשע"? – בצדיק שאינו גמור. – אבל בצדיק גמור לא? והכתיב: "וממקדש תחלו" ותני רב יוסף: אל תקרי "ממקדש" אלא "ממקדש", אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו – ה'תם נמי, כיון שהיה בדם למחות ולא מיהו, הו' להו בצדיקים שאינן גמורים. רב פפא רמי, כתיב: "אל זעם בכל יום" – והכתיב: "לפני זעמו מי עמוד"? לא קשאי: קאן ביחיד, קאן בצבור. תנו רבנן: "אל זעם בכל יום" – וקמה זעמו? רגע. וקמה רגע? אחת מחמשה ריבוא ושלשת אלפים לשמונה מאות וארבעים ושמונה בשעה – זו היא רגע. ואין כל בריה יכולה לכוין אותה רגע, חוץ מכלעם הרשע, דכתיב ביה: יידע

עבודה זרה. לפני אידיה – פרק ראשון דף ד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

ויוודע דעת עליון – משמע מעצמו ולא בבואה. ולחבי פריך: דעת בהמות לא היה ידע. **רנע** בממטרא – ואם תמרה: מה היה יכול לומר בשעה מועטת כמות? ויש לומר: היה אמור 'כלם', והקדוש ברוך הוא הפכו ואמר 'מלך', בדרכים (במדרב גכ) 'ותרעת מלך בר'. ורבי אלעזר היה מפרש שאין צריך לר' לומר קללתו כאלו באותו רגע. ודע: שהיה רוצה

ויוודע דעת עליון? אפשר, דעת בהמות לא היה ידע, דעת עליון מי היה ידע? מאי דעת בהמות לא היה ידע? בעידן דהוה ליה דיהוה רכיב אחמריה, אמרו ליה: מאי שמעא לא רכבתא אפוסאי? אמר להו: ברמיבא שראי ליה. מיד: 'ותאמר האתון...' הלא אנכי אתהנך? אמר לה: לשעניא בעלמא. אמרה לה: 'אשר רכבת עלי?' אמר לה: אקראי בעלמא. אמרה ליה: 'מעודך ועד היום הוה?' ולא עור, אלא ששני עושה לך רכבות ביום ואישות בלילה. פתבי הקא: 'התקשן הסבנתי', ובתיב התם: 'ותהי לו סכנת'. אלא מאי 'ויוודע דעת עליון?' שהיה יודע לבין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא פועם בה. והיינו דקאמר להו נביא: 'עמי ובר נא מה יעין בלך מלך מואב ומה ענה אותו בלעם בן בעור מן השמים ועד התגלגל למען דעת צדקות ה'!' – אמר רבי אלעזר, אמר להו הקדוש ברוך הוא לישאל: עמי, ואו כהן צדקות עשיתי עמכם, שלא נשתייר עליכם כל אותן הימים, שאם נשתייר עליכם – לא נשתייר משונאיהם של ישראל שריר ופליט. והיינו דקאמר ליה בלעם בלעם: 'מה אקב לא קבה אל ומה אעם לא עם, ועם ה'?' וכמה עמקו? רנע. וכמה רנע? אמר אמיר,

תריבא

ואתימא רבינא: רנע בממטריה. ומגלן דרנע תוה ריתחיה? דכתיב: 'כי רנע באפו חיים ברצונו'. ואיפעיית אימא, מהכא: 'חכי כמעט רנע עד יעבר ועם'. אימת רתח? אמר אבוי: בתלת שעי קפייחא כי חזרא פרבלמא דתרנגולא. – כל שעתא ושעתא מתוור חזרא! – כל שעתא אית ביה סוריין סופין, ההיא שעתא לית ביה סוריין סופין. רבי יהושע בן לוי היה מצער ליה שהוא מינא [בקרואי, יומא חד] נקט תרנגולא [ואוקמיה בין פרעיה דערסא] ועיין ביה, סבר: כי מוטא הוהא שעתא אלמיה, כי מוטא הוהא שעתא נימנא, אמר: שמע מינא? לא אוריח ארעא למיעבר הכי, '[ורחמינו על כל מעשיו]' פתבי, ובתיב: 'גם עגוש צדיק לא טוב'. תנא משמיה דרבי מאיר: בשעה שהמלכים מניחין בתריהן בראשיהן ויושתיחין להמה, מיד פועם [הקדוש ברוך הוא]. אמר רב יוסף: לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת שעי קפייחא דיומא ביומא קמא דריש שמת בחדה, דלמא בין דמפקד דניא, דלמא מעיני בעבדיה ודחפו ליה מידחי. – אי הכי, דצבור נמי! – דצבור נפישא וכוותיה. – אי הכי, דיהיז דצפרא נמי לא! – בין דאימא צבורא דקא מצלו לא קא מרחי. והא אמרת: שלש ראשונות הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה! – אפוד. ואיפעיית אימא: לעולם לא תיפוד, תורה דכתיב בה 'אמת', דכתיב: 'אמת קנה את תפורה'. – אין הקדוש ברוך הוא עושה לפנים משורת הדין, דין דלא כתיב ביה 'אמת'. 'הקדוש ברוך הוא עושה לפנים משורת הדין. (יוס מביד מרן בעגל, סימן) גנפא: אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: 'אשר אנכי מצוך היום לעשותם?' היום לעשותם – ולא למחר לעשותם, היום לעשותם – ולא היום ליפול שכן. אמר רבי יהושע בן לוי: כל מצות שישראל עושים בעולם הזה, באות ומעודות אותם לעולם הבא, שנאמר: 'ותנו עדיהם ויצדקו וישמעו ויאמרו אמת', 'ותנו עדיהם ויצדקו' – אלו ישראל, 'וישמעו ויאמרו אמת' – אלו אומות העולם. ואמר רבי יהושע בן לוי: כל מצות שישראל עושים בעולם הזה, באות וטורפות אותם לאומות העולם לעולם הבא על פניהם, שנאמר: 'וישמרתם וגשיתם כי הוא הכמתכם וינתכם לעיני העמים', 'נגד העמים' לא נאמר, אלא 'לעני העמים', מלמד שגאות וטורפות לאומות העולם על פניהם לעולם הבא. ואמר רבי יהושע בן לוי: לא עשו ישראל את העגל אלא ליתן פתרון פה לבקלי תשובה, שנאמר: 'מי יתן ותהי לבכם זה להם ליראה אותי... כל הימים' וגו'. והיינו דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי: לא דוד ראוי לאותו מעשה ולא ישראל ראוי לאותו מעשה, לא דוד ראוי לאותו מעשה – דכתיב: 'ולבי חלל בקרבך', ולא ישראל ראוי לאותו מעשה – דכתיב: 'מי יתן ותהי לבכם זה להם ליראה אותי... כל הימים', אלא למה עשו?

לומר

ברמיבא = באחו. שראי ליה – השלכתו לרעות. כוננת = לשון מחממת. מן השמים ועד תגלגל – עד באבם אל הגלגל שהפליז לפניהם שוכנים. כי רנע באפו – אלמא דרנע הוי אפי. סוריין = נוקישי לשון לעו, כמו חוסיין חוסיין. ולשון שישמעאל קורין לחוט 'סוראק'. לא אוריח ארעא – לבין שעת עומה בתלת שעי קפייחא – בשעת חזק. דצפרא נמי – בתפלת 'עזרי' צבורא צפלו – שחיתת בכל מקומות. תפלת מוספי, והאל זמנה כל היום והיא שירת שחרית וגדריה. יש שמתפללין אותה בבקר ביום ומאריך. והא אמר – ראשונות יושב ועוסק בתורה. שניות דן, והבא אמרת בקמייתא דין אמת קנה – דנא דרצאות דהתלמוד תורה. ואל תמכור – בתנא למוד אדריס. דין לא כתיב ביה אמת – והא דכתיב (ותהלים) 'וי' – ששפטי ה' אמת – במשפטים הבנויים בתורה וצוים לישראל קא משמע, דלעיל מניה כתיב: 'ופקדי ה' ישרים'. מוספי – כל השעה דן שבח וסופרי מעשה. אבל מוסף ראש השנה, מתוך שהוא מתפלל מליכות וברכות שפרות – ומפקד דינא, ואל יפוש אדם עצמו מן הצבור. ולא למחר לעשותם – דאין מצוה לעתיד. לא עשו ישראל את העגל – כלומר, גבורים ושליטים בימים ההם, ולא היה ראוי להתגבר ערם עליון, אלא גיות מלך היתה שלשות כד בדי חזון פתוח פה לבעלי תשובה, שאם יאמר החוטא: לא אשבו, שלא יקבלו – אומרים לו: צא ולמד ממעשה העגל, שכפרו ותקבלו בתשובה. כי יתן ויהי לבכם זה וי' – בסניי נאמר, אלמא גבורים ואומיזי לבב ביראתם הדי. (ואותו מעשה – דבת שבוע, לבי חלל – דער הרע חלל בקריב ואין לו כח שלשות בקריב.

עבודה זרה. לפני אידיה – פרק ראשון דף ה עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"
רנט
חוספוט

וצריכא – פירש: לכתוב חטאם וקבלת תשובתם. **שמאלא** לא חטא לא באנו לעולם – ואף על גב דאמרין פרק קמא דערוכין (נז. ג) נצטו ונצטו נזח לו לארס שלא נברא – היינו בתחלת לידתה, שאין ידוע מה היא בסופה, אבל כשהוא צריך – אשורו ואשורו הדוד שחאו בתוכו. ועוד, ולמסקנא דכמי של באנו לעולם! אשור – שפיר.

אין כן דוד בא עד שיכלו נשמות שבתאי – ואם תאמר: מכל מקום יכלו על ידי גרים שיהיו מולידים ואומר הריכ רבינו אלחנן דנשמות של ישראל ושל גרים אין בתוך אחד. הוא דאמר (שבת לז ב:) עתידה אשה שתכל בכל יום לימות הבשית, שנא ירש לומר: גוף חדש ונשמות חדשות יהיו. **בי** רוח מלפני יעקב – משיח נקרא 'רוח', כדכתיב (איכה ד') 'רוח אמת משיח ה''. והכי פירושא דקרא (דמשיח מלפני שבתאי) 'נשמותם ללכת', על ידי נשמות אשר ששית. **אלא** שידרו מנכסיהם – דליכא למישר סומים דהו, ודא רביב בעית חרף (למבצר סוף) 'העני האנשים הדם הנקרי'. ומצורעים נמי לא הוה. דהא בעיה בתוך דומחיה היו ושבינו, וכי תימא דבמזון תורה נתרפאו, דהא אותו שנתרפא כבר חזרו למזון במעשה העלל, ושלח היה דלם בנים ליטא למישר, דבשכיל כן לא היה פחות קרובים למלכות לחלשיה כבתחלה. ויש מפרשים דמשועשע יליח שידרו מנכסיהם. דומחין אין לך חן כח עוד לחזיק, אבל כל חן דהו יבולין לחזיקו על ידי מנכסיהם. ופשיטא דקרא שייך בפירוש. 'ומית מלך מצרים'. **כפוי** – טובה – לכך קראם 'כפוי טובה'. שלא רצו לומר: אחת הן, לפי שלא היו רוצים לחזוקו לא טובה בכך. **עד** ארבעין שנין ואם קריא איניש – פירש' שאין משה לא נזכר. ואם תאמר: אמאי כנס משה על ישראל? הלא נהו דאם לא נזכר ויש לומר: שלפי שהוא לא היה צריך לתפלה זו לא נתן לב עד ארבעים שנה דקם ארעתיה דרביה, אבל ישראל שהיו צריכין לתפלה לא היה להם לדומחין מאותה שנה, שיהי כבר חטאו בעל ובמרגלים. ורבינו יצחק פירש: כשהיה לא הקפיד עליהם עד דבר על דהו ארבעים שנה, כי היה סבור דלמקו ארבעים שנה יעמוד על דעת קונם ויאמר: אחת הן, לא היה בדעתו שהיו מנדיחים למור אותו משום כפיה טובה. אבל כשעברו ארבעים שנה שראה שהיה להם לדעת, הבין עליהם שהיו מניחין כפיהם כפילי טובה, ואז הוכיחם.

יגרם
אחם ובני עליהן פלכום – חבלתם מעשיכם. **אין פאדם תמותין** וגו'. **למימרא**, דאי לא חטאו לא הוו מולידין? והתבנית: **ואתם פרו ורבו!** – עד סיני. **בסיני נמי כתיב:** **"לך אמר להם שובו לכם לאהליכם!"** – לשמחת עונה. **והתבנית:** **"למען ייטב להם ולבניהם"** וגו'! – לאותן העומדים על הר סיני. **והאמר ריש לקיש**, מאי דכתיב: **"וה ספר תולדות אדם"** וגו'? וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודרושו, דור דור וחקמיו, דור דור ופרכיו, **בין שהגיע לדורו של רבי עקיבא** שבח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: **"והי מה יקרו רעיו אל"** [וגו!]. ואמר רבי יוסי: אין בן דור בא עד שיכלו נשמות שבגוף, שנאמר: **"כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף"** כי רוח מלפני יעקב ונשמות איני עשיתי! – לא תימא אנו לא באנו לעולם, אלא: כמי שלא באנו לעולם. למימרא, דאי לא חטאו לא הוו מיתין? והתבנית פרישת יבמות ופרישת נחלות! – על תנאי. וזו כתיב קראי עשה? תנאי? אין, דהכי אמר רבי שמעון על לקיש, מאי דכתיב: **"ויהי ערב ויהי בקר ויהי הששי?"** מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם משה בראשית ואמר: אם מקבלין ישראל את התורה – ואם לאו – אחור אכנס לתורה ובוהו מיתבי: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, לבלתי מהם מלאך המות אי אפשר, שנקבר נגזרה גזרה, הוא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אויבה ולשון שולטת בהן, שנאמר: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם!"** – הוא דאמר כי האי פנאי; דתנאי, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר: **"אני אמרתי אלהים אחם ובני עליהן פלכום"**, חבלתם מעשיכם – **"אכן פאדם תמותין"** ורבי יוסי נמי, התבנית: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם"**, טובה הוא דתנאי, הא מיתה איפא! – (רבי יוסי) אמר לך: **בין דליכא מיתה, אין לך טובה גדולה מזו.** ותנאי קמא נמי, התבנית: **"אכן פאדם תמותין!"** – מאי מיתיה? ענייה, דאמר מר: ארבעה חשוכים במיתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני – דכתיב: **"כי מתו כל האנשים"**, ומאן גינהו? דתן ואבירם; ומי מתו? מיתו הוו! אלא שידרו מנכסיהם. סומא – דכתיב: **"במחשבים חשיכו כמתי עולם"** מצורע – דכתיב: **"אל נא תתי פמתי"**. ומי שאין לו בנים – דכתיב: **"הכה לי בנים ואם אין מתה אנכי"**. תנו רבנן: **"אם בפקחת תלכיו"** – אין 'אם' אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: **"לו עמי שומע לי"** [וגו!] כמעט אויביהם אכניע, ואומר: **"לו הקשבת למצותי ויהי כהןך שלומך וגו' ויהי כחול רעך וצאצאי מערך"** וגו'. תנו רבנן: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, אמר להן משה לישראל: **כפוי טובה בני כפוי טובה, בשהה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל:** **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, היה להם לומר: תן אותה. **כפוי טובה, דכתיב:** **"ונפגשו קצה בלחם"**

לומר לך – גזירת מלך היתה, ליתן פתרון פה לשבטים. דרפסרם תמאח – ואיכא חילול, אימא לא ליתקבל. **כילפסותו** – מעטפותו, לשון מלוכה, כמו 'מלפפין את התינוק בשבת' (שבת קכט, ב). **לאבותיו** – עשי העלל, לא באנו לעולם – שהיו במלאכים ולא הולידו בנים. **לארם** – בנים שהיו כבר בעמידתם בסני. **לשמחת עונה** – שעה נצטו נצטו להן, **"לא תשח לא אשה"**, עד שיכלו ובן – ארצו שי

ושמו 'נף', ומבארשית נצטו כל הנשמות העתידות להוליד ותנעם לשם. **כי לא לעולם אריב** – לאחר זמן האנוליה, וזלא לנצח אקצוף – מלגנאלי, כי רוח אשר כלפני – נשמות שבגוף יעטוף – הוא המאחר, כמו 'העוטפים ללכת' (בראשית לז). **ונשמות איני עשיתי**, כמי שלא באנו לעולם – על שחן חיים לעולם, וכל זמן שחן קיימין אין אנו חשוכין בלום. **הא לא קביל ישראל את התורה** – הדי שומע מנאן שלא בקולו לקבל שכר הדיוט בעולם הזה, אלא שלא תהא אשון לשון שולטת בהן, דהו חזי טובה דהבונה באן: **"למען ייטב להם"**. הוא דאמר – ריש לקיש, ענייה – שמשחטאשו שלטו בהן שנאיהם המכילים את ממונם כל דיוט ביהודה לאבול. ויתן ואריב – דאמר מר נריים סו, בל כל מקום שנאמר 'נצבים' 'נצבים' אין אלא דתן ואבירם, ודכתיב במבטשי נפשו בתביב 'נצבים' היינו אותו ורביה שלשנו עלינו. וכן הוא אומר: **"עמי שומע לי"** – שהקדוש ברוך הוא מתחנן לפניהם שישמרו את התורה. **"לו עמי"** – היינו תהינה, כמו 'לו חן דהו כדברך' (בראשית ל). **כפוי טובה** – אין מביחין לחזוקו טובה לבעים.

בלחם
אחם ובני עליהן פלכום – חבלתם מעשיכם. **אין פאדם תמותין** וגו'. **למימרא**, דאי לא חטאו לא הוו מולידין? והתבנית: **ואתם פרו ורבו!** – עד סיני. **בסיני נמי כתיב:** **"לך אמר להם שובו לכם לאהליכם!"** – לשמחת עונה. **והתבנית:** **"למען ייטב להם ולבניהם"** וגו'! – לאותן העומדים על הר סיני. **והאמר ריש לקיש**, מאי דכתיב: **"וה ספר תולדות אדם"** וגו'? וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודרושו, דור דור וחקמיו, דור דור ופרכיו, **בין שהגיע לדורו של רבי עקיבא** שבח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: **"והי מה יקרו רעיו אל"** [וגו!]. ואמר רבי יוסי: אין בן דור בא עד שיכלו נשמות שבגוף, שנאמר: **"כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף"** כי רוח מלפני יעקב ונשמות איני עשיתי! – לא תימא אנו לא באנו לעולם, אלא: כמי שלא באנו לעולם. למימרא, דאי לא חטאו לא הוו מיתין? והתבנית פרישת יבמות ופרישת נחלות! – על תנאי. וזו כתיב קראי עשה? תנאי? אין, דהכי אמר רבי שמעון על לקיש, מאי דכתיב: **"ויהי ערב ויהי בקר ויהי הששי?"** מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם משה בראשית ואמר: אם מקבלין ישראל את התורה – ואם לאו – אחור אכנס לתורה ובוהו מיתבי: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, לבלתי מהם מלאך המות אי אפשר, שנקבר נגזרה גזרה, הוא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אויבה ולשון שולטת בהן, שנאמר: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם!"** – הוא דאמר כי האי פנאי; דתנאי, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר: **"אני אמרתי אלהים אחם ובני עליהן פלכום"**, חבלתם מעשיכם – **"אכן פאדם תמותין"** ורבי יוסי נמי, התבנית: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם"**, טובה הוא דתנאי, הא מיתה איפא! – (רבי יוסי) אמר לך: **בין דליכא מיתה, אין לך טובה גדולה מזו.** ותנאי קמא נמי, התבנית: **"אכן פאדם תמותין!"** – מאי מיתיה? ענייה, דאמר מר: ארבעה חשוכים במיתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני – דכתיב: **"כי מתו כל האנשים"**, ומאן גינהו? דתן ואבירם; ומי מתו? מיתו הוו! אלא שידרו מנכסיהם. סומא – דכתיב: **"במחשבים חשיכו כמתי עולם"** מצורע – דכתיב: **"אל נא תתי פמתי"**. ומי שאין לו בנים – דכתיב: **"הכה לי בנים ואם אין מתה אנכי"**. תנו רבנן: **"אם בפקחת תלכיו"** – אין 'אם' אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: **"לו עמי שומע לי"** [וגו!] כמעט אויביהם אכניע, ואומר: **"לו הקשבת למצותי ויהי כהןך שלומך וגו' ויהי כחול רעך וצאצאי מערך"** וגו'. תנו רבנן: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, אמר להן משה לישראל: **כפוי טובה בני כפוי טובה, בשהה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל:** **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, היה להם לומר: תן אותה. **כפוי טובה, דכתיב:** **"ונפגשו קצה בלחם"**

יגרם
אחם ובני עליהן פלכום – חבלתם מעשיכם. **אין פאדם תמותין** וגו'. **למימרא**, דאי לא חטאו לא הוו מולידין? והתבנית: **ואתם פרו ורבו!** – עד סיני. **בסיני נמי כתיב:** **"לך אמר להם שובו לכם לאהליכם!"** – לשמחת עונה. **והתבנית:** **"למען ייטב להם ולבניהם"** וגו'! – לאותן העומדים על הר סיני. **והאמר ריש לקיש**, מאי דכתיב: **"וה ספר תולדות אדם"** וגו'? וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודרושו, דור דור וחקמיו, דור דור ופרכיו, **בין שהגיע לדורו של רבי עקיבא** שבח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: **"והי מה יקרו רעיו אל"** [וגו!]. ואמר רבי יוסי: אין בן דור בא עד שיכלו נשמות שבגוף, שנאמר: **"כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף"** כי רוח מלפני יעקב ונשמות איני עשיתי! – לא תימא אנו לא באנו לעולם, אלא: כמי שלא באנו לעולם. למימרא, דאי לא חטאו לא הוו מיתין? והתבנית פרישת יבמות ופרישת נחלות! – על תנאי. וזו כתיב קראי עשה? תנאי? אין, דהכי אמר רבי שמעון על לקיש, מאי דכתיב: **"ויהי ערב ויהי בקר ויהי הששי?"** מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם משה בראשית ואמר: אם מקבלין ישראל את התורה – ואם לאו – אחור אכנס לתורה ובוהו מיתבי: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, לבלתי מהם מלאך המות אי אפשר, שנקבר נגזרה גזרה, הוא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אויבה ולשון שולטת בהן, שנאמר: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם!"** – הוא דאמר כי האי פנאי; דתנאי, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר: **"אני אמרתי אלהים אחם ובני עליהן פלכום"**, חבלתם מעשיכם – **"אכן פאדם תמותין"** ורבי יוסי נמי, התבנית: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם"**, טובה הוא דתנאי, הא מיתה איפא! – (רבי יוסי) אמר לך: **בין דליכא מיתה, אין לך טובה גדולה מזו.** ותנאי קמא נמי, התבנית: **"אכן פאדם תמותין!"** – מאי מיתיה? ענייה, דאמר מר: ארבעה חשוכים במיתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני – דכתיב: **"כי מתו כל האנשים"**, ומאן גינהו? דתן ואבירם; ומי מתו? מיתו הוו! אלא שידרו מנכסיהם. סומא – דכתיב: **"במחשבים חשיכו כמתי עולם"** מצורע – דכתיב: **"אל נא תתי פמתי"**. ומי שאין לו בנים – דכתיב: **"הכה לי בנים ואם אין מתה אנכי"**. תנו רבנן: **"אם בפקחת תלכיו"** – אין 'אם' אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: **"לו עמי שומע לי"** [וגו!] כמעט אויביהם אכניע, ואומר: **"לו הקשבת למצותי ויהי כהןך שלומך וגו' ויהי כחול רעך וצאצאי מערך"** וגו'. תנו רבנן: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, אמר להן משה לישראל: **כפוי טובה בני כפוי טובה, בשהה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל:** **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, היה להם לומר: תן אותה. **כפוי טובה, דכתיב:** **"ונפגשו קצה בלחם"**

יגרם
אחם ובני עליהן פלכום – חבלתם מעשיכם. **אין פאדם תמותין** וגו'. **למימרא**, דאי לא חטאו לא הוו מולידין? והתבנית: **ואתם פרו ורבו!** – עד סיני. **בסיני נמי כתיב:** **"לך אמר להם שובו לכם לאהליכם!"** – לשמחת עונה. **והתבנית:** **"למען ייטב להם ולבניהם"** וגו'! – לאותן העומדים על הר סיני. **והאמר ריש לקיש**, מאי דכתיב: **"וה ספר תולדות אדם"** וגו'? וכי ספר היה לו לאדם הראשון? מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון דור דור ודרושו, דור דור וחקמיו, דור דור ופרכיו, **בין שהגיע לדורו של רבי עקיבא** שבח בתורתו ונתעצב במיתתו, אמר: **"והי מה יקרו רעיו אל"** [וגו!]. ואמר רבי יוסי: אין בן דור בא עד שיכלו נשמות שבגוף, שנאמר: **"כי לא לעולם אריב ולא לנצח אקצוף"** כי רוח מלפני יעקב ונשמות איני עשיתי! – לא תימא אנו לא באנו לעולם, אלא: כמי שלא באנו לעולם. למימרא, דאי לא חטאו לא הוו מיתין? והתבנית פרישת יבמות ופרישת נחלות! – על תנאי. וזו כתיב קראי עשה? תנאי? אין, דהכי אמר רבי שמעון על לקיש, מאי דכתיב: **"ויהי ערב ויהי בקר ויהי הששי?"** מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם משה בראשית ואמר: אם מקבלין ישראל את התורה – ואם לאו – אחור אכנס לתורה ובוהו מיתבי: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, לבלתי מהם מלאך המות אי אפשר, שנקבר נגזרה גזרה, הוא לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא תהא אויבה ולשון שולטת בהן, שנאמר: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם!"** – הוא דאמר כי האי פנאי; דתנאי, רבי יוסי אומר: לא קיבלו ישראל את התורה אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן, שנאמר: **"אני אמרתי אלהים אחם ובני עליהן פלכום"**, חבלתם מעשיכם – **"אכן פאדם תמותין"** ורבי יוסי נמי, התבנית: **"למען ייטב להם ולבניהם עד עולם"**, טובה הוא דתנאי, הא מיתה איפא! – (רבי יוסי) אמר לך: **בין דליכא מיתה, אין לך טובה גדולה מזו.** ותנאי קמא נמי, התבנית: **"אכן פאדם תמותין!"** – מאי מיתיה? ענייה, דאמר מר: ארבעה חשוכים במיתים, אלו הן: עני, סומא, ומצורע, ומי שאין לו בנים. עני – דכתיב: **"כי מתו כל האנשים"**, ומאן גינהו? דתן ואבירם; ומי מתו? מיתו הוו! אלא שידרו מנכסיהם. סומא – דכתיב: **"במחשבים חשיכו כמתי עולם"** מצורע – דכתיב: **"אל נא תתי פמתי"**. ומי שאין לו בנים – דכתיב: **"הכה לי בנים ואם אין מתה אנכי"**. תנו רבנן: **"אם בפקחת תלכיו"** – אין 'אם' אלא לשון תחנונים, וכן הוא אומר: **"לו עמי שומע לי"** [וגו!] כמעט אויביהם אכניע, ואומר: **"לו הקשבת למצותי ויהי כהןך שלומך וגו' ויהי כחול רעך וצאצאי מערך"** וגו'. תנו רבנן: **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, אמר להן משה לישראל: **כפוי טובה בני כפוי טובה, בשהה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל:** **"מי יתן והיה לבכם זה להם"**, היה להם לומר: תן אותה. **כפוי טובה, דכתיב:** **"ונפגשו קצה בלחם"**

עבודה זרה. לפני אידיהן – פרק ראשון דף ה עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

תוספות

צירם מסור בידם – דריש ליה ממלחיו רגל, דיער דיע נקרא "אורח" כדכתיב: "ויבא
הקל לאש העשירי." **ובי** בענין כולי האי – פירש רש"י: וכי אדם רגיל כל כך
להלחע על לבו שמחזו דעו, דאסתר שלשה ימים קודם של שהא יום איד של עבודה זרה,
ובזכר שם עבודה זרה חזיר בפיו ואילו מודרי דתנן: בארבעה פרקים וכו', ומסקי' הוהם
דלאביהם, שמיא טורד לפני הוהם אלא על עסק

אביהו – סגי בחד יומא. הבא דלחקרבה, שצריך
לחור אחר עסקי הקרבה – בעי הלתא יומי, והלכך
אסור לשאת ולתת בכל עניני מוקד ומזבח, משום
דשם עבודה זרה שפיר בפיו ואילו מודרי דתנן: בארבעה פרקים וכו', ומסקי' הוהם
ערב יום טוב האחרון של תג – הא דלא נקט
(יום) וערב יום טוב הראשון של תג, לפי
שהם יורדים במצות ולסוכה ואין להם פנאי
להרבות בסעודות. ויש מפרשים דבתוך ארבעה
פרקים עומא רבה וזא ביה יום טוב האחרון של
תג – לפי שהוא יום בפי עצמו חלוק משלפני
הקטן להרבות בסעודה, מה שאין כן בשבעים על
פסח, וגם הקרבת שבעמיו היו בשביל ישראל,
וכל הוהם דיו מקריבין על גוהם, וערב פסח – לפי
שהוא יום גלגלי ויצאה לחירות, ועצת
כדאמרין פיר' "אלו דברים" (פסחים כו. ב),
הכל מודים בעצת דבענין נמי "לכח", וראש
השנה – מפני שהיא תולדת השנה מרבים סעודה
לעשות מיום יפה, והנה ענינים עתיקים של לטימן
יפה, כדאמר במסכת הוריות (יב. א) וכויתות' וכו',
בא.

וכדברי רבי יוסי אף ערב יום הכפורים בגליל
– תיקוה, פירק קטא דכדכתיב (ה. א)
דפריך תלמודא: יום הכפורים שחל להיות בשני
בשנת יחידה הוה שמיא שדעוהן בן עוף, ואמאי
שבק כל הני פירקין דדברי הכל ופריך לדברי ר' יוסי
דסי' הגלילאי של לומר: דשפיר פריך אליבא
דרבנן, דיעק פירכיה מנן עף דוקא, דבדמא
איכא טירחא יתירה להפילא ומכדי, ובפרקים
אלא אינני רגילין קר בדבמות, וזכרם, ובפרקים
רגילים בעשות דגנים ודברים קלים, כדאמרין
בראשית רבה (פרק א) עובדא בחיזא חייטא
דקב דין ונא תריסר ידיו. **והתנן** שואלין
בהלכות הפסח – ואף על פי שום עשה אפר קרבן
שואלין בהלכות הפסח קודם שלושית יום, מכל
מוקם עיקר דתקנה על קרבן נתקנה, כדאמר
טעמא פירק פסח דפסחים (ו. ב): "שדרי דבזא
עומד בפסח ראשון מוודיע על פסח שני. **מניין**
למחוסר ראשון בלגובה בממא
שלוק, דאבא בבי תריסר ידיו. **והתנן** שואלין
נמי אסור. דכתיב: "ומידן נא בשר לא תקריב."
ומיתני ליה "ומכל הדי" דהוהיה הקדוש ברוך הוא
לנח להוהם מחוסר אבר בויחב מפני ששדתי
להביא מום בקרבן, ואם תאמר: הא לקמן בסמוך

(ו. א) אמר דהוהיה אל התיבה וכן ורסיס, ולא אסור לבשר נח ועוד קשיא, דקרא גבי בדמא טעמא כתיב שהם שנים שנים, דכתיב: "ומכל הדי מכל שנים שנים מכל תביא"
וגו, והנהו אל בני קרבן ניהא אל לבני נח, כדמשמע פיר תבא דבתיב (קט), אף ויש לומר: דאין לאסור אלו וכן ורסיס לקרבן במה שמעטעם מהבאת התיבה, כיון דאיכא טעמא חזינא.
דאיכא למימר דאין דמעטעם הכתוב היינו לפי שאינם ראויים לקרבן השלם, אבל מחוסר אבר, אי לא לאסור לקרבן למה נעטעם מלכיאם לחיבה? הרי הם ראויין לקיום הברכה. ולבדמה
טעמא על דקדא נמי לא מצי קאי, דכיון שדעלמם נמי לא חזו להקריב. **מניין** למחוסר אבר ששור לבני נח – יש לדרוק מלשן "אסור" שהוא אסור מעור וכן בן מוחרד חבול. ותוהמ
מאי טעמא אל חשיב ליה בדיה שבע מצות ששעטא, ויתחייבו עליו מיתה ואין לומר משום דאודדתה לא כתביא בהדיא. הא מכלל הן אחא שומע לאו כדרשנין "ומכל עין הנה אמן
תאכל לו מל", ודבך באשדתי ואל אשאת בהדא אלא יש לומר: דהאי קום עשה הוא, דמאישי אשיר מריבון שהיוהם נורדים נורדים ודבתיב כישאר, אלא דא מחוסר אבר אמרין ליה
קום דאבן קרבן שלם, וקום ושהא אל חקשיה. והא דאמרין פירק קטא דקדושין (כ. ב) דמצריבין "מן העוף" וכו' כלל העוף נכשט: כישה פנה קטע רגלה וכו'. מלשן ליה פשיטא, דמי אכא
מיד לירשאר שרי ולגי אסור? ויש לומר: דסלקא דעתך כיון ששאר מומין הופסילין בבדמה ודחורו בעוף, כדאמרין: תמות וחרות בבדמה ואין תמות וחרות בעוף, ובבדמה אין חילוק בין
במומין בין במחוסר אבר – בעף נמי ינאמ כיון שהדוריה מחוסר אבר נמי נשתי, קא שמענן לן: "מן העוף". ועוד יש לומר: דאי לא כתיב "מן העוף" לאסור מחוסר אבר לישראל,
הוה אמאי דבני נח משדור, והכתוב לא לאסור לישראל אף על פי דכתיב גבי בני נח, כדאמר בפירק "ארבע מיתות" (סנהדרין נט. א), כל א' מל מצוה שנאמר לבני נח ולא נשנית בסני – לישראל
נאמרה ולא לבני נח נשנית בסני – ולא להוהם נאמרה.

בלחם הקקלוק – קל הוא הוהם, ומפני שהיה נבלע בכל אבריהם ואין יוצאין לחוץ קראוהו
קקלוק, ורענו על כך. והוא היתה להם טובה גדולה, שלא היו צריכין לטרוח ולטא
שלש פסאטות לפנות, דתניא (ברכות ט. גה) בוא בשוק נפיק, אין נפנין לא לצדיקה ולא
לפניקה אלא לאחריהן, ומתנה ישראל שלש פסאטות וזה, **אשר** ניתנה עמרי – לשון נאי
דא, שתחלה הקקלוק במתנתו של מוקם, ודא

עשה לו לעור. לא רשח – לתוכחה זו אלא
לאחר ארבעים שנה, במשנה תורה בערבות
מאמר אדם להם: ולא נתן לכם כל לדעת שתדו
יודיעם לשאול מה היה מבקש מכם, ואלמלא אף
משה רבינו לא נזכר לתת על לבו דבר זה עד
ארבעים שנה, לא קאי איניש אריתות דריבא –
לדעת סוף דעתו ותבנתו עד ארבעים שנה,
שהיו משה לא רמזה לישראל על ארבעים
שנה. משלח רגל – משלוחם ומשליכין רגלי
יצר הרע תבא על האדם מעליהם, יצר הרע
קרוי "אורח", כדכתיב: "עליהם הלך לאש
העשיר" (שמואל ב. ג). ופי' בענין כולי האי –
דרשינן דכיון לא גוי להאי בדמה לעזרין הם
אידו שלשה ימים קודם לכן? בתי איבעה
פירקין – מחזיקין ליה לאיש דכל מאן דזבין
בדמה שדית לה ביומה, ומשום הכי קאמרי
אמה מכתרי לשלוחו, ואל תשחא אתה דבת
שאמרי, משום "אורח את בני", דכתיב אורח
מחייב האחרון, ואילו ימים אי אפשר בלא בשר
קרוי "אורח", ערב יום טוב האחרון של תג – מפני
שהוא יום השלמת קרבנות הוהם, דתנן: מי שלא
זח וכו', ואיבעה עשר ידבין – ששום פסדים.
ערב עצרת – משום שלמי חגיגה ועולת ראיה.
קרב ראש השנה – יום טוב הוא, ואוכלין בשר.
(ויים הכפורים) יקריבין (למחפורים) – נמי
משום "כל האוכל ושותה בתשעה בר וכו",
בגליל – הוה רגילין להרבות שמהוה יתור, קמי
ערב יום טוב, אלא לא זבין איניש מקמי סעודה
אלא דא יומא, ואילו כדאמרי תלמי לא היה
מזוהר לו היום, דאין אדם קונה שלשה ימים
קודם לכן צרי שדעתי יום שלישי, להקריב –
שדעתי וזה, נמי מחזיר חזרה לשלוחו ימים.
ברוקין = טיליא בלעו, דאסור לבני נח –
להקריב לבמה, ודומיא דקרבנות שנהו
באתיהם לשמיען דן דנתנו לעבודה זרה שלוק,
ובסל החי – על שם שהיה עתיד דא להקריב
מקד, דכתיב: "ויקח מכל הבדמה הטוהרה" וגו'
(בראשית ח).

תמים

האי מביעי ליה
למעטמי טריפה דלא! – מריפה מ"לחיותי ורע"ו נפקא. הניחא למאן דאמר: מריפה אינה יולדת,
אלא

עבודה זוהי. לפני אידיהן - פרק ראשון דף ו עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)" רלא תוספות

תפיס ברכיו - עניו ורשע ורח, צדיק במקצו - בלא חסד. לצוהא בעלמא - לעמוד
עמו שנים עשר חדשים בחבליה. ומדור טריפה לא תעילי, שלא תמות ובטל הצוהא. אבל
זק וסרס שפיר דמי, קמשמע לך. הן ואידיהן - שלשה, ולא הוא ולח אלא שני ימים קודם.
4 ואי רלאם - הן, שלשה, לבד האיד. תנא גמי שלשה לאידיהן - אף על גב דליהנהו אלא
שנים, ודא השבעין לאיד בחדי קמאר, קרי דרז

לבחראי גמי שלשה וקא חשיב לאיד בחדייהו. 1
7 (נציג) - ההולך בשבת של אותו האיש שנהג
לחם לעשות יום איד באחד בשבת, לדברי רבי
8 ישמעאל, ליעולם אסור - לעשות עמון משא
9 ומתן, שלשה ימים לפני יום נגרי ושלשה ימים
10 לאחר, דהי כל בשבת בילה. איבעק ותפסה -
11 רביעי בשבת ותמשי בשבת. שמונה ימים - לפני
12 תקופת שבת הן ואידיהן כל שמונה. ויטען -
13 דלא תימא קלנדא לפני התקופה וטעניא
14 לאור התקופה. אחור וקם צריג - "אחור"
15 כתיב ברישא. ומתחתיה, האיד דלאחר -
16 התקופה תנא ברישא. ואי סלקא דעתך - יום
17 איד קא חשיב בחמתיהן קום ימים שלפניו. עשרה
18 ימים הוא - לרז, ואמאי קתני שלשה עשרה ביום
19 למתן, מאור קדימאן לן דרשונה ימים מושך
20 ימי האיד. ליתני אידיהן של גוים שלשה ימים -
21 אסור לשאת ולתת עמיהם, דמשמע דהא
22 כשנענין ימי אידיהן אסור ימים משא
23 ותמון, ולמה לי ליתני "לפני", דמשמע לפני
24 האיד שלשה ימי תימא להבי תנא לפני -
25 למעט לאחר, דאי דרז חני טמא לא דהו
26 ידענן דרז שני ימים לבד האיד מתי, אי לפני א
27 לאחר, ולכתיב תנא "לפני" - למעט לאחר.
28 ליתני אידיהן של גוים שלשה ימים לפנייה
29 אסור, דלמשמע דתנא דרז באידיהן אידיה
30 אלא מודלא אורכר במתניתין לאסור כלל, שמע
31 מינה כל דרז שלשה דקתני במתניתין אילפני
32 קא, ואידיהן ממולא משמע דכל שכן דאסור
33 הון כל אידיהן קתני. שמוס הרוחה - דרוח
34 ואיל מודה לעבדה ורז, ועבר ישראל שמוס
35 דמוכין כל פיר"ש (שמות כג). ולפי ענין -
36 דמוכין כל בהמה מותר לעבדה ורז, ובני
37 נח נצטוו, ודאי אותה משמע מית
38 בארבע מיתות' בסנהדרין (נז, א). ורז דאמרן
39 עמד דחתין, מיהו אל יעברו על דיקר, שהרי
40 עתידין לא ליתן את הדין על שאן מקיימא אתר
41 ואף על פי שאן לוק שבר בקומן, (ואתני)
42 (ואתני) קא עבר ישראל משום ממצא עור לא
43 הון מוכר' (בבבלי שבת משום ממצא חפצן
44 דבר ברב). ואלא תיב בהמה - לנו לקריב, ואי
45 לא מבין ליה ישראל אפילו הכי פלח ליה
46 ברידיה.

משום הרוחה הא קא מרווח ליה, אי אמרת משום "עור לא תתן מכשל" הוא אית ליה
47 ב'דיריה, ובי אית ליה, לא עבר משום "עור לא תתן מכשל"? והתניא, אמר רבי נתן:
טפלין לך, בדרשין (בבבא מציעא סב, א). ודא אחור עקן - חייך קודמין לחי חבירך. ובברייתא רבה דריש: "ודיה לך ולחם לאלכא" - דם טפלין לך, ואי תאח טפל לחם.

ואי סלקא דעתך הן ואידיהן עשרה ימים - פירוש: אי אמרת בשלמא בדרשילי שמי דקא חשיב תנא דמתניתין - אין ימי האיד בחשבונם, אלא לפעמים שיהי איד איד ואי שנים, או
בגן אלא - דתנא דרשון קא ליעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמון שלשה ימים. אלא אי אמרת דליעלם עם האיד מחשבים ושלשה ימים, הכי קתני ביה חזק: הלא הן אידיהן
קלנדא. דמשמע שאו אסור לשאת ולתת עמון שלשה ימים; ליתא. דעשרה ורז וצריך לומר שיש חפץ בן קלנדא לטטרוריא לכל הפחות שני ימים. מדרקמה עשרה ימי דזו, אם בן שני
שני ימים לפני קלנדא שאן בו איד. וסברא מי לא איד, דאמרינן לקמן שמונה ימים של קלנדא עם נבדר שמונה ימים טובים עשרה אור דרשון, ומסתמא לא שיעאם מיד אורי התקופה
שהרי לא יוכל לחבין מיד אידיהן. אלא שמוע אידיהן שני בלא אידיהן, קלנדא תנא: "לפני אידיהן
של גוים שלשה ימים"; ליתני: "לפני אידיהן שני ימי". אמנת. דאבתי דרז מבני ליה אי הוא איד בכלל - שיעאם לרז חזק הון מלפני אידיהן שני אחור. -
לחבין, וצריך עיון. הן בלא אידיהן שמוע מנה - דא רז איצטריך שמואל לאשמעיהן לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור, דלא תימא: כיון דאין לו היתר לעולם שבקין ליה רוחא להחיות
בשום עפע. אי מנה, הון אמנת דסבר רבי ישמעאל דא כרבנן דלא אסיר לאחר. אי מני, אשמעיהן דחשיב עס איד, פירוש: עס נגרי, לאסור כשאר עס אידם. לא רלמא משום ולפי עור
לא תתן מכושל - שני משקין מכאן לפירוש הקונטרס דמתניתין, דפרש ד'לת' ולשאת' היינו מקח וממכר, מכל מקום מאי "לפני עור" איכא? ושנא שני לומר, שמעניא לו מעות

לקוח עבדי צדיק ודור.

אלא לטאן דאמר טריפה יולדת מאי איכא למימר - פירוש: לידדיה אצטריך מכל דהי'
למעט טריפה. ואם תאמרו: טריפה גמי היכי מימעט מהאי קרא? דא חזק דאית ליה
טריפה יולדת, כל שכן דאית ליה גמי טריפה חיה. דאפילו לטאן דאמר טריפה אינה יולדת
אמר דיכול להיות דאית ליה דחיה. ואם כן דאית גמי טריפה מוקרא "דחיה" ורז ראיא

דאא לחיותו ורז שני למנח, דנרשף חזק הכי; שכל'
החי' - שיהא בלוי ברוך חורו ולא חולה. וטריפה,
אף על גב דהוא חי ומכל מקום אינה בריאה אלא
חולה כל ימיה ותומעטה וחולתה, וממעט שפיר
מהאי קרא ד'מכל דהי' טפי מלקחיה אבר, שכל'
בריא וחי חוץ מאבר אחד. וכן פירש רש"י לקמן
פרק ר"ב ששמואל, נא, א.

אנך בדומין לך, ומכל מקום לכתב למעט
מהבא מחסור אבל בעל מבעל, כיון שלא
היה צריך אלא לקיום העולם, ומיחו שיעא. דא
קיימין אליבא דמאן דאמר טריפה יולדת, ואם כן
טריפה גמי מוטעין ושנא שני לומר, ד'מכל'
החי' איצטריך למעט מחסור אבר, דאי לא כתיב
אלא "אחור" הון מוטעין ליה למחסור אבר ולא
למריפה, ומסתבר טפי למעט מחסור אבר
במאס מטרפה דלא מניסיה, שאן אבא חסור,
וגם שני דרבה טריפה שאני ניכר. דרז רבינו
יעקב, ודא רזא עילי (ה, ב) הא מעבי ליה
למעט טריפה, אם כן מוטעין ומסתבר טפי
למעט טריפה - היינו ממיטע דכיל דחי',
דמשמע בריא ולא טריפה, אבל מחסור אבר בנך
אחור וכינאז בו בריא גמור חזק בשאר הונן
דברפרישתא לעיל. ודלמא, הון גופה טריפה דה
ואף על גב שדח לאכאן שאני שנים רבות, מכל
מקום באהנה שעה לא היה ידוע עס טריפה
ואי שלם עיניה מלחבתי טריפה מעט' דומין לך,
ולא נהירא תירזן זז, דעל כרחיך לא וזהירו אלא
מטרפות תגלי יניכר, ונרשופת בשבסר לא היה
יכול להבחין, אלא שני לומר דרשנא קא כמאן
דאמר חיה, דקסבר טריפה חיה, דרז, עור דא קיימין
אליבא דמאן דאמר טריפה יולדת, ולידיה
טריפה גמי חיה. תמיס' כתיב - ואם תאמרו
גבי קרבן (מנחות ד, ב) למה נא מערכין ימן
הבקר' להוציא טריפה תופק ליה ממרכיבין ימן
לומר: דהם סברא ורז למרש' "תמיס" ולא
כל בום, דמעטה גמיה יתר מטרפות. דרז,
דבעל מום מנחה ורזא תימא, דבתיב גבי בעל
מומין לבנה: "הקריבו נא לפתח הירצן", היינו
טעמא דניכר, אבל טריפה שני שאני ניכר, ועוד,
דקא גופה בדיא משום "תמיס" היינו לרצון
כל מום לא ידעה ב', טעמיה דאית ביה מום לא
מדיק תימס.

והשתא נפקא לן מתוך כי - ואם תאמרו:
לטאן דאמר טריפה אינה יולדת,
ונפקא לן טריפה מ'לחיות ורז, עס "אתך"
למה ליה וקאן לדלות דאדוריה דקרא ורז, דא
גבי משה דרשין (סנהדרין ב, ב) "אתך" בדומין
לך ויש לומר: דרשין חבא נמי "אתך" - שיה

טפלין לך, בדרשין (בבבא מציעא סב, א). ודא אחור עקן - חייך קודמין לחי חבירך. ובברייתא רבה דריש: "ודיה לך ולחם לאלכא" - דם טפלין לך, ואי תאח טפל לחם.
ואי סלקא דעתך הן ואידיהן עשרה ימים - פירוש: אי אמרת בשלמא בדרשילי שמי דקא חשיב תנא דמתניתין - אין ימי האיד בחשבונם, אלא לפעמים שיהי איד איד ואי שנים, או
בגן אלא - דתנא דרשון קא ליעולם לפני האיד אסור לשאת ולתת עמון שלשה ימים. אלא אי אמרת דליעלם עם האיד מחשבים ושלשה ימים, הכי קתני ביה חזק: הלא הן אידיהן
קלנדא. דמשמע שאו אסור לשאת ולתת עמון שלשה ימים; ליתא. דעשרה ורז וצריך לומר שיש חפץ בן קלנדא לטטרוריא לכל הפחות שני ימים. מדרקמה עשרה ימי דזו, אם בן שני
שני ימים לפני קלנדא שאן בו איד. וסברא מי לא איד, דאמרינן לקמן שמונה ימים של קלנדא עם נבדר שמונה ימים טובים עשרה אור דרשון, ומסתמא לא שיעאם מיד אורי התקופה
שהרי לא יוכל לחבין מיד אידיהן. אלא שמוע אידיהן שני בלא אידיהן, קלנדא תנא: "לפני אידיהן
של גוים שלשה ימים"; ליתני: "לפני אידיהן שני ימי". אמנת. דאבתי דרז מבני ליה אי הוא איד בכלל - שיעאם לרז חזק הון מלפני אידיהן שני אחור. -
לחבין, וצריך עיון. הן בלא אידיהן שמוע מנה - דא רז איצטריך שמואל לאשמעיהן לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור, דלא תימא: כיון דאין לו היתר לעולם שבקין ליה רוחא להחיות
בשום עפע. אי מנה, הון אמנת דסבר רבי ישמעאל דא כרבנן דלא אסיר לאחר. אי מני, אשמעיהן דחשיב עס איד, פירוש: עס נגרי, לאסור כשאר עס אידם. לא רלמא משום ולפי עור
לא תתן מכושל - שני משקין מכאן לפירוש הקונטרס דמתניתין, דפרש ד'לת' ולשאת' היינו מקח וממכר, מכל מקום מאי "לפני עור" איכא? ושנא שני לומר, שמעניא לו מעות

לקוח עבדי צדיק ודור.

עבודה זרה. לפני אידיון – פרק ראשון דף ו עמוד ב – מותר מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" תוספות

מנין שלא יחיש אדם כוס יין לנור – נראה דהוא דרין בשל שאר איסורין, אלא לחבי נקט כוס יין לנור – משום דמסתמא למישרי קא בעי ליה, כיון דכולי עלמא חזריא שתי, ושמו שכן נזיריה, אבל ישראל שאמר: דחיש לי נבלה או חור או שום איסור – אין לחשוש מלדחיש לי, אבל אם ידעו לו שרצה לאכלו – אסור לדחיש לו, ואפילו הוא עלו, מרקאמו: אי לא ידע ביה שקיל ליה אידא, ולפי

זה אסור לדחיש למשומרים לעבודה זרה דבר איסור אף על פי שהיה שלהם, כי הדבר ידוע שיאכלוהו, והוא נאסר להם, דכשראל גמור חשבניה, ומיירי דברקא גמוסקם וכלי ליקח אם לא יחיש לו זה, וכדמסיק דקאי בתרי עברי נזירא.

תניא מוחה דרבי שמעון בן לקיש – נראה לרבינו יצחק דהכלה כרבי יוחנן אף על גב דתניא בוחה דרבי שמעון בן לקיש, ומיירי ראיא מוחה יד' דחולץ' (בבבא נזיר, א) דקא חשב וזי' דהכלה כדבר דרבי לקיש לגבי רבי יוחנן, ולא חשב, ואין לומר, דהא דלא חשב הא דהכא היינו משום דתניא בוחה ולא איצטריך למחשבה, דהא חשב רחם חליצת מעוברת אף על גב דתניא רחם נמי בוחה, ודע, דלפנין (ו, ב) מסיק: נשא נתן איבא בניהו, וקא פשרש דבגמרי ממתניין אית ליה נשא נתן אסור כרב, יוחנן: ומתניתין עריפא מבריתא.

לא אסור אלא דבר המתקיים – פירוש: מבר דקא, דאילו לקנות דרא אסור דברב שאני מתקיים יותר מדבר המתקיים, אלא ודאי לא איירי דך ברייתא אלא במבר, ואפילו הכי קרי ליה בספא 'נשא נתן' כפירוש רבינו תם, ולפירוש הקונטרס קשה. **אבל** לא לוקחין מנם – לפירוש רבינו תם אלא אסור שום קידה, צריך לפרש 'לוקחין' – קבלת דורון, והוא דהיו בני דבר המתקיים שאין מקבלין הימנו דורון, ואין לדיקש דא רב המתקיים, דהוא דער קסריינא דבר המתקיים אלא **אמר**, אבי גורא לפרעון מן אסור לפרעון – תימה למה ליה לאבי למימר משום גורא, לימא טעמא משום דשמו דהא באומר במתניתין: אף על פי שהיה מיצר עבשו שמו חזק לארור זמן רב: דמער דשמו טעמא דשמו לארור זמן קצא (למינור) (למיסר), כיון שאינו שמו כזה אידם, ומיזה, אי לאו דאיבא שום שמוח לא היה שייך נמי למינור, דהא דגורין בבבולא היינו משום דאיבא שום שמוח כדפירש בסמוך ב'ברייתא', והשתא נתיא דאצטריכו כוליה לאבי נמי כמז לרבא. **אלא** ללות מן מועט קא ממעט אל – מבאן דהא לפירוש רבינו תם דמיירי בלא רבית, דמא קאמר 'מעט' קא ממעט ליה אם מלה ברבית כדי להרתי.

רבי

היה אף על פי שמיצר עבשו שמוח הוא לאחר זמן? והתניא, רבי יהודה אומר: אשה לא תסוד בפועל מפני שניזול הוא לה. ומודה רבי יהודה בסור שניזול לקפלו בפועל – שפופלתו בפועל, אף על פי ששמיצרה עבשו שמהה היא לאחר זמן! אמר רב נחמן בר יצחק: הנה הלכות מועד, דכוליה מיצר עבשו שמהה לאחר זמן. וביניא אמר: גוי לענין פרעון לעולם מיצר. במתניתין דלא כרבי יהושע בן קרחה; והתניא, רבי יהושע בן קרחה אומר: מלוה בשטר אין נפרעין מן, מלוה על פה נפרעין מן, מפני שהוא כמציל מידם. יתיב רב יוסף אחריה דרבי אבא יתיב רבי אבא קמיה דרב הונא, וייתיב וקאמר: הלכתא כרבי יהושע בן קרחה, והלכתא כרבי יהודה. הלכתא כרבי יהושע הא דאמרן. כרבי יהודה דתניא: הנותן צמר לצבע לצבע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, רבי

לא יחיש אדם כוס יין לנור – שמו יבא לשותותו. ואמר בן התי לבני נח – לפי שנאסר לוקח, דכתיב: 'אך בשר' וגו' (בראשית ט). דקיפא בתרי עברי נזירא – גוי מצד זה וישראל מצד זה, דאי לא ידע ליה לא מצו שקיל. נשא נתן – לפני אידיון עמון, מדו בנחמא. אסור – ליתנות מאתה חסודה. כשאמר אסור לשאת ולתת עמון – לפני אידיון.

אמר אילא כרבא המתקיים – עד עיו אידיון, דהיו ליה קמיה ביזא אידו ואילו ומודה. **אבל** רבי שאני מתקיים – כיון דיק ומכאן בן מותר. **רבי רבי אושעיא** – במתניתין דרבי רבי אושעיא, דאיהו סידרה למתניתין, וכן רבי חיאי, **אבל** לא לוקחין מן – דמרווח ליה, שמתוך שאני מתקיים מתאחד הוא למסור, כפריטא – דער במתרה חדשה, שפסל קיסר לא דראשונה וגור על זו, בלאחר דו – שלא יבין ששמעת השלכות, וכיון שרואה שאבר מן לא ישמח כולו משום בריחה הוא – שהיו ישמח כשראול צריך לו, וצריכי – למתני במתניתין לכוליה, משום דקא מרווח ליה גרסין, והשמיא ליה מילאא דצריך ישראל לשאול את כלי, ודע דהדר ליה את כלי כעין, לא תסור – לא תתן סוד על פניה במועד, מפני שניזול הוא חל – בעוד על פניה, ואף על פי כשנשלמה מאדמה ומגדול פניה, כיון דהתאן זו אינה אלא עד לאחר המועד ונתייל כיון המועד, אסור לקפלו – לנטול מעל פניה, בתוך המועד – כיון שבאה לסוד בחלת המועד ולבסוף יום יומים תטלו, והנתיב הימנו כיון המועד, וירלוו מוצר עבשו – כל מה שחתרו לעשות במועד מיצר הוא באותה שעה, כיון שחשבה ונתקן סודיה, והחזיר לו משום שמוח לראד זמן שבתוך המועד, מלוה בשטר אין נפרעין מן – לפני אידיון, מפני ששמוח הוא לאחר זמן ביזא אידו, וידין דנקט שטרא ישראל עילוי, כל שעתא מסתפי מניה.

נחמא

איבא – בלאחר ד' הוא דקאמינא. "להשאיל ולשאל מן" כו'. בשלמא להשאיל – דקא מרווח לה, אבל לשאל מן – מעוטי קא ממעט לה! **אמר אביי**: גורא לשאל מן אסור להשאיל, רבא אמר: בוקא משום דאילו ומודה הוא. "להלוותם וללוות מן". בשלמא להלוותם – משום דקא מרווח לה, אלא ללוות מן – אפמי? **אמר אביי**: גורא ללוות מן אסור להלוותם. רבא אמר: בוקא משום דאילו ומודה הוא. "לפרוען ולפרוע מן" כו'. בשלמא לפרוע – משום דקא מרווח לה, אלא לפרוע מן – מעוטי ממעט לה! **אמר אביי**: גורא לפרוע מן אסור לפרוע, רבא אמר: בוקא משום דאילו ומודה הוא. וצריכי, דאי תנא לשאת ולתת עמון – משום דקא מרווח לה! ואילו מודה, אבל מלוה מן, דמעוטי קא ממעט לה! שפיר דמי: ואי תנא לשאל מן – משום דחשיבא ליה מילתא ואילו ומודה, אבל ללוות מן – צערא בעלמא אית ליה, אמר: תוב לא דררי וזי, ואי תנא ללוות מן – משום דקאמר: בעל פרתיה מפרענא, והשתא מיהא אילו ומודה, אבל לפרע מן, דהו לא דררי וזי – אימא צערא אית ליה, ולא אילו ומודה, צריכא. "רבי יהודה אומר: נפרעין מן" כו'. וזית ליה לרבי

יהודה אף על פי שמיצר עבשו שמוח הוא לאחר זמן? והתניא, רבי יהודה אומר: אשה לא תסוד בפועל מפני שניזול הוא לה. ומודה רבי יהודה בסור שניזול לקפלו בפועל – שפופלתו בפועל, אף על פי ששמיצרה עבשו שמהה היא לאחר זמן! אמר רב נחמן בר יצחק: הנה הלכות מועד, דכוליה מיצר עבשו שמהה לאחר זמן. וביניא אמר: גוי לענין פרעון לעולם מיצר. במתניתין דלא כרבי יהושע בן קרחה; והתניא, רבי יהושע בן קרחה אומר: מלוה בשטר אין נפרעין מן, מלוה על פה נפרעין מן, מפני שהוא כמציל מידם. יתיב רב יוסף אחריה דרבי אבא יתיב רבי אבא קמיה דרב הונא, וייתיב וקאמר: הלכתא כרבי יהושע בן קרחה, והלכתא כרבי יהודה. הלכתא כרבי יהושע הא דאמרן. כרבי יהודה דתניא: הנותן צמר לצבע לצבע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום, רבי

עבודה זרה. לפני אידיהן - פרק ראשון דף ז עמוד ב - מותר מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזולץ)"

תוספות

סו"ם ובר זקן במלחמה - פירש רבי אלחנן, דלחצי נקט זכר במלחמה, בדאמרינן בירושלמי גבי בן בתרא מותר בסוס: לא אמרו אלא בסוס ובר שהורג את ארזו במלחמה. וזקן נמי נקט דשמיא ימות במלחמה וידורו בעליו עמו, ומילי מילי קטני. ורבי אליעזר מביהם היה מופשח וזקן נקט לכתובת. ואף על פי שערשה בו מלאכה שיש בה חיוב חטאת, בדאמר לקמן (טו, א) מפני שבשכמהו משתחוין ביהדים, אפילו

הכי מותר. וזכר במלחמה נמי נקט לכתובת, ואף על פי שיש לאסור בדאמר לקמן (טו, א) מפני שני דברים, אחת משום תורת כלי זין, ואחת משום תורת ברמיה גסה - ואפילו הכי מותר. ואין שיחה אלא תפלה דבתיב ויצא יצחק לשוח בשדה - תימנה דברפרק 'תפלת השחר' (ברכות כ, ב) אמרינן, יצחק קבע תפלת מנחה, דבתיב: 'ויצא יצחק לשוח בשדה', ואין שיחה אלא תפלה, דבתיב: 'איפוך לפניו שיהיו' וש לומר: דתרוויחו אינצטרין, דתרוויחו מלמדים זה את זה, דאי מקרא דיערוך הזה אמינא שיצא בשדה לדבר עד שום אדם ולא לתפלה - תלמוד לומר: 'איפוך לפניו שיהיו' אלא לא לשוח תפלה. וזאת היא איני תפלה קבע - תלמוד לומר קרא דיערוך דבתיב ביה 'לפנות ערב', ורפצותי משמע שיש וזה דרכו בכל ערב, ודיעתי תפלת מנחה.

אם איבא בינייהו דאמר שמואל: בגולה אין אסור אלא יום אחד, תנא קמא אית ליה דשמואל, רבנן בתראי לית להו דשמואל. איבעית אימא: דנחום הקדוש איבא בינייהו, דתנא, נחום הקדוש אומר: אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן, תנא קמא לית ליה דנחום הקדוש, ורבנן בתראי אית להו דנחום הקדוש. גופא, נחום הקדוש אומר: אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן, אלא לוי: דנשתעק הדבר ולא נאמר. והאיבא רבנן דקיימי פנותיה! למה תקיימי? נחום הקדוש הוא. תניא אידיך, נחום הקדוש אומר: מוכרין להן סוס וזכר וזקן במלחמה. אמרו לו: משתעק הדבר ולא נאמר. והאיבא רבנן דקאי פנותיה, דתנן: בן בתרא מותר בסוס! - בן בתרא לא מפליג בין זכרים לנקבות, איהו מודקא מפליג בין זכרים לנקבות - ברגנן סבידיא ליה, ולרבנן נשתעק הדבר ולא נאמר. תניא, נחום הקדוש אומר: השבת מתעשר וזרע וירק וזרין, אמרו לו: נשתעק הדבר ולא נאמר. והאיבא רבי אליעזר דקאי פנותיה, דתנן רבי אליעזר אומר: השבת מתעשר וזרע וירק וזרין - ה'תם דרגנוניתא. אמר ליה רב אחא בר מניומי לאבוי: גברא רבה אתא מאתירין, קל מילתא דאמר, אמרי ליה: נשתעק הדבר ולא נאמר! אמר: איבא חדא דעבדינן פנותיה; דתניא, נחום הקדוש אומר: שואל אדם ערבו ב"שומע תפלה". אמר: בר מיה דההיא, דתליא באשלי דרבנן, רבנא, רבי אליעזר אומר: שואל אדם ערבו ואחר כך יתפלה, שנאמר: "תפלה לעני כי יעטף ולפי' ה' ישפד שחו"ה", וגו', אין שיהיה אלא תפלה, שנאמר: "ויצא יצחק לשוח בשדה"; רבי יהושע אומר: תתפלל ואחר כך יישא ערבו, שנאמר: "אשפך לפניו שיהיו צדתי לפניו אגיד". ורבי אליעזר נמי, דתנא: "אשפך לפניו שיהיו" - הכי קאמר: אשפוך לפניו שיהיו בזמן שצדתי לפניו אגיד. ורבי יהושע נמי, דתנא: "תפלה לעני כי יעטף" - הכי קאמר: אימתי תפלה לעני? בזמן שלפני ה' ישפוך שחו"ה. מפרך קראי לא כמר דייקין ולא כמר דייקין, כמאי כמפולגין? - כדרדש רבי שמלאי, [דרדש רבי שמלאי]: לעולם יסרו אדם שבוהו של מקום ואחר כך יתפלה, מילין ממשא רבני, דבתיב: "ה' אלהים אתה תחלוף לתראות את עבדיך", וגו', וכתבי בתריה: "אעבדה נא ואראה את הארץ המובדלת".

בפרהסיא - אין מקבלין אותן. רבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה אומרים: בין כך ובין כך מקבלין, שנאמר: "שבו בנים שובבים". אמר רבי יוחנן איש כפר עזאי אמר רבי יוחנן: הלכתא קאחור תהוי. משנה רבי ישימאל אומר: שלשה לפנייהם ושלשה לאחרייהם - אסור; וחקמים אומרים: לפני אידיהן אסור, לאחר אידיהן - מותר. גמרא: אמר רב תחליףא בר אבדימי אמר שמואל: נוצרי, לרבי רבי ישימאל לעולם אסור. וחקמים אומרים: לפני אידיהן אסור, לאחר אידיהן מותר. כו'. חקמים תנינו תנא קמא! - הן בלא אידיהן איבא בינייהו, תנא קמא סבר: הן בלא אידיהן, ורבנן בתראי סבר: הן ואידיהן. איבעית אימא: נשא ונתן איבא בינייהו; תנא קמא סבר: נשא ונתן - מותר, ורבנן בתראי סבר: נשא ונתן - אסור. ואיבעית אימא: דשמואל

גדולתו כמו 'וישע אשלי' (בראשית כא). כלומר, לא ראו כוחה אחת עבדן פלגתא, דרבנן נמי היו, דקבלין רבנן וחקמים אומרים ב. ואחר כך יתפלה - שמונה עשרה. כי יקשף - עטיפת נפש ורובת לא יתפלה תחלה. וזר - 'לפני ה' ישפוך שחו', שמונה עשרה. עשיפה - לשון כבא ופירחת לב מותר. כדו, כמו 'בהתעטפם כחליל' (איכה ב). לשוח בשדה - תפלת המנחה. חקן, בפרק 'תפלת השחר' (ברכות כ, ב). בזמן שצדתי לפניו אגיד - כבר קודם לק. אל כמר דייקין ב. - דהא איבא לשוניי זכר וזכר. יסרו אדם שבוהו של הקדוש ברוך הוא - שלש ברכות ראשונות. אמת גבורות וקדושת השם, שאין חזק תפלה אלא שבו, ואחר כך בשאר ברכות יש דברי תתה ותפלה.

בפרהסיא - הואיל ופקדו כל כך, שוב אין נוהגין לבן לשוח בתפלה שלמה. שובבים - משמע מודים ופרהסיא. לשון מור וגאות. כמו 'יוצק שובב חורב' (ישעיהו נו). לעולם אסור - שלשה לפניו ושלשה לאחוריו הוא עצמו, כלומר כל שבעת מי השבת. תנא קמא סבר הן בלא אידיהן - כדדייקנן לעיל, דקטני 'לפני אידיהן של גוים שלשה ימים' משמע מנהג שלשה לפניהם לכו דהא קאמר. ורבנן בתראי - דלא ידעו סימנא, איבא למינה: הואיל ולא אשכחן מדי ביעדן איבא למימר בהא אתו אפלוני, דדן ואידיקן שלשה קאמר. רבנן בתראי כברי נשא ונתן אסור - סתמא קאמרינן, ולא קתני 'אסור לשאת ולתת' כחנא קמא, דמשמע לכתחלה חזק דלא, דא דיעבד שפיר דמי. בגולה - אין תנאים אדוקין כל כך בעבדא זרה, בדאמרינן (לקמן) ובחולין ג. ב. גוים שבהמה לארץ לא עובדי שבתא זרה בנורו ביה, ועוד, דמסתפין מינייהו. רבנן בתראי לית להו דשמואל - דבזמן דא סמיכי בהדיא במאי פליגי, איבא למימר לטפיי אתו, דשמעינן לתנא קמא דקאמר: 'לפני אידיהן אסור לשאת ולתת עמהם', וסתמא דמלחא כשאין די גוים תקיפה על ישראל קא אמר, ואמאי אינוו למימר לפני אידיהן לעולם אסורין, ואיפכא ליבא לשוני דתרתין שפיר, דסחם אתא בתרא לשפיר אתא (בבא בתרא ג. ב). רבנן בתראי אית להו כנחום - דלא ידעו חושבנא, אלא 'אסור' סתמא קאמרי. נשתעק הדבר - לא יצא דבר זה מפי אדם לעולם. לשון אחי. לא יצא דבר זה לחוץ. סבירין להן סוס וזקן וזר - בתוך המלחמה, שאנו אלא לקלקל, ומלחא דלא שכיחא חזק ולא אתי למינה מניה למימר בהמה אחריתי. דהא דאמר רבנן אין מוכרין להן ברמיה גסה - לא אסור אלא משום שאלה או שפירות, בדאמר בפירקין דלקמן (טו, א) דבא במלחא דלא שכיחא לא גזיר רבנן. בן בתרא מותר בסוס - לפי שמלחמה לרובת אדם עליה, ואין במלאכה זו חיוב חטאת, שהיה נשאת את עצמו, דתני במשילין פירות' (בבא ג. ב). אלו הן משום שבות, ולא רובין על גבי בהמה. לא קא מפליג בין זכרים לנקבות - בין זקן לבחור. איהו, דמקפלינן ואוסר בבחור, כריבנן ככריא ליה - דאסרי משום תורת כלי זין, דקטיל בסחיפיה דכרלקמן. ולרבנן, נשתעק הדבר - שיהא מותר בזקן, דבזמן אסורין, השבת = ירק שנתבלין שסורין אריר, ובשלשן דמי אטישו. משתעק וזרע וירק וזרין - בין שלשט ששואל ירק, בין שלשט ששואל וירק, ודורדלישא בלעז, ובין שחזיתו עד שצטוו ריעיני דרע תוכיבו ודוקשן וכושנן - שריך לעשר את הורע דמרבנן, דאורחיה למכיליה זרע וירק וזרין, הלכך כולח חזק וזר גמר פרי, דרגנוניא - הגדל בגנה. דראי לאבול זרע וירק וזרין. אבל הגדל בשדות אינו נאכל ירק, אלא זרע, כעין דחולל - מאתירין - ממקומה, ממזר, בשעת חטא - מאריך בה ושואל ערכי. באשלי - רבכיי - בזמנים עבים וחוקים. שני אומרים ביאלתא

רב

רבי יהושע כבר יליפין ממשח – להסדיר שבח תהלה, הלכך תפלה שמונה עשרה תחלה, דאיכא שבח בתהלתה, דבר גוברי – גדולת מעשיו וחבבותו רבה, ונאה לו לשבח ולהעריף בשבחיו של מלך מלכי המלכים, אבל איניש בעלמא מחייא כיוודא, פטין כל ברבא ורביא – אם היה משבח תלמידו – מתוך בידות הדעת, אם בעל תשובה הוא

מתוך בידותה בתשובה, וכן כולם.
משנה ואלו אידיהן – דאסורין שלשה משה
לפניהן. קלנדא וספטרניא – כולוה מפרש
בגמרא. ויום חלידה – שחורש עליו כלי תשמישו כדרך
המלכים. יש בה עבודה זרה – כלומר אותו היום
עובדי עבודה זרה, הוא לית דין איד, וכן כולם.
לשנה כל ימי בנו, ובכל תוך חשבונות הא –
חשיבי ליה, ואסור שלשה ימים לפניהן, אבל יום
תגלחת וקנו בו מן הים, ויש אומר קבוע לרבים, ואלא
כל אחד ואחד כשבגלו עשה יום איד. כיוודא
– כשנספר פעמים הרבה מניח בלורית מאחרין
ומגלחת משנה לשנה, ויום מגלחת עשה יום
איד. ויום שעלה בן הים – מקריב ובודם
לעבודה זרה עד דבר שניצל, ובכל תוך אנט
אסור אלא אותו היום, ולא לפני ולא לאחריו,
דלא תפליז בולא האי. **גמרא** אחי תקופה –
אח תקופת שנה, ודור עושין שנתו ימים
רעופין איד, כדלמסן, וספגן – שלא תחליף
לומר קלנדא קרי אותן ולפני תקופה, אחור
וקדם צדתי – "אחור" כתיב ברישא. מתניתין
נמי, דהך לראור תקופה תנא ברישא. ויום
שפתקעס וחולך – מתשרי ועד טבת. הא הוא
לית – וימי ארביי כול תקופת תמוז, ודהו לו
לדור שנתו של בלם הוא. שנתא קדומות
לפסחית – דאמר מר: כל משעת בריאיתא
בקותמ נברא, שור עם קרניו מגדולין, ובינן
שינא ראשו תחלה נמצאו קרנותיו קודמות
לפסחית, ותישב לה פסח – אמר מר: כל
והיטב לה תפליז משור שבים שדיה שור –
דהיני אותו יום שגולה, ברכתך "שור או כשב"
וגו' – דרי עשו ונגמר כפר שדאן בו שלשה,
אשפילא מקרינא כל עולם רומי קשקשתא קדומות
– חקנו אותו יום להקריב ובודם, וכל עירות
הסמוכות לה לרומי ידעין אג שור משתעבדות
לה לרומי ליתן המס ולהביא לתן כל צרכיהן,
אבל אותו עירות אין עושין קלנדא, מי הוי
אסור לשאת ולתת עמהם, דנמיא: הואיל
ומשתעבדות לרומי יש לומר מר שרן קנן
בעשי יבואו לרומי להקריב בני רומי, אם
מותירין – הואיל ואין מקריבין ואין יום איד
זה שלחן, לעוברי – בני רומי. איני עמבא –
כלומר, כל עמבא של אסור אינה אלא
לשבידא, וספטרניא וקדססים – סיפא ברייתא,
ויכולה מפרש לקמן. עי' ביום משתה בנו מלח
לעבודה זרה על שתינו לכך. אף אג נמי תניא
– כרבי יוחנן, דעירות ומשתעבדות מותרות,
אלא אותו האיש לפעמי פא – פשיטא דמי
שלא ילוח דיוס ושאר גרוס שלא עליו בו ביום
מן הים ומתורין, אלא לאו לפעמי אנשים
משעבדים – לאותו האיש, ודמותרין, דלא
אמרינן: מאן דבני ממוסו ליה למפלת, במחרה –
כלומר, בלא כוונה, ואין שמים על לב. וקראיך
– משמע שאתה קרא, עי' מעלה אני על אבילתך
כאילו הוא מובחר.

רבי יהושע כבר יליפין ממשח, ורבי אליעזר קבר:

לא יליפין ממשח, שאני משה דרב גובריה, וחכמים

אומרים: לא כדברי זה ולא כדברי זה, אלא שואל

אדם צרכיו ב"שומע תפלה". אמר רב יהודה אמר שמואל, הלכה: שואל אדם צרכיו ב"שומע

תפלה". אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משימיה דרב, אף על פי שאמרו:

שואל אדם צרכיו ב"שומע תפלה", אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה מעין כל

ברכה וברכה – אומר. אמר רב תימא בר אשי אמר רב: אף על פי שאמרו שואל אדם

צרכיו ב"שומע תפלה", אם יש לו חולה בתוך ביתו – אומר בברכת חולים, ואם צריך

לפרנסה – אומר בברכת השנים. אמר רבי יהושע בן לוי: אף על פי שאמרו שואל אדם

צרכיו ב"שומע תפלה", אבל אם בא לומר אחרי תפלתו, אפילו כסדר יום התפלה – אומר.

משנה ואלו אידיהן של גוים: קלנדא, וספטרניא, וקדססים, ויום גנסיא של מלכיהם, ויום

תלדתה, ויום תפילתה, דברי רבי מאיר, וחכמים אומרים: כל מיתה שיש בה שריפה – יש

בה עבודה זרה, ושארין בה שריפה – אין בה עבודה זרה; אבל יום תגלחת וקנו ובלוריתו,

ויום שעלה בו מן הים, ויום שיצא מביט האסורין, וגוי שעשה משתה לבנו – אינו אסור

אלא אותו היום ואותו האיש בלבד. **גמרא** אמר רב חנן בר רבא: קלנדא – שמונה ימים

אחר תקופה, ספטרניא – שמונה ימים לפני תקופה, וספגן: "אחור וקדם צדתי" וגו'. תנו

רבנן: לפי שראה אדם הראשון יום שמתקמט וחולך, אמר: אוי לי, שמא בשביל שפסחתי

עולם השוק בעדי וחזור לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים; עמד וישב

שמונה ימים בתענית (ובתפלה). כיון שראה תקופת טבת וראה יום שפאריך וחולך, אמר:

מתנו שכל עולם הוא; הלק ונעשה נשמה מיום טובים. בשלשה ימים לאלו

ימים טובים. הוא בקעם לשם שמים, והם בקעום לשם עבודה זרה. ששלא למאן דאמר:

בתשרי נברא העולם, יומי וזמי הוא, יומי ארביי אפתי לא הוא; אלא למאן דאמר: בניסן

נברא העולם, הא הוא ליה יומי וזמי ארביי! – דהוי וזמי כולי האי לא הוא. תנו רבנן:

יום שנברא בו אדם הראשון, כיון ששקעה עליו חמה, אמר: אוי לי, שבשביל שפסחתי

עולם השוק בעדי וחזור לתוהו ובוהו, וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים; היה

וישב בתענית ובוכה כל הלילה ותהו בוכה בנגדו. כיון שעלה עמוד השחר, אמר: מתנה

של עולם הוא, עמד והקריב שור שקרניו קודמין לפסחתי, שפאמר: "והיטב לה" משור

פר מקרן מפרים". ואמר רב יהודה אמר שמואל: שור שהקריב אדם הראשון – קרן אחת

היתה לו במזוזה, שפאמר: "והיטב לה" משור פר מקרן מפרים". – "מקרן" תרתי משמע!

אמר רב נחמן בר יצחק: "מקרן" פתיב. אמר רב מתנה: רומי שעשה קלנדא, וכל העצירות

הסמוכות לה משתעבדות לה, אותן עצירות אסורות או מתרות? רבי יהושע בן לוי אמר:

קלנדא אסורה לכל היא; רבי יוחנן אמר: אין אסורה אלא לעוברי בלבד, תנא גמיתיה דרבי

יוחנן: אף על פי שאמרו רומי עשתה קלנדא, וכל עצירות הסמוכות לה משתעבדות לה,

היא עצמה אינה אסורה אלא לעוברי בלבד; ספטרניא וקדססים, ויום גנסיא של מלכיהם,

ויום שהומלך בו מלך – לפניו אסור, אחריי מותר; וגוי שעשה (בו) משתה לבנו – אין אסור

אלא אותו היום ואותו האיש. אמר רב אשי: אף אגן נמי תניא, דקתני: יום תגלחת וקנו

ובלוריתו, ויום שעלה בו מן הים, ויום שיצא מביט האסורין – אין אסור אלא אותו היום

בלבד ואותו האיש; בשלא אלו היום – לאפוקי לפני ואחריי, אלא אותו האיש לאפוקי

מאי? לאו לאפוקי משעבדיו? שבע מיתה, תניא, רבי ישמעאל אומר: ישראל שבחוצה לארץ

עובדי עבודה זרה כמברה הן, כיצד? גוי שעשה משתה לבנו ויומן כל הידורים שבגורו,

אף על פי שאוכלין משלהו, ושותין משלהו, וישמש שלהו עומד לפניו – מעלה עליהם

התבות כאלו אכלו מזבחי מותם, שפאמר: "קרא לך ואכלת מזבחו". ואיכא: עד דבאלי!

אמר רבא: אם כן, ניקא קרא "ואכלת מזבחו", מאי "קרא לך"? משעת קריאה. הלכה,

עבודה זרה. לפני אידיהן – פרק ראשון דף ח עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

רש"י

מכ"י רמז עשרי באסנתו – פירש רש"י לשון ראשון; לחטול שכר, וקשה, דבכל התלמוד לא מצנינו שדיו קשיש שכר משעירי, אלא מתמרים או מבשלות לכך נראה לשון שני שפירש רש"י, ושני הלשונות האלו פירש רש"י אף בחבירתו פרק קמא נה. א.

קרטסים – אמר הרב רבינו שמועה; בלשון יון הוא תפוס תפיסת שותים; "קרט" – לשון

תפוסת רסים – לשון שותים, ופירש דרדצה לומר תפיסה שניה, וניחא הא דקא אמרין לקט: קרטסים ויום שתפסו רומי מלכות, והבי פירשו: "קרטסים" – תפיסה שניה, ויום שתפסה מלכות – בראשונה.

נשתבחו לרבינו – לרבינו ולא רבינו? "ליתבתינה", שדוראן –

במובן הלכות. **אלא** שלא רבינו רבינו פירש ואם תאמר: והא אמרין בפרק "אלו נעוה" (מבואות ל. א.) משבחים בית המקדש, אף על פי

שבטלו ארבע מיתות, וכן ארבע מיתות לא נתבטלו, ומי שנחתיים סקילה כו. ואמאי נקט משבחים בית המקדש והא אפילו ארבעים שנה

בפני הבית לא ראו דיני נפשות ויש לומר: דמכל מקום כשהיו רואין צורך שיהיה חזק חזקין לא

הלשנה חזקין שם וזמוריה רבינו מנחם אמר על בשם רבי יהונתן, "משבחים בית המקדש" קאי

אתא דקאמר "דין ארבע מיתות לא בטלו", והבי קאמר: אף על פי שבטלו ארבע מיתות למנזר –

לא בטלו דינם, וכל שכן באותם ארבעים שנה קודם חורבן שנתנו דין ארבע מיתות. **מלמד**

שתמוס גורם – ואם תאמר: והא ירושלמי נמי איקרי "מקום" לבני אבילות קריש ומעשר שני,

ותבחי: "במקום אשר יבנה ה' ויש לומר: ולבני דיני נפשות לא איקרי "מקום" אלא לשבת הגוה

שהיתה תוצה בקדש וזוהיה כחול, ודינו טעמא – משום רבעין סנהדרין סמוך לשכינה, והבי נמי

אמרין (עבודה זרה נב. א.) כל המעדיף דין שאינו תוק, כאלו נטע אשדא אצל מוכה, דרביכי

"שופטים ושוטרים" מקום ליה "לא טעל על אשדא אצל מוכה ה'". ולפיכך גלו ושבנו בתורת.

אף על פי שנתנו עמומה הדין בדר בבית, מכל מקום לא היה הדין שובת מלכות הדין, והא תאמר

מנלן קפידא במקום שאר דיני מיתות שלא בוק ממזרי? דקאי לא תביא אלא בוק ממזרי? ויש

לומר, ודרשינן כל זמן שסנהדרין גדולה במקומה כדין אצל מוכה – או שופטים תתן לך בכל שנתך לשפוט דיני נפשות, נסתלקו הם – בטלו כל דיני נפשות.

וגמירי

כל תלתין יומין, בין אמר ליה מחמת הלולא ובין לא אמר ליה מחמת הלולא – אסור; כמאן ואיך, אי אמר ליה מחמת הלולא – אסור, ואי לא אמר ליה מחמת הלולא – שרי. וכי אמר ליה מחמת הלולא, עד אימת?

אמר רב פפא: עד תריסר ירחי שתא, ומעיקרא מאימא אסור? אמר רב פפא משמיה דרבא: **מפי רמו שערי**

ולבחר תריסר ירחי שתא שרי? והא רב יצחק בריה דרב משמישא איקלע ליה ואלא זו לבחר

תריסר ירחי שתא, ולשמעיה דאורי, ופירש ואלא אכלו

שאני רב יצחק בריה דרב משמישא, דאדם חשוב הוא. "קרטסים" וכו', **מאי קרטסים? אמר רב יהודה**

אמר שמואל: יום שתפסו בו רומי מלכות. – והתניא: **קרטסים יום שתפסו בו רומי מלכות? אמר רב יוסף:**

שתי תפיסות תפסו רומי, אחת בימי לקמטא מלכתא, ואחת שתפסו בימי יוניס; דכי אתא רב דימי

אמר: תלתין יתרון קרבי עבדו רומאי ברחי ונאי ולא יכלו להו, עד דשתפניהו לישראל בהדיהו, והבי אתנו

בהדיהו: אי מיין מלכי – מנייכו הפרכי, אי מנייכו מלכי – מיין הפרכי, ושלחו להו רומאי לינאי: עד

האידינא עבדינא בקרבא, השתא נגיבד בדינא, מרגלית ואבן טובה, איזו מהן יעשה בסיס לחבירו?

שלחו להו: מרגלית לאבן טובה. – אבן טובה ואינד איזו מהן יעשה בסיס לחבירו? – אבן טובה לאינד.

אינד וספר תורה, איזו מהן יעשה בסיס לחבירו? – אינד לספר תורה, שלחו להו: (אם בן), אבן ספר תורה

בן וישראל בידו, כפא להו. עשרין ושת שנין קמו להו בהימנותיהו ברחי ישראל, כמאן ואיך אישתעברו

בהו. מעיקרא מאי דרוש, ולכפוף מאי דרוש? מעיקרא דרוש: "נסעה וגלכה ואלכה לגגד", ולכפוף דרוש:

"עבר נא אדני לפני עבדו". עשרין ושת שנין דקמו בהימנותיהו ברחי ישראל, מנא לן? דמבר ברהמא:

בשחלה רבי ישמעאל בר יוסי, שלחו ליה: רבי, אמור לנו שנים ושלוש דברים ששמרת לנו משום אביו. אמר להו: מאה ושמונים

שנה קודם שחברו הבית – פשטה מלכות הרשעה על ישראל, שמונים שנה עד לא הרב הבית – גזרו מומא על ארץ העמים ועל

כלי וכוית, ארבעים שנה עד לא הרב הבית – גלתה סנהדרין וישיבה לה בבתיה. למאי הלכתא? אמר רבי יצחק בר אבדימי: לומר,

שלא דנו דיני קנסות. דיני קנסות סלקא דעתך? והאמר רב יהודה אמר רב: ברם זכור אותו האיש לטוב ורבי יהודה בן בבא שמו,

שאלמלא הוא נשתבחו דיני קנסות מישראל; נשתבחו – לרבינוהו! אלא כמלו דיני קנסות מישראל, שגזרה מלכות הרשעה שמו על

ישראל: כל השומין ויהי, וכל הנפסין ויהי, ועיר שפומכין בה תחרב, ותחום שפומכין בו יעקר; מה עשה רבי יהודה בן בבא? הלך

ועשב בין שני הרים גדולים ובין שתי עיירות גדולות, בין שני תחומי שבת, בין אושא לשפרעם, וסמך שם חמישה וקנים: רבי מאיר

ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון ורבי אלעזר בן שמוע, ורב אימי מוסיף: אף רבי חנמיה; בין שהשירו בהם איזבים, אמר להם: בני,

ורגזו! אמרו לו: רבי, ואתה מה תהא עליך? אמר להם: הריני מוטל לפניכם כבאבן שאין לה חופכין; אמרו: לא זו ממש עד שנגענו

לנו? שלש מאות לולגאות של ברוך ועשאוהו לנו? ככברה! אמר רב נחמן בר יצחק: לא תימא דיני קנסות, אלא שלא דנו דיני

נפשות. מאי מעמא? בון דחו דנפיש להו ורוצחין ולא יכלי למיד, אמרו: מוטב גללי מפקום למקום פי חייב דלא ליחייבי, דכתיב:

"ועשית על פי הדבר אשר יגידו לך מן המקום ההוא", מלמד שהמקום גורם. מאה ושמונים ותו לא? והתני רבי יוסי ברי:

אחר: נותנין עפר בעריבות ודורעין שם שערין קודם ימי החופה, ומביאין לפני החתן והכלה

כשון צמודים, ואומרים להם: פרו ורבו שערעין הללו שמוחרין לצאת מכל התבואה. דאדם

חשוב הוא – ושמו מננה הדין מאר, יום שתפסה חובו דימי מלכות – שנעלמו עם יונים ונצתם

ומכלול כל העולם. בימי קלמטא מלכתא – של אלכסנדריוס, כדאמר ב"המפלת" במסכת

הנה (ל. ג.), ודלמו רומים ענה נצחונה ותפסה חיה המלכות. עד דשתפניהו – רומאי לישראל

בהדיהו, והבי אתנו – ומאי לישראל? אי מנא מלכי בו, פירעית – אתה חשובה כאבן טוב.

בסיס – בן תרגום "כור" – בסיסה, למשובס בחרתה להושבה עליה. אינד – אבן דנופה,

קרנבולא. כפא להו – רומאי לינאי, עשרין ושת שנין קמו – רומאי בהימנותיהו ברחי

דרוש – ומיסי, ואלכה לגגד – יעקב ועשו שון בגדולה, לפני קביו – דרך השר להלך לפנים.

שפטה – שלטה. מלכות (השקטן) – רומי, בחנות – מקום בדר הבית וזאת שם עבד, שנחנה תורה

אונס ומפתה ושלש על עבד, שנחנה תורה קעבה אחת ליקר וללולא, ומאדיר שלא שבו

בלשכת הגוהל לא דנו, ושבטו דיני קנסות, דכתיב בתשלומי כפא שחטא ואל – "אשר

ירשיעון אליהם", ודינו מומדן וסמוכין בשם "רבי" כדאמרין בסנהדרין, ומי שאינו סמוך אינו

דן דיני קנסות. תחום – אלפים אמה סביבות תחום, וספר שבי – ותיי רבנן דחורב

הבית דנו טובא, לולגאות – חתנות. כי חייב לא ליחייבו – רחמיסן קטלא, ואין דנין דיני נפשות אפילו בסנהדרין קטנה שבכל עיר אלא

בזמן שהיתה סנהדרין גדולה בישיבתה, ובמקום המיוחד לה, והא לשבת הגוהל, המקום גורם – לחייב הגדון, ואם אינו שם לא ידנו. והאי קרא

בדיני נפשות קאי: "כי יפלא מנך דבר", בפרשת "שופטים ושוטרים" בוקן ממארא.

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

מלכות

רמג עבודה זרה. לפני אידיהן - פרק ראשון דף ט עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)" רש"י תוספות

מלכות פרים כפני הבית – בזמן הבית, בעודו בניו לאחר שבזנו כורש נמשכה מלכותו שלשים וארבעה שנים ובטלה, ותפשעה בין יון ומלכו מאה ושמונים, הרי מאתיים וארבע עשרה.
ובני השמונאי נטלו מלכות מיננים ומלכו מאה ושש, והדרוס אחריהם מאה ושש – הרי ארבע מאות ותשעים שנה שהיה בית שני בישובו. מבוא, ואילך – ממלכות הדרוס ואילך.
חבר הבית ובטלה מלכותו. צא חושבו – הדבא למנות סדר חכמני וחידיה, או שני שטר חוב, או שום מעשה ומאורע – מינה לחזרוב עשכשבי כך וכך שנים לחזרוב הבית. אלמא מאתן
ישעת קודם חזרוב הבית פשטה, דא אמרן לעיל דרמייס ישראל נטלו יחד המלכות מיננים, וקתני דבא דישיראל מלכו קודם חזרוב מאתן חזרוב וישת אספסו להבי לא חשבי להו – רבי
ישעת חזרוב הבית דר פשטה על ישראל.

וּמִיּוֹרֵי	וְאֵבְרָהִם אֵבְנוּ בְּהִדְיָא שְׁעָרָה בִּרְמִישׁ וְהִרְדֵּי שֵׁנִי הָיָה – וְעַל גִּבְרָתִיכִי (בְּרֵאשִׁית יב') וְאֵבְרָם בֶּן מֶנֶשׁ (שְׁפִטָּה) וְשִׁבְעִים שָׁנָה אֲבָרָה מִחֲרֹץ – שְׁתֵּי יִצְחָרוֹהוּ שָׁנָה שְׁחֵרָה בִּרְיִית בֶּן הַמִּרְיָם הָיָה בֶּן שְׁפִעָה אֵל אֲחִישַׁרְיָהוּ וְשׁוֹב חֲדָר חֲדָר וְעַתָּה שְׁפִטָּה שֶׁנֶּהְיָה בְּאֵרֵי כְּרִיתָם מִדֶּבֶר עֹלָם. רִמְזָה קִטּוֹן שְׁבַע (י) אֲדָר הַמִּתְחִיל (שְׁל) הָאֲרִמְסִי הַיֵּשֶׁב. הָדָר	מַלְכוּת פָּרַס בְּפִנֵּי הַבַּיִת שְׁלֹשִׁים וָאַרְבַּע שָׁנָה, מַלְכוּת יוֹן בְּפִנֵּי הַבַּיִת מֵאַחַ וְשִׁמּוֹנִים שָׁנָה, מַלְכוּת חִשְׁמוֹנָי בְּפִנֵּי הַבַּיִת מֵאַחַ וְשִׁלְשָׁה, מַלְכוּת בִּית הַרְדּוֹם מֵאַחַ וְשִׁלְשָׁה, מִקְנָן וְאַלְדָּה צֵא הַחֲשׁוֹב כְּמֵה שְׁנַיִם אַחֵר חֲזָרָה בְּבִית; אֵלְאָם מֵאֲתָן וְשִׁתִּי הָיוּ, וְאַתְּ אֲמַרְתָּ: מֵאַחַה וְשִׁמּוֹנִים הָיוּ אֵלְאָ עֲשָׂרוֹן וְשִׁתִּי שְׁנַיִן קָמוּ הַמִּיחְנִיתִי מֵאַחַה בְּהָרִי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִשְׁפָּטֵמְהוּ בְּהָרִי אֲפֻמְנוּ לִחְיֵי לֹא קָא חֲשִׁיב לְהוּ בְּשִׁפְטָמְהוּ הַרְשָׁעָה עַל יִשְׂרָאֵל.	6 דָּהָא בְּתוֹרָה לֹא שְׁלֵשָׁה עֲלִידָה, רְשׁוּתֵיהּ הָיוּ. אֲמַר ר' כִּפְּסָא אִי יִדְעָ אֲחֵר הָאֵל – וְהִנֵּה לִדְר' 7 מִשְׁתַּחֲוִיָּה דְּרִיגָה אֲחֵר הָרְחִיבָן. וְלֹא יָדַע – 8 מִבְּנֵי שְׁנֵים שְׁאֵדָר חֲזָרָה בְּבִית כְּמֵה שְׁנַיִם מֵהָרִי כְּמֵה שְׁהָא עֲשׂוֹד בַּהּ אִי יָדַע אִי שְׁתֵּי שְׁעִירִים 9 10 11 12 13 14 15
-------------	---	--	---

16	מלכות יון, בדמור לקסן (א, א) בגולה אץ
17	מזון אלא מלכות יון, און מזון לחתלה
18	מלכות, שדיו שנים מקטשעס און מלכ
19	אלא בעולם, ומשש שנים ואילך פשטה מלכות.
20	ומשח ודחא למלך יון בדמור לקסן, געשיליה
21	אלא און פארט כבוד שר השנים שן על
22	הכלל שלו. ונפסי עליה - תנא עשרין שני.
23	אם שן על סופור שרש עשרה על כלל
24	לנפסי קינס - שן על תנא ששית דומש פרט
25	על כלל ולשון שני חורבן. לחורבתי = קשר.
26	לחורבן. סבוט חשבונן ומתרגומן, שדרי מנן
27	מלכות מחליל שלש מאות שבעים שנים קודם
28	החורבן. כדנאס, לער דיון נטלו מלכות לסוף
29	ששית וארבע בלבין חורבן. חסר עליהם ש
30	שלש מאות וטוין לוח - דחא חסר חסר לוח

אמר רב פפא: אי טעי האי תנא ולא ידע פרטי כמה הוה - לישטיליה לספרא כמה פתב, ונפסי עליהו עשרין שני, ומשפח ליה לחומריה, וסימניד: "זה לי עשרים שנה אנכי בביתך", אי טעי ספרא - נשטיליה לתנא כמה חשיב, ובגד מציניה עשרין שני, ומשפח ליה לחומריה, וסימניד: ספרא בצירא, תנא תוספאה. תנא דבי אלהי, ששת אלפים שנה הוה עולם, שני אלפים מאה, שני אלפים תורה, שני אלפים מות החשיית, בעונותיו שרבו יצאו מזה שמיאן תורה, שני אלפים תורה ומשפט, אי ניגמא ממנו תורה עד השתא - לראב בלי האי, דבי מעינת ביה, תרי אלפי פרטי דהאי אלפא הוא דהוא! אלא מ'אית הנפש אנש עשו בחרן", וגמיר, דאברהם בהדיא שעתא בר חמשין ותרתי הוה; כמה בצרן מדינת תנא? ארבע מאה וארבעים ותמיא שני חיין, כי מעינת ביה מ'הנפש אנש עשו בחרן" עד מתי תורה, ארבע מאה וארבעים ותמיא שני חיין. אמר רב פפא: אי טעי תנא ולא ידע פרטיה כמה הוה, לישטיליה לספרא כמה פתב, ונפסי עליהו ארבעין ותמיא, ומשפח ליה לחומריה, וסימניד: "ארבעים"

[illegible]

ארבעים

היא מאן ולא ידע בכמה שני בשבוע קאי נטפי חרא דא בר - מתוך פירוש רש"י משמע שחורה לפשר דרמזאי שביעית היה כשורר הבית בשינה; כלומר שנה שמותחלת שמיטה לחזור, והבית חרב בשנת ארבע מאות ועשרים לבנינו. ולפי שכבר יצא רוב השנה אין התנא המונה שני החורבין מונה אותו, אלא מתחילת משנה של אחריה שהיא שניה; שמיטה. לפיכך יש להוסיף שנה אחת על זמן

"ארבעים ושמונה עיר", ואי טעני ספרא - ונשיליה
 לתנא כמה קתני, ונביכר מיניהו ארבעים ושמונה,
 ומשכח ליה לחבוריה, וסמיכיה: ספרא בצירא, תנא
 תוספאא. אמר רב הונא בריה דרב יהושע: האי מאן
 דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד - גמפי חד
 שתא, ונחשוב כללי ביובלי ופרסו בשבועי, ונשקל
 ממאה חד ונשידו אפרסו, ונחשוביהו לפרסו בשבועי,
 וידע כמה שני באפרסו, וסמיכיה: "כי זה לשנתו,
 הרגע בקרב חבוריה", אמר רבי תנאי: אחר ארבע
 מאות לחורבן בבל, אם יאמר לך אדם: קח שדה
 שוה אלף דינרים בדינר אחד לא תקח. במתניתא
 תנא: אחר ארבעת אלפים ומאתים ושלשים ואחת
 שנה לברייתא עולם, אם יאמר לך אדם: קח לך
 שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד - אל תקח.
 מאי ביניהו? איכא ביניהו תלת שנין, דמתניתא
 ספרא תלת שני. והוא שספרא דהוה כתיב ביה
 שתי

הלך לכאן ולכאן, לפאן, פון תנאי מחמתיא
עב מאת עשרים ווארט ווארט ווארט
דיין זיין פערשד קאָנפּרעס – אָנא
שטען דעם סליק עורא לאַז אַז חשיב
ארבע מאת עשרים ווארט ווארט
מוכה ארבע רבשנת מאת
מאן פערשן פאן פערשט ארבע
דורא בשנת ארבע מאת עשרים
און יאָל פאן ווארט מאת עשרים
תנאיט האָטן בערעבן מוז פערש
ווארט, ובכל ווארט לאַז מינון אלא
ערשט שלשים ארבע, מיליון פון אַמא
און אַמאן פאן אַמאן פאן אַמאן

שמים וארץ ואת האדם מענין ודבריו נעו קשיא, כי כלו הן היה שם מה שהנחו פה
והוא, למען תהא שמות ארבע מאות ועשרים אותות בבנין ועוד, וכל דבר
ישרים. וכן בספור, קדמא: תעשרת פניפ של שנים, ואם קם ארבע אותות שנים
כ"ה הן שנות, קדמא: תעשרת מכל מאות רחוקה, ונתון של שנים ארבע רבתי
שנים: דא שנת, ודוד מאה אלתיין: כ"ן היה שנים תחת (ורבם ידן) כל
שנים שנין, ותשוב כללי ביבולי ופירש שבעתי, וסמנתי: כי הן שנים רבעה בק
שנה, ושהחלה למנות לפשט בעולם בשנת ארבעות ואת כל השנים ליהיה, שהיה
השנה מאותות תחתיה וחתה למנותם, ואם כן שנה השלישית, ויהיה
ליל למנות השמיטין, ולחב: קמאר דרבא לידע שנת השמיטה, ופיתח ממנינים
וקסא ודא ליהיטפת ולפתח, וספח רבתי רבתי בספר תהומה השלישית, ויהיה
מבאר: לאמרי: מדרי: דודא, כל מקום כן הלהב, כדאנן ונתא אשכבת פרי
הארבעה וארתי, ופירש קמא תהומה הארבעית, ותחפסות פריה ודודי מה
ו"פירש שרי"ש ואלקין, שכשתא רבא אותות תחתיה ששנה לחור, ויהיה
ובענין שנים, ואתה חשיב רבתי, וחמש עשרה של שנים: דרי אלא ונתא השנה
והדבילת שיהא על שלשים שנותה שש עשרה וכן חלקה מאות ושמשים
שש תחתלה ששנה לחזור, ולפירוש רבתי שמואל בן מאיר, שפירש דבשתי א
להיפתי, וכן לפירוש רבתי. ומה אלא חושב של מאות ושמשים שש עשרה הן
שש ותחית. ומה שנים שנים, כדקאמר: רבתי שרי שני, דא ונתא שנת אותות
שהיא מאות ואלפים שבע שנים, נשואו ארבע ושמשים חמש, ודאא ארבעים
והוא חמש שנותה, **לפירש** ארבעות אלפים ומאות שלשים אותות - ויהיה
לאחרון כן דוד בא, אמר ליה רבא: תחתא א בסופא אלפין שניי ידיר, ודא
רבתי וכל ארתי, וכל דהתם מסית רב: אשי: רב האט לא מסית ליה, ומכאן אר

כִּיבֹה. הֲאִי אִמָּן דְּלֹא יָרִיעַ כִּבְהַמָּה יַעַן שְׂבָבוּ –
 ל' מִטָּוִן הַדּוֹלֵכִין בְּעֵר בְּהִית. דִּשְׁמַטָּן כֵּן שְׂבִיעִית
 (רַבְרִי) דְּרָאֵם בּוֹמֵן אֶרְבָּאן קִרְקֵט קִרְקֵט אַחַת
 רַבָּא, בְּפִרְקִי "הַשּׁוֹלֵחַ גִּט" (גִּטִּין לו, א) רַבִּימִשְׁקִין
 כֵּן הַשְׁלִיחִין (מִעוּן קֶטֶן ב, ג.) נִפְסִי חֲרָא
 – שְׂתֵּא – שֶׁנֶּעַן דְּמִדְּרָבּוּרִין כֵּן שְׂבִיעִית
 שׁוּמֵר בִּה, מִדְּרָאִי טַעְמָא דְּהִנּוּיָא (נִצְעֵתִי טַעַם, א)
 מִנְלִגְלִין וְכֹתִי לִיּוֹם אֲבָאִי וְחֻבְהִי לִיּוֹם יוֹדִיב,
 כְּשֹׁרֵב בִּרְבִּי בִּרְאֻשָׁהּ חֲרָאֵם שְׂבִיעִית אֲבָאִי
 וְמוֹרָאִי שְׂבִיעִית הִיאָתּוּ וְחֻבְהִיא אֲבָאִי, וְכֵן
 בְּשֵׁנָה, אֲלַמָּא שְׂתֵּא דְּרִיבְרִין אַחְתּוּלָאִתּוּ דְּשֵׁנָה
 לְמַדְרֵהּ דְּחֻתּוּ, מִדְּרָאִי רִמְנִי שְׁלֵחֵן חֲרָאִי לִי
 לְתֵּאֵרָא שְׂתֵּא בְּרִיִּי שֶׁנֶּעַן דְּרִיבְרִין אֲלַח בְּרִיִּי שֶׁנֶּעַן
 דֶּקֶם כִּתְּרָא, וְהֵאֵל תִּפְקִי לִיָּה חֲרָבָא בְּתַשְׁעָה
 לְבֵּן, אֲלַח מִןִּיבְרִי לִמְנִינִי שְׂמֵשֶׁת – לְסוֹפֵר
 שְׂתֵּא חֲרָבִי בִּשְׁנֵי יָמֵי בְּרַחְתִּי חֲרָבִי, וְהִנֵּשֶׁת
 כֻּלָּי – חֲמוּטָא, כִּיבּוּל – שְׁתִּי וְחֻבְהִי, וְהִנֵּשֶׁת
 לְקַדֵּם מִנִּינִי, וְנִשְׁקָל כֻּבֵּל בִּמְאָה חֲרִיתִי וְנִיֵּשֶׁת
 אֲפִשְׁרִי – שֶׁנֶּעַן יִדְרֵהָ אֲבִיבִי (רֵאשׁ שְׁהֵנָּה ט)
 אֵל, מִבְּרִישׁ יִדְרֵהָ לִכְאֹן וְלִכְאֹן, חֲרָבָא אֲשֶׁר
 יוֹכֵל וְהֵאֵל שְׂתֵּא חֲתוּלָה שְׂהֵשֶׁת הִבָּהּ, מִנְּעִית
 לְרֵאשׁ יוֹכֵל אֲשֶׁר חֲרָבָא, אֵל אֲמִירָא, שְׂתֵּא
 בְּתַשְׁעִים חֲרָבִי – שְׂתֵּא בְּרִיִּי אֲשֶׁר בְּתַשְׁעִים
 וּבְתַשְׁעִים וְאַחַת מִתְחֵלֵל מִנִּי יוֹכֵל חֲרָבָא, מִנְּעִית
 שֶׁנֶּעַן חֲתוּסֵת לִפְנֵי הַשְּׁטֵטֵל לִכְאֹן יוֹכֵל
 וְרַבְרִי בְּרִיִּי שְׂתֵּא חֲתוּסֵת לִפְנֵי הַשְּׁטֵטֵל אֵל
 וְכֵן

27 - דלא תעביד כרובן אלא כרבי יודדה למשקל
28 ימי'. ומבטח כרובן (ב. ג.) פריקין: לרבי יודדה
29 משכחת דלא מזכר ברי שני במה קם - ארבע
30 לארבע מאה ויובל, שריתו עשרים -
31 ששהתו דרבא משהקן: קר שח שני דע סדול
32 דלא תמנייהו שני קמיתא. אהבהו דבשרין
33 ויתא חקא - שיהו קי אהבהו, וחבקי ד
34 דהורין. דמתניא פפיא תלת שני - לחשבון
35 דחור, דארמיין לעיל: אחר מאה ושבעים ושתים
36 פאס, דחסיק עלדות מאתים שלשים אחר דרתי
37 מאה ושלש לחזרין. ברי רבנא ארבע מאה
38 תלתה ערין אל עבר ארבע מאה לחזרין.
39 וית

ולס לומר: מזה שבעים וששים אחר החרור; נשלמו
ההכלה לעיל: נישף ארבעין וחמני – הכל של אותו
ואת לא אפיא אליו שתינו ועוד הקשה רבי
ואת לא רבינו, ואין לו כשאר ארבעין: הלא רבינו
ידעא לרבנן, וכן ביבסר חסדא: חסדא: ואין מאן
הארין ועוד דמש שנים אשר אין חרשין וקציר. ולא
דור פורס ששלים וארבע בפני חרשין, וזוהי מלבוש של
אין שנת ארבעים עליו לבקן קנין, והדיא חסדא
שנים ומתחיל ששטה למנות, וארסוף דמש שנים
הדיא: רבא: שנת חמישים עליו לכאן ולכאן, אף על
דאיתבוח (ב) דא רדדא: (א) ארבעים מדרבן ששטה
עמנו ארבעים רבין דרדדא: ששטחם שנים מן שנת
שבעים וששים אחר החרור; נשלמו ארבע אלפים,
ושמונת. והאלא חסדא דחמישים ויוביל, ושקול
עליו ששים ואחד, וחמישים ושש עין שבע –
עמא עשרים ואחת חרב הבית והיא היתה תחלת
התחילה מלכות יוניס. ומזה שבעים וששים אחר
– וכן. כל אף חמישי, ודמש עשרה שנים עין חמישי –
לכסם ששטח עשרה וששאר ששים וחמני, ודמש, ארבע
אשר ב'חלק' (מתדורן דצ, ב). אמר לוי אלדוד רלב
אפיס מניס ומאיתם ע' שמונים וארבעה ויבולד, וקאמר
לויס לוי.

TABLE 1

יְלִימָא

עבודה זרה. לפני אידיהן – פרק ראשון דף י עמוד ב – מותר מהדרות "אבן ישראל – (שטיינזליץ)"

תוספות

שדר ליה כוסברתא – לפירוש הקונטרס קשה, מה עלה בדרתו של רבי מתחלה לומר שישטתנה עדות קשה, שלפסוק חזק בו רבי מעצמו. לכך נראה בפירוש רבינו תנאל ההערה: שדר ליה גריגיא – כלומר, נאפה גריא, "בזאת הזדאפת" הרוגס ירושלמי גירא ויחיתא. שדר ליה כוסברתא – בסה על קלונה ודחיקתה בסתר, ואנטוניוס לא הבין מה ששלח לו, חזק סתר שאמר שדוט הבת, ושדר

ליה ברתו – כלומר, ובי תתן לי עצה שיכרת ורע?!

שדר ליה חסא – כלומר, לא לשלח לי אלא

שחוסס עליה, כלומר, וכסה אותה אמרתי לך.

חזק קטל אבאב דבי רבי – ואם אמר: חזלא

שפכות דמים הוא משבע מצוה, ואפילו לישראל

אסור, חזלא תניא (עבודה זרה כו, א), והניג ורעו

במה דקא לא תניא ודבר אל מוריהו? ולי

הוה ירא מן וידעיה חזק אל השרים היוו גורמין

לדגרי, ואיהו אמר אבא לדגרי השכם לדגרי. עד

לי שומע: שדחה בורר המצנים ומחזרתו. דאף על

גב דא מניח בגנים לעני קבלת קרבן מידם

לעני תורדה איכא, כדפריך בפרק קמא דחולין

(יג, ב) השתא ישראל מוריהו דגנים מביעיא

אמר ליה אם מן לימא לא תלתי דקא אבאב

וכו – דאן אלחין פלחין לעני גרסין? אמר כן, דאי

אמר ליה היה לו לרבי תנא להבין שהיה מת

דאיה ויהי שם בגוריה כי להקץ פרט מושג

אמרינן במדרש: חלכ' מטמא וכלב מטמא, ששדל

רבי גורר שלא למול, ואביו ואמו מלוחו. שלח

קיסר הדבאי לרבי ואמו לפניו, והחליפתו אמו

באנטוניוס ונתתה עד שהביאחו לפני קיסר,

ומצאוהו ערל ופסוקו שלשום, ואמר אותו הנעמי

אני ראיתי שמואל את זה, אלא הקדוש ברוך הוא

עשה להם נסים בכל יום, ובעלזא החרוה, ואמרינן

בני בורשעלמי שלקטו למד אנטוניוס תורה

ותגריה ומל עצמו.

חבי גרסין: כל נשיאה ולא כל שריה פרט

לקטיעה וכו' – ולא גרס: "שריה" ולא כל שריה,

דקאי בתיב: "מלכיה וכל נשיאיה", ואמר וכל

ינאף. נשיאה הוא הידוש שמפשה בספר וסיפון,

שנבעו ומימי שילא לחמליך? עליהם עוד מלך

בשבל אחד שלקח אשה אחת בחוקה, אלא שהיו

ממנים שיש אחד שלו שלש נאות ויעלים, ולסוף

במה שני מלך עליהם אחד בחוקה, שמתה אמו

לדחתה ונבקעת בטנה ומצאוהו חזק, ומלך עליהם.

ונקרא "קיסר" בלשון רומי, ודאן ברת

בעבריה, ועל שמו נקראו כל המלכים שלאחריו

"קיסר", ווי' לה אליפא דאולא בלא מבסא –

ואם תאמר, דאן אמרתי: פרט לאנטוניוס, אף על

גב דאולא בלא מבסא ווי' לומר: שום דאן נבטול.

הדרסין בירושלמי ובגמלה (פרק א), אמר ליה

אנטוניוס לרבי: את מאבילני מן ליתן לעתיד

לכא? אמר ליה: אק. אמר ליה: מן אימור חזק?

אף את מאבילני ומן ליתן את מאבילני? אמר

ליה: מה עביד לך, דאא בתיב? "כל ערל לא

יאכל בר", כיון שדמע בן אל גור גרמיה, דאא

אמרה אימרי אנטוניוס.

גנן

ולמיא ליה – בפרהסיא. ולמא – מציעי ליה לרבי, עבדה אפורא – ונתה, שדר ליה –

אנטוניוס לרבי עשב ששמו גריגיא, וקיא בלעו. וחבין רבי: מה לו ולעשב הזה, ודאי

סימנא הוא ושלח לי גריגיא – גנדה ומגשך כל גידא עם חזאפסא, וידע היה ללמוד

אנטוניוס. שדר ליה רבי כוסברתא, שדר ליה אליתאריא, כלומר, שדוט הבת, כוס ברתא

שתי מלות, חזק שדר ליה – אנטוניוס כוס,

בלעו פוריש, כלומר, אם כן יכרת ורעי. חזק

שדר ליה חסא – ליתוניא בלעו, כלומר, חס

עלה, מפראמא = דיאסקאות על עור, בכין

שקם גדלים, וחזבי אפונימיו = שאם פתח

השקים, דואים החטים ולא יכינו, ודאמרי מניניהו

ניפוק עלייהו – הרבאן מבנין זיצאו חזאבות

למלכ' רומי והמקין אחרי על סכך דומקן חלל,

נקראת = משרה, לשון "נקרת הצור" (שמות לג),

לביניה דרבי – ללמוד תורה, משמש ליה –

משמש לפניו בסעודה, שפא ארום – בגידנם

שמשתע קרא, מי שיש לו גידנא בגדו – כשר מת

ומצננה, ויחיה – ויבירא, כל דוכי מלכא – נוצח

את המלך בדברים, בושט הוא למלך, ומשפט

האיש להשליכו, לקפוניא חיללא = בית מלא

עפר, מפרנימא – רומית, אליפא = ספינה, בלא

מיפאב – כלומר, איר לך, דאולא ועליהן אתה

הרגה, שלא מלחה את עצמך ותטול חלק

עמיהם ויחית לאחרי ולבני – דאא הפנים

כתיב, וכן נטל מחצה, כדאמרין בסדר יומא

(ו), גא ונטל חלה אחת משתי חלות של עצרת

וארבעו את המשמעה לחם הפנים, ודחם

מפרש להו דפלגא דאא, וחבי נגה השות אוזי נגד

כלך, שחזקיר שמי לכר, אידרין – שר שבגנים

דאא,

נתפרדה

ולמיא ליה מימר [בהרוא]! – אמר: שמיני (בי)

חשבינו רומי ומצננו ליה, ולמיא ליה בלחשו! –

משום דכתיב: "כי עוף השמים וילך את הקול",

הוה ליה הווא ברתא דשמה גירא, עקבדה אפיונא;

שדר ליה גריגיא, שדר ליה כוסברתא; שדר ליה

פרת, שלח ליה חסא. כל יומא הוה שדר ליה

דבא פריבא כמפראחא וחזבי אפונימיהו, אמר להו:

אמיני חזבי לרבי, אמר (ליה רבי): לא צריכנא,

אות לי מוכא; אמר: ליהו לימאן דבתרך דרבינו

לבתרך דאחוי בתרך, דאחוי מניניהו ניפוק עלייהו.

הוה ליה הווא נקראת דהוה עיליא מפייתיה לבית

רבי, כל יומא הוה מייית תרי עבדי, חד קטליה

אבאב דבי רבי וחד קטליה אבאב דבייתיה, אמר

ליה: בעינא דאחיא לא נשחב גבר קמך, יומא

חד אשכחיה לרבי חנינא בר קמא דהוה יתיב,

אמר: לא אמינא לך בעידנא דאחיא לא נשחב

גבר קמך? אמר ליה: לית דין בר איניש. אמר

ליה: אימא ליה להחאה עבדא דגני אבאב דקאים

ליתיה, אול רבי חנינא בר קמא אשכחיה דהוה

קטיל, אמר: חזבי אעבד? אי אילי יומא לא

קטיל – אין משיבין על הקללה, אשכחיה ואילי –

רחמי עליה ואחיה ושדרה. אמר: דענא, וחזבי דאית

בכו מחיה מתיב, מיהו בעינא

דאחיא לא נשחב איניש קמך. כל יומא הוה משמש

לרבי, מאביל ליה, משך ליה.

כי הוה בעי רבי למיסק לפורא הוה גחין קמי פורא,

אמר: לאו אורח ארעא לחזלי במלכותא פולי האי.

אמר: מי שמיני מצע תחתיו

לעולם תבא. אמר ליה: אחיא לעקמא דאחיה? אמר ליה: אין.

אמר ליה, והכתיב:

"לא יהיה שריר לבית עש" – בעושה מעשה עשו.

תניא נמי הכי: "לא יהיה שריר

לבית עש" – יכול לכל? תלמוד לומר: "לבית עש",

בעושה מעשה עשו. אמר ליה, אמר ליה,

והכתיב: "שמה אדם מלכה וכל נשיאה"!

אמר ליה: "מלכה" – ולא כל מלכה,

"כל נשיאה" – ולא כל שרה. תניא נמי הכי: "מלכה" –

ולא כל מלכה, וכל נשיאה, ולא כל שרה?

"מלכה" – ולא כל מלכה – פרט לקטיעה בר שלום,

היהוה קיסר דהוה קני יהודא, אמר להו לחשבי דמלכותא

מי ששעלה לו תניא

בגלגל, יקטעה ויהיה או יתחנה ויצמער? אמרו לו:

יקטעה ויהיה. אמר להו קטעה

בר שלום: חזא, דלא יכלת להו לכוחה, דכתיב: "כי

פארבע רוחות השמים פרשתי

אתכם", מאי קאמר? אלימא דבדרתוהו פארבע

רוחות? מניי ליה! אלא כשם שאי אפשר לעולם

בלא שראל ועוד, קרו לך מלכותא קטעה. אמר ליה:

מימר שפיר קאמרתי, מיהו כל

דחבי מלכא שרו ליה לקמויא חיליא. פר הוה נקבין

ליה ואולי, אמרה ליה התיא מטרונתא: ווי ליה

לאילפא דאולא בלא מבסא? נפל על

רשא דעולותיה קטעה, אמר: תבית מכסי

חלפית ועכרית. כי קא שרו ליה, אמר: כל

לרבי עקיבא ותביריו. יצא רבי עקיבא ודרש:

"יהיה לאהרן ולבניו" – מחצה לאהרן ומחצה לבניו.

יצתה בת קול ואמרה:

קטיעה בר שלום מוופין לחי העולם תבא. בכה רבי ואמר:

יש קונה עולמו בשעה אחת, ויש קונה עולמו בכמה שנים.

אמנונים משפחה לרבי, אדרסן שמשיה לרבי. כי

שכיב אמנונים, אמר רבי: נתפרדה חבליה; כי

שכיב אדרסן, אמר רבי: נתפרדה

נתפרדה

גמ' גידל בר בנמינ בשם רב בכל מקום שהכשירו עדות אשה כאיש האיש מכחיש את האשה ניתני עד אומר מות ואשה אומרת לא מות אשה אומרת מות ועד אומר לא מות. תני דבית רבי בן. תני בשם ר' נחמיה הולכין אחר רוב העדיות. הוה עבדה שתי נשים ואשה אחת עשו אותן בשני עדים ועד אחד. הוה את אומר באשה ונשים אבל אם היו מאה נשים ועד אחד בעד אחד: אינן:

הלכה ז מתני' האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים באת אומרה מות בעלי תנשא ותיטול כתובה וצרתה אסורה היתה בת ישראל לבתן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון ר' עקיבה אומר אי זה דרך מוציאתה מדי עברה עד שתהא אסורה להנשא ואסורה מלולל בתרומה:

גמ' חשודה היא לקלל עצמה כדי לקלל צרתה מעתה אפילו על עצמה לא תהא נאמנת מתוך שהיא יודעת שלא עשו דבריה אצל חבירתה בלום אף היא אומרת אמת. מעתה אפילו על צרתה תהא נאמנת. אומר רבי הילא חוזר לקליל הראשון חשודה היא לקלל עצמה כדי לקלל צרתה:

הלכה ח מתני' אומרה מות בעלי ואחר כך מות חמי תנשא ותיטול כתובה וחמותה אסורה היתה בת ישראל לבתן תאכל בתרומה דברי ר' טרפון רבי עקיבה אומר אי זו דרך מוציאתה מידי עברה עד שתהא אסורה להנשא ואסורה מלולל בתרומה:

גמ' ותהא נאמנת לומר מות חמי לא כן סברין מימר בשם שאינן נאמנות עליה כך היא אינה נאמנת עליהן.

[דף פ"א ע"א]

אמר רבי חנינה תפתר שהיה חמיה בן וסמיה:

הלכה ט מתני' קידש אחת מחמש נשים ואין ידוע אי זו קידש כל אחת ואחת אומרת אותי קידש נותן גט לכל אחת ואחת וכתבה ביניהן ומסתלק דברי רבי טרפון ר' עקיבה אומר אי זו דרך מוציאתו מידי עברה עד שיתן גט וכתבה לכל אחת ואחת גט אחד מחמשה ואין ידוע אי זה מהן גט וכל אחד ואחד אומר אותי גט מניח את הגזלה ביניהן ומסתלק דברי ר' טרפון רבי עקיבה אומר אי זו דרך מוציאתו מידי עברה עד שישלם גזלה לכל אחד ואחד:

גמ' אומר רבי אפי מתניתין דר' עקיבה דלא ברבי טרפון דתנינן תמן אומר לשנים גזלתי את אחד מכם מנה ואיני יודע איזה מכם הוא אבי של אחד מכם הפקיד אצלי מנה ואיני יודע איזה מכם הוא

נותן לזה מנה ולזה מנה שהודה מפי עצמו. רבי יעקב בר אחא בשם רבי יוחנן דברי הכל היא אומר צא ידי שמים. רבי בא בשם רב יהודה כן שיש עדים יודעים כן שאין עדים יודעים. רבי הילא בשם ר' אלעזר כן בשותקין כן במדברים. רבי ירמיה בשם רב כן כן בשבע כן בשלא בשבע רבי יוחנן אומר אם בשנשבע היה לו לעשות שליח בית דין ולמסור. ר' יוחנן סבר מימר בית דין שעשא גזל לא בית דין שעשא גזל. רב אמר בית דין שעשא גזל ולא בית דין שעשא גזל. חיליה דרב מן הדין דמר רבי שמעון בן לעזר בית דין שעשא גזל ולא בית דין שעשא גזל רבי ירמיה בעי אם בשנשבע היה לו לשותק ר' ירמיה סבר מימר היה לו לשותק ולא להודות. רבי יוסה סבר מימר היה לו לשותק ולא להשבע. אמר רבי יודן ואפילו תימר דאינון אמרין היא שותקין והיא מדברים בגזלה מודי בפקדון דשותק מתגר ודמשתעי מספר. דשותק מתגר מן הדין שנים שהפקידו אצל אחד זה מנה וזה מאתים זה אומר מאתים שלי וזה אומר מאתים שלי נותן לזה מנה ולזה מנה והשאר יהא מנה עד שיבא אליהו.

[דף פ"א ע"ב]

דמשתעי מספר מי הכא אמר גזלתי את אחד מכם ואיני יודע איזה מכם כו':

הלכה י מתני' האשה שהלכה היא ובעלה ובנה למדינת הים באה ואמרה מת בעלי ואחר כך מת בני נאמנת מת בני ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתנבמת נתן לו בן במדינת הים אמרה מת בני ואחר כך בעלי נאמנת מת בעלי ואחר כך בני אינה נאמנת וחוששין לדבריה וחולצת ולא מתנבמת נתן לי יבם במדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואחר כך מת בעלי נאמנת הלכה היא ובעלה ויבמה למדינת הים אמרה מת בעלי ואחר כך מת יבמי יבמי ואחר כך מת בעלי אינה נאמנת שאין האשה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתפנס לביתה ואין האיש נאמן לומר מת אחי שייבם את אשתו ולא מתה אשתו שישא אחותה:

גמ' רבי חנניה בעא קומי רבי אילא מן תנא חוששין לדבריה חולצת רבי טרפון דלא פרבי עקיבה אמר ליה דברי הכל הוא הכא אוף ר' עקיבא מודה בה מה בינה לקדמייתא הכא תימר אינה נאמנת וכה תימר נאמנת פשיצתה מפלל הטר ליהם והן דתימר אינה נאמנת בשלא יצתה מפלל הטר ליהם. אמר ר' יוסה מתניתא אמרה בן שלא עשו דבריו בנכבות דתנינן שאינה נאמנת לומר מת יבמי שתנשא ולא מתה אחותי שתפנס לביתה מפני שאין לה בנים הא אם יש לה בנים נאמנת:

פרק ט"ז

הלכה א מתני' האשה שהלך בעלה וצרתה למדינת הים באו ואמרה לה מת בעליך לא תנשא ולא תתניבם עד שתדע שמה מעברת צרתה ה'ה לה חמות אינה חוששת וצאת מלאה חוששת רבי יהושע אומר אינה חוששת:

[דף פ"ב ע"א]

גמ' רב שאיל לרבי חייה רובה ותמתין שלשה ותחליץ מיד. מה נפשך אם בן קימה הוא לא נגעה בה חליצה אם אינו בן קימה הרי חליצתה בידה. אומר ליה לא שני שלשה חדשים אלא אצלה. ה'ה אצל צרתה כמה תמתין ט' חדשים. ותחליץ מיד. מה נפשך אם בן קימה הוא לא נגע בה חליצה אם אין בן קימה הוא הרי חליצה בידה. אתא רבי יהודה בשם רבי אלעזר בשם רבי חייה רובה שלא תהא צריכה פרוז לכהונה. חכריא בשם רבי יוחנן טעמון דרבנן כי ישובו בודאי ולא בספק. וצאת מלאה חוששת שהוא ספק אחד ספק זכר ספק נקיבה מדבר תורה להחמיר. רבי יהושע אומר אינה חוששת שהן שני ספקות ספק זכר ספק נקיבה ספק בן קימה ספק אינו בן קימה שתי ספקות מדברי תורה להקל:

הלכה ב מתני' שתי יבמות זו אומרת מת בעלי וזו אומרת מת בעלי זו אסורה מפני בעלה של זו וזו אסורה מפני בעלה של זו לזו עדים ולזו אין עדים את שיש לה עדים אסורה ואת שאין לה עדים מותרת לזו בנים ולזו אין בנים את שיש לה בנים מתרת וזו שאין לה בנים אסורה נתיבמו מתו ויבמין אסורות להנשא רבי לעזר אומר הואיל והתרו ליבמין התרו לכל אדם:

גמ' שתי יבמות לזו בנים ועדים ולזו אין כלום זו נתרת בבניה וזו נתרת בעדיה. מה טעמא דרבי לעזר משום שאינה חשודה לקלקל צרתה כל עקר. גישמעיניה מן הדא האשה שהלכה היא ובעלה למדינת הים ובאתה ואמרה מת בעלי תנשא ותיטול כתובה וצרתה אסורה. וסברין מימר חשודה היא לקלקל את עצמה כדי שתקלקל צרתה ולית ר' לעזר פליג ה'י לית טעמא ואלא דלא מקלקלא נפשה ולא משום שאינה חשודה לקלקל צרתה כל עקר. וחש לומר שמה שלח לה גיטא ממדינת הים.

[דף פ"ב ע"ב]

הגע עצמך שהיה כהן. אמר ר' בא בר זימנא השושה היא לעשות כמה חללים כדי לעשות בני צרתה
ממזרין:

הלכה ג מתני' אין מעידין אלא על פרוצות פנים עם החטם אף על פי שיש סימנין בגופו ובכליו אין
מעידים אלא לאחר שלשה ימים. אפילו מגיד וצלוה על הצליב והחיה אוכלת בו אין מעידין אלא עד
שתצא נפשו ר' יודה בר בבא לא כל האדם ולא כל המקומות ולא כל השעות שוות:

גמ' רב יהודה אמר החטם עם הלסתות ואתיא דמר רבי ירמיה בשם רב (ישעיה ג) הפרת פניהם
ענתה כם זה החטם. אמר רב הניא בר בא מאן דבכי דלא מתחכמא יחויב איספלני על נחיריה ולא
מתחכמ. כהדא ביומי דארסקינס מלפא הוין ציפוראי מתבעין והוון יתכין איספלני על נחיריהון
ואינין לא מתחכמין. ובסיפא איתמר עליהון לישן ביש ואיתצידון פולחון מן בידו. כתיב (דברי הימים
ב יג) ויפו בהם אביה ועמו מכה גדולה מאד. אמר רבי אבא בר כהנא שהעביר הפרת פניהם של
ישראל הדיא הוא דכתיב הפרת פניהם ענתה כם וגו' זה החטם. רבי אמי אמר שהושיב עליהם
משמרות שלשה ימים עד שנתקלקל צורתן הדיא הוא דכתיב (ירמיה טו) עצמו לי אלמנותיך מחול
ימים. ותני בן אינ מעידין אלא על פרוצות פנים עם החטם. כתיב: "ולא עצר כח ירכעם עוד בימי
אביהו וינפחון ה' וימות". אמר רבי שמואל את סבור שהווא ירכעם אינה אלא אביה ולמה נגף רבי
יוחנן אמר על שחישד את ירכעם בפרים הדיא הוא דכתיב: "ואתם המון רב ועמכם עגלי הוהב אשר
עשה לכם ירכעם לאלהים". ריש לקיש אמר על שבועה את אחיה השילוני. הדיא הוא דכתיב: "ויקבצו
אליו אנשים בני בליעל", על דצווח לאחיה השילוני. ורבנן אמרין על ידי שבועה עבודה זרה לידו ולא
ביערה הדיא הוא דכתיב: וירדף אביה אחרי ירכעם וילכד מפניו ערים את בית אל ואת בנוטיה וכתיב
(מלכים א יב) וישם את האחד בבית אל ואת האחד נתן בדם. אף על פי שיש בגופו ובכליו ולא בן
תני מנן לאחיד שטעה אתה מחזירו בין בגופו בין בכליו שנייא היא שהסימנין דרכן להשתנות.

[דף פ"ג ע"א]

ביני מתניתא אין מעידין אלא עד לאחר שלשה ימים. ר' בריה ורב פפי רבי יהושע דסיכנין בשם רבי
לוי כל תלתא יומין נפשא טייסא על גופה סברה דהיא חזרה לגווה פיון דהיא חמית ליה דאשתני
זיווהון דאפוי היא שבקא ליה ואזלא ליה ומן תלתא יומין וזחלן תפרס נבקעת על פניו ואומרת לו
הילך מה שגזלת וחמסת. רבי חגי בשם רבי יאשיה מיייתי לה מהדא קרא (מלאכי ב) וזריתי פֶּרֶשׁ על

פְּנִיכָם וְאָפְלוּ פָּרַשׁ חֲנִיכָם בְּאוֹתָהּ שָׁעָה (אִיּוֹב יד) אֵךְ בְּשָׂרוֹ עָלָיו יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עָלָיו תִּתְאַבֵּל: פֶּסְקָא:
אָפְלוּ רָאוּהוּ מְגוּיִיד: אָנִי אוֹמֵר בְּחֶרֶב מְלַבֶּנֶת נִכְוָה וְחֵיה. וְצָלוּב עַל הַצָּלוּב אוֹמֵר אָנִי מִמְרוֹנָא עֲבָרָה
עָלָיו וּפְדָאֲתוּ. וְהַחֲיָה אוֹכְלָתָּ בּוֹ אָנִי אוֹמֵר נִתְרַחֲמוּ עָלָיו מִן הַשָּׁמַיִם. נָפַל לְבוֹר אֲרִיזוֹת אֵין מַעֲיִדִין עָלָיו
אוֹמֵר אָנִי נִעְשָׂה לוֹ נִסִּים כְּדִנְיָאֵל. נָפַל לְכַבְשָׁן הָאֵשׁ אֵין מַעֲיִדִין עָלָיו אוֹמֵר אָנִי נִעְשָׂה לוֹ נִסִּים כְּחִנְנִיָּה
מִישָׁאֵל וְעִזְרִיָּה. נָפַל לְבוֹר מָלֵא נְחָשִׁים וְעַקְרָבִים אֵין מַעֲיִדִין עָלָיו. רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבַי אוֹמֵר אוֹמֵר אָנִי
חֶבֶר הָיָה. נָפַל לְיוֹרָה בֵּין שֶׁל מוֹם וּבֵין שֶׁל שָׁמֶן אֵין מַעֲיִדִין עָלָיו רַבִּי אָבָא אוֹמֵר שֶׁל שָׁמֶן מַעֲיִדִין עָלָיו
שֶׁל מוֹם אֵין מַעֲיִדִין עָלָיו. ר' יוֹדָה בֶּן בָּבַי רַבִּי זְעִירָא רַבִּי חֲנִנְיָאֵל בְּשֵׁם רַב הִלְכָה כְּרַבִּי יְהוּדָה בֶּן בָּבַי.
מִלִּיחוֹזן דְּרַבְּנִין פְּלִיגִין דְּמַר רַבִּי יְרֵמְיָה מַעְשָׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּפַל לְיֶרֶדן וְעָלָה לְאַחַר שִׁבְעָה עֶשְׂרֵי יוֹם וְהִכִּירוּ
שֶׁצָּרְפָתוֹ חֲצָנָה וְהִשְׁיִאוּ אֶת אִשְׁתּוֹ:

הלכה ד מתני' נָפַל בְּמוֹם בֵּין שְׁנֵי לָהֶם סוֹף בֵּין שְׁנֵי לָהֶם סוֹף הָרִי אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה אָמַר ר' מֵאִיר
מַעְשָׂה בְּאֶדָם אֶחָד שֶׁנָּפַל לְבוֹר הַגָּדוֹל וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים אוֹמֵר רַבִּי יוֹסֵה מַעְשָׂה בְּסוֹמָא שְׁיִירָד
לְמַבֵּל בְּמַעְרָה וְיִרְדַּ מוֹשְׁכוֹ אַחֲרָיו וְשֶׁהוּ כְּדִי שֶׁתִּצָּא נִפְשָׁם וְהִשְׁיִאוּ אֶת נְשׁוֹתֵיהֶן וְשׁוֹב מַעְשָׂה בְּעַסְיָה
בְּאֶחָד שֶׁשִּׁלְשָׁלוּהוּ לַיִם וְלֹא עָלָה בֵּינָן אֵלָּא רִגְלוֹ אוֹמְרוּ חֲכָמִים מִן הָאֲרֻכְבוּכָה וְלִמְעַלָּן תִּנְשָׂא מִן
הָאֲרֻכְבוּכָה וְלִמְטָה לֹא תִנְשָׂא:

גמ' נָפַל לְמוֹם בֵּין שְׁנֵי לָהֶם סוֹף בֵּין שְׁנֵי לָהֶם סוֹף אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה דְּכַרִּי רַבִּי מֵאִיר וְחֲכָמִים אוֹמְרִים
מוֹם שְׁאֵין לָהֶם סוֹף אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה שְׁנֵי לָהֶם סוֹף אִשְׁתּוֹ מוֹתֶרֶת. אוֹמֵר רַבִּי מֵאִיר מַעְשָׂה שֶׁנָּפַל לְבוֹר
הַגָּדוֹל וְעָלָה לְאַחַר שְׁלֹשָׁה יָמִים. אוֹמֵר לוֹ אֵין מִזְכִּירִין מַעְשָׂה נִסִּין. אוֹמֵר רַבִּי מַעְשָׂה בְּשָׁנִים שְׁיִירָדוּ
לְכַמּוֹר מִכְמֶרֶת לְיֶרֶדן לְצִיתוֹתֵי. רָאָה אֶחָד מִהֵילָה שֶׁל דָּגִים וְנִכְנַם לְתוֹכָהּ וּבִקֵּשׁ לְצִאתָ לֹא הָיָה מוֹצֵא
פִתְחָהּ שֶׁל מַעְרָה וּבָא חֲבֵרוֹ וְעָמַד עַל פִתְחָהּ שֶׁל מַעְרָה וְשֶׁהָא כְּדִי שֶׁתִּצָּא נִפְשׁוֹ וּבָא וְהִגִּיד בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ
וּבִשְׁחִירִית וְרָחַה הַחֲמוּה וְהִכִּיר פִתְחָהּ שֶׁל מַעְרָה וַיֵּצֵא וּבָא וּמִצָּא חֶסֶד קָשׁוֹר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ. אוֹמֵר ר'
עֲקִיבָא מַעְשָׂה

[דף כ"ג ע"ב]

שְׁעִישִׁיתִי מִפָּרֶשׁ בֵּים הַגָּדוֹל וְרִאִיתִי סְפִינָה אַחַת שֶׁשָּׁקְעָה בֵּים וְהִיִּיתִי מִצְמָעֵר עַל תִּלְמִיד חֶכֶם אֶחָד
שֶׁהָיָה בְּתוֹכָהּ וּבִשְׁבָּאֲתִי לְמַגִּיזָה שֶׁל כְּפוֹדִיקָא וְהִתְחִיל מְקַדְמִינִי וְשׁוֹאֵל לִי שְׁאֵלוֹת נומְתִי לוֹ בְּנִי הִיאֵךְ
פְּלִטָתָהּ? נוֹמָה לִי: רַבִּי! מְרַפְנִי גַל לְחִבְרוֹ וְחִבְרוֹ לְחִבְרוֹ עַד שֶׁהִקְיָאֵנִי לִיבְשָׁה. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֲמַרְתִּי
גְּדוֹלִים דְּכַרִּי חֲכָמִים שְׁאֲמָרוּ מוֹם שְׁאֵין לָהֶם סוֹף אִשְׁתּוֹ אֲסוּרָה מוֹם שְׁנֵי לָהֶם סוֹף אִשְׁתּוֹ מוֹתֶרֶת. אוֹמֵר
רַבִּי אֲבָהוּ אִם הָיָה גְּלִינִי וְהִכִּיט לְאַרְבַּע רִחוּחֹתָיו וְרָאָה שְׁאֵין שָׁם בְּרִיָּה מִשִּׁיִּאֵין אֶת אִשְׁתּוֹ. וְשׁוֹב

מעשה באסיה באחד ששלשלנו לים ולא עלת בידם אלא רגלו. תני רצו להתד ספוגים וכאו ומצאו אותו שלחני בעבו. רבי חגי בעא קומי רבי יוסי לא מסתברא נותנין לו שהות כדי טרפה אמר ליה אף אנא סבור בן:

הלכה ה מתני' אפילו שמע מן הנשים אומרים מות איש פלוני דים רבי יודה אמר אפילו שמע מן התינוקות אומרים הרי אנו הולכים לספוד ולקבר את איש פלוני בין מתפון בין שאינו מתפון רבי יודה בן בבא אומר בישראל עד שיהא מתפון ובגוי אם מתפון אין עדותו עדות:

גמ' שמע קול המקוננת מיבבתו בין המתים – אין עדות גדול מזה. מקמנטריסי המלך: מות פלוני, נהרג פלוני – אין משיאין את אשתו. מבית דין שלישי: מות פלוני, נהרג פלוני – משיאין את אשתו. אבד פלוני, נהרג פלוני – אינו בעולם. אבד פלוני – אני אומר אבד רבך מן עלמא. נתרי פלוני, אנא אומר אתרין פלוני מאכל. פלוני אינו בעולם – טפח רוחיה עליה. שקעה ספינתו בים, אתיא בהדא דתמר, רבא בר זבדא בשם רב מעשה באבא סימי ששקעה ספינתו בים, והוא לא היה בתוכה, והבא בן. איזו היא מתפון. רבי יוחנן אומר: כל שפוזקירין לו אשה. רבי שמעון בן לקיש אמר: כל ששואליו אותו והוא משיב. אמר ר' חגי לרבי יהושע בן לוי: זכור רבי בשלישי וכמה זקנים כל שהיו מתירסין בנגד רבי הושעיה ביד למעבד בהדה דר' שמעון בר לקיש והוא לא מקבל עליו. רב יהודה בשם רב אין הלכה ברבי יהודה בן בבא בישראל

[דף פ"ד ע"א]

ומילהון דרבנין אמרין בן דמר ר' שמואל רבי אבהו רבי עקיבה בר אהא בשם רבי יסא אין בודקין עדי מיתה בדרישא וחקירה. מעשה באחד שבא להעיד לפני רבי טרפון על האשה שנשאת אמר לו בני היאך אתה מעיד על האשה שתנשא. אמר לו ר' עמוני היה בשירה וירד הגים עלינו ונתלה ביהור של זית ופסחו וירד הגים וחזר נומתי לו בני משפחה אני בארי נומה לו יפה כיוונת לשמי אני נקרא בעירי יוחנן בן יוחנן ארי מכפר שיחלה אמרתי לו בני יפה אמרת יונתן בן יוחנן אריה מכפר שיחלה אמר לי לא כך אמרתי אלא יוחנן בן יוחנן אריה מכפר שיחלה אמרתי לו וחלא כך אמרת יונתן בן יוחנן ארי מכפר שיחלה אמר לי לא כך אמרתי אלא יוחנן בן יוחנן אריה מכפר שיחלה. לאחר הימים חלה ומת וכדק רבי טרפון את עדותו והשיאו את אשתו. או נימר משום מה בכך אשכח תני אין בודקין עדי מיתה בדרישא וחקירה דלא ברבי טרפון דרבי טרפון אומר בודקין עדי מיתה בדרישא וחקירה:

הלכה ז' מתני' מעידין לאור הנר ולאור הלכנה ומשיאין על בת קול מעשה באחד שעמד על ראש ההר ואמר איש פלוני בן איש פלוני במקום פלוני מת הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו שוב מעשה בצלמון באחד שאמר אני איש פלוני בן פלוני נשכני נחש והרי אני מת הלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו:

גמ' אמר רבי חנינא למדני רבי יונתן והן שראו בוכיה של אדם. רב אחא בשם רבי חננא תמן תנינן מי שהיה משלך בבור ואמר כל השומע את קולי יכתב גט לאשתו הרי אלו יכתבו ויתנו ומר רבי יונתן והן שראו בוכיה של אדם. רבי אחא בשם רבי חנינא בשם רבי חנינא הדיא דתימר בשדה אכל בעיר אפילו לא בוכיה של אדם. והן תנינן מי שהיה משלך בבור ואמר כל מי ששומע את קולי יכתב גט לאשתו הרי זה יכתבו ויתנו ומר רבי יונתן והוא שראו בוכיה של אדם. אמר רבי אבון המזיקין מצויין בבורות כדרך שהן מצויין בשדות. תמן תנינן המסית זה הדיוט והניסית זה ההדיוט. הא חכם לא. מפיון שהוא נסת אין זה חכם מפיון שהוא מסית אין זה חכם. כיצד עושין לו להערים עליו? מכמינים עליו שני עדים בני אדם בבית הפנימית, ומושיבין אותו בבית החיצון, ומדליקין נר על גביו כדי שיהו רואין אותו ושומעין את קולו, שכן עשו לכן סמך בלוד שהכמינו לו שני תלמידי חכמים והביאוהו לבית דין וסקלוהו. וכה תאמר אכן. שנייה היא דמר אמי. אף הכא אמי. שלא יכרח וילך לו וילך ויסית את אחרים עמו. תמן תנינן המביא גט ואבד מפניו אם מצאו על אחר כשר ואם לאו פסול. אינהו על אחר ר' יוחנן אמר כל שלא עברו שם שלשה בני אדם. עבר גוי מהו גישמעניה מן הדא אדא בר בר חנה אייתי גיטא ואבד מיניה אשכחיה חד סרקאי אתא עובדא קומי רבנן ואכשרוהו, הדא אמרה עבר גוי כשר.

[דף פ"ד ע"ב]

נימר סימן הוי ליה בהיה ולא בן תני אין סימן לגמין. בההוא דו אמר תרתי שורין ברם הכא ה"א שבו היה נקוד. רבי עזרא בעי קומי רבי מנא הכא למה הוא פסול אני אומר אחד היה שם והיה שמו כשמו. הנה עצמד שבדקו כל אותו מקום ולא מצאו שם אחד כשמו. ולא משום חמר היה בעריות. והא תנינן הלכו ולא מצאו שם אדם והשיאו את אשתו הלכו ולא הכירוהו והשיאו את אשתו אמר ליה רבי מנא בן אמר ליה ר' שמי רבי אחא בשם רבי בון בר חייא האיש הזה בידו שני גימין ובידו אחד כשר ואחד פסול אבד את הכשר והשליך את הפסול בשעה שמוצא אני אומר את הפסול מוצא:

הלכה ז' מתני' אמר רבי עקיבא: בשידדתי לנהרדעא לעבור השנה מצאני נהמיה איש בדלא אמר לי שמעתי שאין משיאין את האשה בארץ ישראל על פי עד אחד אלא יהודה בן בבא נימיתי לו וכן

הדברים אמר לי אמור להם משמי אתם יודעים שהמדינה הזאת משבששת בגיטות מקבל אני מרבן גמליאל הזקן שמישיאין האשה על פי עד אחד וכשבאתי והרציתי הדברים לפני רבן גמליאל שמה לדברי ואמר מצינו כבר ליהודה בן בבא מתוך דברים נזכר רבן גמליאל שנהרגו הרונים בתל ארזא והשיא רבן גמליאל את נשותיהן על פי עד אחד והחזקו להיות משיאין עד מפי עד ומפי אשה ומפי שפחה:

גמ' מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני רבי ירמיה אמר משיאין את אשתו. ר' בון בר בהנא אמר אין משיאין את אשתו. מתניתא מסייעא לדין ומתניתא מסייעא לר' ירמיה על פי עדים. לא על פי כתבן ולא על פי מתרומן ולא עד מפי עד. ועכשיו אין משיאין עד מפי עד. ודכנתה על פי כתבן ועל פי מתורגמין משיאין. ומתניתא מסייעא לרבי בון בר בהנא יפה בן העדים מכח השטר וכח השטר מכח העדים שהעדים שאמרו מת פלוני נהרג פלוני משיאין את אשתו. מצאו כתוב בשטר מת פלוני נהרג פלוני אין משיאין את אשתו. יפה בן השטר מכח העדים שהמלוה את חברו בעדים גובה מנכסיו בני חורין בשטר גובה מנכסין משעבדין:

הלכה ח מתני' ר' לעזר ור' יהושע אמר אין משיאין את האשה על פי עד אחד רבי עקיבא אומר לא על פי אשה ולא על פי קרובים:

גמ' תנינן החזקו להיות משיאין עד מפי עד מפי אשה ואשה מפי אשה ומפי עבד ומפי שפחה ומפי קרובים ואת אמר הכין. מתניתין כמשנה הראשונה:

הלכה ט מתני' אמרו לו מעשה בבני לוי שהלכו לצוער עיר התמרים וחלה אחד מהם בדרך והניחיהו בפונדק ובחזירתו אמרו לפונדקית איז חבירינו נוימת להם מת וקברתיו והשיאו את אשתו אמרו לו לא תהא כפונדקית אמר להם פשתהא הפונדקית נאמנת הפונדקית הוציאה להן מקלו ומנעלו ותרמילו וספר תורה שהיה בידו:

גמ' הפונדקית הוציאה להן מקלו ומנעלו ואפונדתו וספר תורה שהיה בידו. רבי אחא בשם רבי חנינא:

[דף כ"ה ע"א]

עשו אותה כחיה שהוא נאמנת על אתר. אמר ר' שמואל בר סוסרטא עשו אותה כגוי מסיח לתמו. חד אריסטון בעא קומי ר' מנא ליתה דא פליג על רבי שמעון בן לקיש דרבי שמעון בן לקיש אמר

כל ששואלין אותו והוא משיב. לית בן כההיא דאמר רבי שמואל בר סוסרטא. אית בן כההוא דמר רבי חנינא עשו אותה כהיה שהיה נאמנת על אהר:

הדרן עלך מסכת יבמות, והדרן עלן. דעתן עלך מסכת יבמות, ודעתה עלן. לא נתנשי מנה מסכת יבמות, ולא תתנשי מנה, לא בעלמא הדיו ולא בעלמא דאתי: (ג' פעמים)

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתהא תורתך אמונתנו בעולם הזה, ותהא עמנו לעולם הבא. חנינא בר פפא, רמי בר פפא, נחמן בר פפא, אחאי בר פפא, אבא מרי בר פפא, רמס בר פפא, רביש בר פפא, סורחב בר פפא, אדא בר פפא, דרו בר פפא:

הערב נא יי אלהינו את דברי תורתך בפינו ובמפיית עמך בית ישראל, ונהיה כלנו אנהנו וצאצאינו וצאצאי עמך בית ישראל כלנו יודעי שמה ולומדי תורתך:

מאובי תחפמני מצותך, כי לעולם היא לי: יהי לבי תמים בחקירה, למען לא אבוש: לעולם לא אשפח פקודיה, כי בם חייתי: ברוך אתה יי, למדני חקירה: אמן אמן אמן סלה ועד:

מודים אנהנו לפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, ששמת חלקנו מיושבי בית המדרש, ולא שמת חלקנו מיושבי קרנות. שאנו משמימים והם משמימים, אנו משמימים לדברי תורה והם משמימים לדברים בטלים. אנו עמלים והם עמלים, אנו עמלים ומקבלים שחר והם עמלים ואינם מקבלים שחר. אנו רצים והם רצים, אנו רצים לחיי העולם הבא, והם רצים לבאר שחת, שנאמר ואתה אלהים תורידם לבאר שחת, אנשי דמים ומרמה לא יחצו ימיהם, ואני אבטח בך.

יהי רצון מלפניך יי אלהי, בשם שעזרתני לסיים מסכת יבמות, בן תעזרני להתחיל מסכתות וספרים אחרים ולסייםם, ללמוד וללמוד לשמור ולעשות ולקיים את כל דברי תלמוד תורתך באהבה, וזכות כל התנאים ואמוראים ותלמידי חכמים, ועמוד לי ולרועי, שלא תמוש התורה מפני ומפני רועי ורע רועי עד עולם. ותתקיים בי בהתהלך תנחה אתך, בשקבך תשמור עליך, והקיוצות היא תשיחה: מי בי ירבו ימיה, ויוסיפו לה שנות חיים: אורך ימים בימינה, בשמאלה עשר וכבוד: יי עז לעמו יתן, יי יברך את עמו בשלום:

פרק ראשון

[דף א' ע"א]

הלכה א' מתני' בתולה נישאת ביום הרביעי ואלמנה ביום החמישי שפעמים בשבת בתי דינין יושבין בעיירות ביום השני וביום החמישי שאם היה לו מענת בתולים היה משכים לבית דין:

אמר ר' קפרא אמר מפני שכתוב בהם ברכה וחלא אין כתיב ברכה אלא בחמישי ובשמי בלבד בחמישי בעופות ובדגים בשמי באדם והנה אמר רבי יוסי טעמא דבר קפרא רביעי אור חמישי חמישי אור שמי וחלא כתיב ברכה בשביעי אין כתיב ברכה בכריות אלא ביום מפני שאין כתיב ברכה בכריות הא אילו הוה כתיב ברכה בכריות היתה נישאת בשבת לא בן תני לא יבעול אדם בעילה בתחילה בשבת מפני שהוא עושה חבורה אלא באחרים מפני שאחרים מתירין כלום אחרים מתירין אלא בשכנסם שעד שלא כנס אינו זכאי לא במציאתה ולא במעשה ידיה ולא בהפר נדריה משכנסם זכאי במציאתה ובמעשה ידיה ובהפר נדריה אם אמר את בן נמצאתה פקונה קניין בשבת אמר ר' מנא הדין אמרה אילין דכנסין אמר לן צריד לכנסה מבועד יום שלא יהא פקונה קניין בשבת רבי לעזר מיייתי לה טעם דמתני' שאם היה לו מענת בתולים היה משכים לבית דין מתניתא מסייעא לרבי לעזר מן הפסגה והילך נהגו לשאת בשלישי ולא מידו בידן חכמים בשני אין שומעין לו ואם מפני האונס מותר מהו מפני האונס מפני חשפנים מה בין שני לשלישי לא

[דף א' ע"ב]

דומה משתתא יום אחד למשתתא שני ימים וישתתא שני ימים שלא יערב עליו המקח ויערב עליו המקח לית יכול דאמר רבי אילא בשם ר' אלעזר מצא הפתח פתוח אסור לקיימה משום ספק סופה וחש לומר שמוא אנוסה היא קול יוצא לאנוסה ואפילו תחוש לה משום אנוסה לא ספק אחד ספק אנוסה ספק פתוחה מדבר תורה להחמיר אמר רבי יוסי ואפילו תחוש לה משום אנוסה שתי ספיקות ספק אנוסה ספק פתוחה ספק משנתארסה ספק עד שלא תארס שתי ספיקות מדבר תורה להקל קידשה בהופה לית ליה באילין קנסייא אמרין רבי מתניה עבד לברתיה בן על דעתיה דר' לעזר במקום שפתי דינין יושבין בכל יום תינשא בכל יום ובמקום שאין בתי דינין יושבין בכל יום לא תינשא כל עיקר שלא לעקור זמנו של רביעי ויעקור זמנו של רביעי אף הוא אית לה פהדא דתני בר קפרא בר קפרא אמר מפני שכתוב בהן ברכה ותינשא בראשון וישכים לבית דין בשני אית דבגי מימר שלא לעקור זמנו של רביעי ואית דבגי מימר פהדא דתני בר קפרא דבר קפרא אמר מפני שכתוב בהן ברכה

שזין שאינה נישאת לא בערב שבת ולא במוצאי שבת לא בערב שבת מפני כבוד שבת ולא במוצאי שבת חבריא אמרין מפני הוורח רבי יוסי אומר

[דף ב' ע"א]

מפני כבוד שבת מתניתא מסייעא להכרייא מפני מה אמרו בתולה נישאת ביום הרביעי כדי שיהא אדם מתקין צרכיו ג' ימים זה אחר זה ר' בא בר כהן אמר קומי רבי יוסי רבי אחא בשם רבי יעקב בר אידי אסור לאדם לישא אשה בערב שבת הדיא דאת אמר לעשות סעודת אירוסין הא לארס יארם שמואל אמר אפילו בתשעה באב יארם שלא יקדמונו אחר מחלפא שיטתא דשמואל תמן הוא אמר (תהלים סח) אלהים מושיב יחידים ביתה וגו' (שם סג) במאננים לעלות המה מהכל יחד ובההוא אמר אבין אלא שלא יקדמונו אחר בתפילה ואף על פי כן לא קיימה רבי הוסיא רבי חייה בשם רבי אבהו אמר אסור לדון דיני ממונות בערב שבת והא מתניתא פליגא לפיכך אין דנין לא בערב שבת ולא בערב יום טוב דיני נפשות הא דיני ממונות דנין ותני רבי תניין בן דנין דיני ממונות בערב שבת אבל לא דיני נפשות כאן להלכה כאן לדבר תורה רבי יונה בשם רבי קריספא בוגרת דחבית פתוחה היא הדיא דאת אמר שלא להפסידה מכתובתה אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתיין ביי דרבי חנינא דרבי חנינא אמר מעשה באשה אחת שלא נמצאו לה בתולים וכא מעשה לפני רבי אמר לה איכן הן אמרה ליה מעלותיו של בית אבא היו גבוהין ונשרו והאמינה רבי הדיא דתימר שלא להפסידה מכתובתה אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתיין ביי דתניין תמן בתולה אלמנה גרושה חלוצה מן הנשואין כתובתן מנה ואין להן טענת בתולים הדיא דאת אמר בכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתיין ביי דתניין תמן האוכל אצל חמיו ביהודה שלא בעדים אינו יכול למעון טענת בתולים מפני שהוא מתניח עמו הדיא דמר לכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי מפני ספק ואתיין ביי דתניין הנזיש את האשה ולא מצא לה בתולים היא אומרת משאירסתני נאנסתני שדך והוא אומר לא כי אלא עד שלא אירסתיה והיה מקחי מקח טעות הדיא דמר לכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק ואתיין ביי

[דף ב' ע"ב]

דתניין תמן היא אומרת מופת עין אני והוא אומר לא כי אלא דרוסת איש את הדיא דתימר בכתובת מנה מאתים אבל לקיימה אינו רשאי משום ספק וכולהו מן ההיא דאמר רבי הילא בשם ר' אלעזר מצא הפתח פתוח אסור לקיימה משום ספק ואתיין דרבי לעזר בוגרת אימתי היא

נישאת בתולה מן הנישואין אימתי היא נישאת מוכת עין ברבי מאיר אימתי היא נישאת נישמעינה מן הדא אם יש עדים שיצאת בהינומא ולא אידבר רביעי הדא אמרה דלית רביעי כלום ואלמנה ביום החמישי שאם אומר את לו באחד מכל ימות השבת אף הוא משכים ויצא למלאכתו מתוך שאת אומר לו בחמישי בשבת אף הוא שמה עמה חמישי ושישי ושבועי משה התקין שבעת ימי המשתה ושבועת ימי האכל ולא התקין לאלמנה כלום אף על גב דתימר לא התקין לאלמנה כלום מעונה ברכה מבועז דכתיב (רות ד) ויקה בעז עשרה אנשים מזקני העיר ויאמר שבו פה וישבו אמר רבי אלכסנדר מפינ שאין קמן רשאי לישב עד שיאמר לו הגדול שב אמר רבי פינחס מיפן לבית דין שאין ממנין זקנים בבתי משתיות שלהן אומר רבי לעזר בי רבי יוסי מיפן לברכת חתנים שהיא בעשרה אומר ר' יודה בר פזי ולא סוף דבר בחר לבתולה אלא אפילו אלמון לאלמנה מבועז שהיה אלמון ורות היתה אלמנה וכתיב (שם א) ותהם כל העיר עליהם ואיפשר בן כל קרתא מתבטלה בגין נעמי על עליבתא אלא אשתו של בעז מתה באותו היום עד כל עמא גמל חסדא נכנסה רות עם נעמי ונמצא זו ויצאת וזו נכנסת תני אומרים ברפת חתנים כל שבועה אומר ליה רבי יוסי והא תני רבי חייא אומרים ברפת אכלים כל שבועה אית לך מימר מפקין מתא כל שבועה מאי כדון מה כאן מנחם עמו אף כאן משמח עמו מה כאן מזכירין אף כאן מזכירין תני אומר רבי יודה ביהודה בראשונה היו מעמידין אותן שני שושבינין אחד משל פלה ואחד משל חתן אף על פי כן לא היו מעמידין אותן אלא בשעת נישואין ובגליל לא היו עושין בן ביהודה בראשונה היו מייחדין חתן אצל הפלה שעה כדי שיהא לבו גם בה ובגליל לא היו עושין בן ביהודה בראשונה היו השושבינין מפשפשיין במקום החתן ובמקום הפלה ובגליל לא היו עושין בן ביהודה בראשונה היו השושבינין ושינין במקום חתן ובמקום פלה ובגליל לא היו עושין בן

[דף ג' ע"א]

כל שלא נהג כמנהג זה אינו יכול למען מענת בתולים תמן תנינן כל גפן יש בה זין ושאין בה זין טרוקמי ר' ירמיה בעי מענתה אין מענת בתולים בר' יודה אומר רבי יוסה כל גרמא אמרה שיש מענת בתולים ברבי יודה דתני אומר רבי יודה ביהודה בראשונה היו מעמידין שני שושבינין א' משל חתן ואחד משל פלה אף על פי כן לא היו מעמידין אלא לנישואין ובגליל לא היו עושין בן וכו' עד ושינין במקום חתן ובמקום פלה ובגליל לא היו עושין בן מאי כדון עליה להביא ראיה שהיא ממשפחת טרוקמי רבי ירמיה סבר מימר מנהג יהודה בגליל אומר ליה רבי יוסי וכי מנהג יהודה בגליל עדות תורה היא אלא מנהג יהודה ביהודה ומנהג גליל בגליל מפינ דתימר אינה עדות תורה לא נעמוד אלא שלא יפרצו בנות ישראל בזימה אם בשכיל שלא יפרצו בנות ישראל בזימה אפילו מעמיד לא

מסכת בבא בתרא פרק שלישי

א, המוכר את הבית - מכר את הדלת, ואת הנגר, ואת המנעול, ואת המכתשת החקוקה. אבל לא מכר את התנור, ולא את הכירים, ולא את הרחים, ולא את המכתשת הקבועה. רבי אליעזר אומר: כל המחבר בקרקע - הרי זה מכור. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא וכל מה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר לו את הבאר ולא את השדה ולא את הדונות והיציעים, ולא את המערות שבתוכו. אם כן למה כתב עומקא ורומא? שאם רצה להגביה - מגביה, להשפיל - משפיל. כל שאינו מכור בבית - מכור בחצר. המוכר את החצר - מכר את הבית. המוכר את הבית - לא מכר את החצר, אלא אורה של חצר.

ב, המוכר את החצר - מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים. אבל לא מכר את הוילאות, ולא את הוילסאות, ולא את המרחצאות שלפנים הימנו, ואם היו עשויין לתשמיש החצר - הרי כלן מכורין. אצטבולן העשוי לתשמיש חצר - מכור. לרבים - אין מכור. חניות הפתוחות לפנים - מכורות עמה. לחוץ - אין מכורות עמה. לפנים ולחוץ - הרי אלו מכורות עמה:

ג, המוכר את בית הבד - מכר את היצירים, ואת היקבים, את המפרכות, ואת הרחים התחתונה. אבל לא מכר את השקין, ולא את המרצופין, ולא את הרחים העליונה. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר לא את הבור, ולא את השיח, ולא את היציעין, ולא את הדונות, ולא את המערות שבתוכו. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין:

ג, המוכר את המרחץ - מכר בתים הפנימים ובתים החיצונים, בית היורות בית הקמין ובית האוליזאין. אבל לא מכר לא את היורות, ולא את הקמין, ולא את המגדלים שבתוכו. ואם אמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "הוא ומה שבתוכו אני מוכר לך" - לא מכר את הבריכות המסתפקין מהן מים בין בימות החמה בין בימות הגשמים, ואף לא בית כנסת העצים. ואם אמר לו: "מרחץ וכל משמשה אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין:

ג, המוכר את השדה - לא מכר את הגת ולא את השומירה אף על פי שהן כרם. אבא שאול אומר: אף לא מחיצת הקנים שהיא בית רבע. מכר לו כל האילנות, חוץ מחרוב המרכב וסדן שקמה. וכל שאינו מכור בשדה - מכור בעיר. המוכר העיר, רבי יהודה אומר: סנטר - מכור. אינקולמוס - אין מכור. ואם אמר לו: "היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין. ואף על פי שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה אני מוכר לך" - לא מכר את שירה, ולא את בנותיה, ולא את החורשין המוקצין בפני עצמן, ולא את הביכרין של חיה ושל עופות ושל דגים:

ג, המוכר את הכרם - מכר את הקנים, ואת הדוקרנין, ואת זמורות שקמה שבתוכו. אבל לא מכר לא את העצים ולא את האבנים סוירות, בין לנירו ובין לגדרו, ולא את זבלים, ולא את קורות שקמה שבתוכו. אבא שאול אומר: כל העושה לתשמיש הכרם - הרי זה מכור. מכר לו כל האילנות, חוץ מחצי חרוב מרכב שבמקום פלוני, ומחצי סדן שקמה שבמקום פלוני, ושאר כל החרובין אינן מכורין, ושאר כל הסדנין אינן מכורין:

ג, האחין שחלקו את שלהן במקום אחד, אפלו הוא ביהודה והן בגליל, הוא בגליל והן ביהודה, או שהיו במקום אחד, כיון

שזכה את אחד מהן - זכה בכלן. אם היה עמו במדינה, כיון שקבל עליו - הרי זה זכה. רבי יוסי אומר: אם עתידין להטיל גורלות - עד שיטילו גורלות. רבי יהודה אומר: אף המקדיש את השדה - לא הקדיש אלא חרוב מרכב וסדן שקמה, מפני שהן יונקין משדה הקדש:

מסכת בבא בתרא פרק רביעי

דא המוכר את הספינה - מכר את האסכלא, ואת בית המים שבתוכה. אבל לא מכר לא את היציעין, ולא את הישורין, ולא את האיןקפה, ולא את הביצית. סומכוס אומר: מכר את הדוגית - מכר את העל. מכר את הפרות - לא מכר את העל. מכר את הצמד - לא מכר את הבקר. מכר את הבקר - לא מכר את הצמד. רבי יהודה אומר: הכל לפי הדמים:

דב כיצד? חמור וכליו אני מוכר לך - מכר את המרדעת, ואת האכף, ואת השליף, ואת הקלקי, ואת החבוק. אבל לא מכר לא את הזוג, ולא את הקרקש, ולא את פרומביא, ולא את חסיקא, ולא את כומני, ולא את הסק. רבי שמעון אומר: היה עליו שליף מלא גיפצו - נותנו לו. ואם אמר: "חמור וכל מה שעליו אני מוכר לך" - הרי כלן מכורין.

דג המוכר שפחה לחברו - מכר כלים שעליה, אפלו הן מאה. אבל לא מכר לא את השירים, ולא את הנזמים, ולא את הטבעות, ולא את הקטלאות שבצוארה. ואם אמר לו: "שפחה וכל מה שעליה אני מוכר לך", אף על פי שיש עליה כלים שהן מאה מנה - הרי כלן מכורין. שפחה מעבדת אני מוכר לך. פרה מעבדת אני מוכר לך - מכר את הולד. שפחה מיניקה אני מוכר לך. פרה מיניקה אני מוכר לך - לא מכר את הולד.

המוכר שפחה לחברו על מנת שיש בה מומין, אמר לו: שפחה זו חולה היא,

דד המוכר פרה לחברו על מנת שיש בה מומין, ואמר לו: נגחנית היא, נגפנית היא, נשכנית היא, רבצנית היא, בעטנית היא, והיה בה מום אחר וסנפו עם המומין - הרי זה מקח טעות. ואם אמר לו אותו המום ומום אחר עמו - אין זה מקח טעות:

המוכר עבד לחברו, ונמצא גנב או קביוסטוס - הגיעו. לסטים, או שהיה מכתב למלכות - הרי זה מקח טעות. ספר של צבאים, ונמצא גויל, או שיש בו טעות בין דף לדף - הרי אין זה מכור. מכר שובך - מכר את יונין. מכר את יונין - מכר את שובך. מכר כנרת - מכר דבורין. מכר דבורין - מכר כנרת:

דה חלות דבש - אין רשאי לסרס את כלן כאחד, אלא מניח שתי חלות החיצונות, והשאר עולות. ואם אין שם אלא הן - אין רשאי ליגע בהן. זיתים לקוץ - אין רשאי לשרש את כלן כאחד, אלא מניח שתי גרופיות בעקרון ונוטל את השאר. בארזין - משרש ונוטל. בזמורות ובקנים - נוטל את ההוצין:

דו המוכר את הראש בבהמה דקה - לא מכר את הלחי. ואם היה טבח כהן - הרי זה מכור: המוכר את הראש בבהמה גסה - לא מכר את הרגלים. מקום שנהגו למכור - הרי אלו מכורות:

דז הקונה אילן אחד בתוך של חברו - הרי זה לא קנה קרקע. כל שתחתיו וחוצה לו כמלא האורה וסלו - זה וזה אינו רשאי לזורעה. קנה שנים - קנה קרקע. קנה אילן שביניהן, כל שמחליפין חוץ ממלא האורה וסלו, ובעל השדה רשאי לגדע. נקצץ האילן או שיבש - הקרקע של בעל האילן; דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: לא קנה

מסכת בבא בתרא פרק חמישי

הא ארבע מדות במוכרין. במה דברים אמורים? במדה שאינה של שניהם. אבל אם היה [ביד] [מדה] של אחד מהן - ראשון ראשון קנה. במה דברים אמורים? ברשות הרבים, או בחצר שאינה של שניהם. ברשות הלוקח, כיון שקבל עליו - הרי זה קנה. ברשות המוכר, עד שיגביה או עד שיציא מרשות הבעלים. ברשות המופקדין אצלו, עד שיקבל עליו או עד שישכיר את מקומו. אימתי אמרו: "מטלטלין נקנין במשיכה"? ברשות הרבים, או בחצר שאינה של שניהם. ברשות הלוקח, כיון שקבל עליו - הרי זה קנה. ברשות המוכר - עד שיגביה או עד שיציא מרשות הבעלים. ברשות זה שמפקד אצלו - עד שיקבל עליו, או עד שישכיר לו את מקומו:

הב עד שלא נתמלאת המדה נשברה מדה - נשברה למוכר. משנתמלאת מדה - נשברה ללוקח. רבי יהודה אומר: אם היה סרסור ביניהן, נשברה חבית - נשברה לסרסור. מודים חכמים לרבי יהודה: בזמן שהצלוחית ביד התינוק, וחגוני מערה לתוכה שמן, ונפלה ונשברה - שחיב על השמן ופטור על הצלוחית. ואם הטה צלוחית ושברה - חייב אף על הצלוחית. ורבי יהודה פוטר שעל מנת כן שלח בנו אצל חנוני, על מנת שיאבד את האיסר וישבר את הצלוחית:

הג מקום שנהגו להשפיע - משפיע לו כל צרכו, עד שלא נתמלאו אחורי מדה ושולי מדה להכריע - מכריע לו כל צרכו. רבי נתן אומר: טפח מלא החוט המאזנים, ובטורטני - טפח שהן שני טפחים בלח; דברי רבי. רבי נתן אומר: כל המשקלות שאמרו כשעור לטמאן - כך שעור להכריען. מקום שנהגו שלא להשפיע ושלא להכריע - נותן לו גירומין. אחד לעשרה בלח, ואחד לעשרים ביבש. המוכר

לא את הקרקע ולא את האילן, עד שקנה שלשה. קנה שלשה - קנה קרקע, קנה אילן שביניהן. נקצץ האילן או שיבש - הקרקע של בעל האילן. וכמה יהיו קרובין זה לזה? כדי שיהא בקר עובר בכליו. וכמה יהיו רחוקין זה מזה? ממטע עשרה לבית סאה. פחות מכן או יתר על כן, או שקנאן זה אחר זה, או שקנאן שלשה כאחד - לא קנה לא את הקרקע ולא את האילן שביניהן:

דח המקדיש שלשה אילנות ממטע עשרה לבית סאה - הקדיש את הקרקע ואת האילן שביניהן. וכשהוא פודה - פודה בית זרע חמר שעורין בתמשים שקל כסף. פחות מכן או יתר על כן, או שהקדישן זה אחר זה, או שהקדיש שלשתן כאחד - לא הקדיש לא את הקרקע ולא את האילן שביניהן. ולא עוד, אלא אפלו חזר והקדיש את השדה, כשהוא פודה - פודה את האילן בפני עצמו, ואת השדה בפני עצמה:

דט שנים שנטעו את הכרם - זה מרחיק שתי אמות ונטע, וזה מרחיק שתי אמות ונטע. נקצץ הכרם, או שיבש - הקרקע של בעל הכרם. שנים שנטעו את השדה, ועמד אחד מהן וקצץ את שלו - מרחיק ארבע אמות ונטע. נקצץ הכרם או שיבש - הקרקע של בעל הכרם. עמד אחד מהן וקצץ את שלו - מרחיק ארבע אמות וזרע. נקצץ הכרם או שיבש - הקרקע של בעל השדה.

שנים שחלקו, אחד נוטל את הכרם, ואחד נוטל שדה לבן - נותנין לו ארבע אמות בצד השדה לבן, שעל מנת כן קבל עליו בעל הכרם. נקצץ הכרם או שיבש - הקרקע של בעל הכרם:

די המוכר כרם לחברו בצד שדה לבן, וכן המקבל מחברו חצי שדה ליטע - נותנין לו ארבע אמות בצד שדה לבן, שעל מנת כן קבל עליו בעל הכרם. נקצץ הכרם, או שיבש - הקרקע של בעל הכרם:

שְׁמֵרָמָה בּוֹ אֶת אֲחֵרִים. בְּכָל מָקוֹם הֵן עוֹשִׁין תְּרַקֵּב וְחֻצֵי תְּרַקֵּב, קֵב וְחֻצֵי קֵב, רִבְעֵי תֶמֶן וְחֻצֵי תֶמֶן, וְעוֹכֵלָא הֵן, וְחֻצֵי הֵן, וְשִׁלְשִׁית הֵן, וְרִבְעִית הֵן, וְחֻצֵי לֹג, וְרִבְעִית, וְשְׁמִינִית, וְחֻצֵי שְׁמִינִית, וְאַחַד מִשְׁמוֹנָה בְּשְׁמִינִית, וְזֶה הוּא קָרְטוּב.

פְּרוּטִית שְׁאֲמָרוּ, אֶחָד מִשְׁמוֹנָה פְּרוּטוֹת לְאִיסָר. אִיסָר - אֶחָד מִעֲשָׂרִים וְאַרְבָּעָה לְדִינָר. שֵׁשׁ מָעָה - כֶּסֶף דִּינָר. מָעָה כֶּסֶף - שְׁנֵי פוּנְדִיּוֹן. פוּנְדִיּוֹן - שְׁנֵי אִיסָרִים. אִיסָר - שְׁנֵי מִסְמִסִּין. מִסְמִס - שְׁנֵי קוֹנְטָרִיסִין. קוֹנְטָרִיס - שְׁתֵּי פְרוּטוֹת. רֶכֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: פְּרוּטָה שְׁאֲמָרוּ - אַחַת מִשְׁשׁ פְּרוּטוֹת לְאִיסָר. שְׁלֹשׁ הִדְרִסִּין מָעָה. שְׁנֵי הִינְצִין - הִדְרִיס, שְׁנֵי שְׁמִינִית הִינְצִין, וְשְׁתֵּי פְרוּטוֹת שְׁמִין. אֵין מִשְׁתַּכְּרִין לֹא בְּבִיצִים וְלֹא בְּפִרוֹת פְּעָמִים; דְּבָרֵי רַבִּי יְהוּדָה. וְחֻכְמִים מִתִּירִין:

מִסְכֵּת בָּבָא בִּתְרָא פָּרָק שְׁשִׁי

ו,א הַמוֹכֵר זֶרְעוֹנִי גִנָּה לְחֶבְרוֹ, זֶרְעִים הַנֶּאֱכָלִין, זֶרַע וְלֹא צִמָּח, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: נוֹתֵן לוֹ דָּמֵי הַזֶּרַע וְלֹא דָּמֵי הַצִּמָּח. אָמְרוּ לוֹ: הִרְבֵּה מִבְּקָשִׁים אוֹתָם לְדָבָרִים אֲחֵרִים.

ו,ב הַמוֹכֵר פְּרוֹת לְחֶבְרוֹ - הֵרִי זֶה מִקְבֵּל עָלָיו רִבְעֵי טֶנֶּפֶת פִּיגִים לְסָאָה. שְׁעוּרִים - מִקְבֵּל עָלָיו רִבְעֵי קֹטֵנִית. קִשּׁוּאִין - מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר מֵאֹרוֹת לְמָאָה. קִנְקִנִין - מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר נְאוֹת פְּנוּסוֹת פְּנוּסוֹת מִגְּפִרוֹת לְמָאָה. יֵתֵר עַל כֵּן, בְּכֶלֶן - מַחְזִיר לוֹ אֶת הַשָּׂאָר וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ דָּמִים. הַלּוֹקֵחַ קִנְקִנִין מִחֶבְרוֹ וְנִמְצָאוּ פְּנוּסוֹת, וְנִשְׁתַּכְּרוּ - חֵיב לְהַעֲמִיד לוֹ דָּמֵי קִנְקִנִין, אֲבָל לֹא דָּמֵי יֵין. הַמוֹכֵר יֵין לְחֶבְרוֹ סֵתָם - חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָיו עַד הַפֶּסַח. מִבֶּסֶם - חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָיו עַד עֲצָרָתוֹ. נִתְיָשָׁן - חֵיב בְּאַחֲרִיּוֹתָיו עַד הַחֹג. הַמוֹכֵר מִרְתֵּף לְחֶבְרוֹ סֵתָם, בְּזֶה אָמְרוּ: מִקְבֵּל עָלָיו עֶשֶׂר קוֹסוֹת לְמָאָה.

ו,ג "חֲבִית שֶׁל יֵין אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" - נוֹתֵן לוֹ יֵין יָפֵה. "חֲבִית שֶׁל יֵין זֶה אֲנִי מוֹכֵר לָךְ" -

בְּפִקְטוּנִי - כָּל הַשִּׁיפּוּעִין הֵרִי הֵן שֶׁל מוֹכֵר. הַמוֹכֵר בְּקִטְלוֹיִן בְּשׁוּק, מִשְׁקִין שְׁבָאֲחוּרֵי מְנִיקוֹת - הֵרִי הֵן שֶׁל לּוֹקֵחַ. וְלֹא יֵהָא מְעָרָה מִן הַחֲבִית, אֲלָא קוֹנֵחַ מִן הָאֲגֹן. וְשִׁמֹן שְׁקָרֶשׁ - אֵין מִפְּשִׁירִין אוֹתוֹ. אֵין חֲנוּנִי רִשָּׁאִי לֹא לְהִרְתִּיעַ אֶת הַמֵּדָה, וְלֹא לְהוֹשִׁיבָה עַל הַקְּפִיצָה וְלֹא לְנִטּוֹתָהּ, וְלֹא לְהוֹשִׁיבָה עַל צִדָּה, וְלֹא יַעֲשֶׂה קִנֵּי מֵאֲזִנִּים אַרְוֶף מִצַּד אֶחָד וְקָצֵר מִצַּד אֶחָד. וְלֹא יַעֲשֶׂה אֶת הַמְּחֻק עֲבָה מִצַּד אֶחָד וְצֵר מִצַּד אֶחָד. וְלֹא יֵהָא מְעָרַב מִים בֵּינָן, מִי בְּלִקְיָא בְּשִׁמֹן, מִי מִיָּין בְּדָבֶשׁ, סֵלֶת בְּדָבֶשׁ, וְחֻמֶּץ בְּשִׁמֹן, חֻמֶּץ בְּמֹר, חוֹל בְּפוֹל, עָלֵי גִפְנִים בְּפִילוֹן, חֵלֶב הַמֹּר בְּקִטָּף, סִיקְרָא בְּצִיּוֹר, וְכַסְבוֹרָא בְּכַפְלִין. חֲנוּנִי מִקְנֵחַ מִדּוֹתָיו שֶׁל שִׁמֹן פֶּעַם אַחַת בַּשָּׁבָת, וְשֶׁל יֵין מִשְׁעֶשֶׂה שְׁלֵיא, וְלֹא יֵהָא נוֹתֵן מִדּוֹתָיו וּמִשְׁקָלוֹתָיו בְּמִלַּח מִפְּנֵי שֶׁהֵן חֲסָרִין, שְׁנֵאֲמַר (דְּבָרִים כה) כִּי תוֹעֲבֶת ה' יוֹגֵ' כָּל עוֹשֶׂה אֱלֹהִים:

ה,ד רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר מִשֶּׁם רַבִּי עֲקִיבָה: הֵרִי הוּא אוֹמֵר (וַיִּקְרָא ט) מֵאֲזִנֵּי צֶדֶק וְיֹגֵ', אֲדָם מוֹכֵר לְחֶבְרוֹ לְגִין וְחֻצֵי רִבְעִית וְשְׁמִינִית, וְכִשָּׁהוּא בָּא עִמּוֹ לְחֶשְׁבּוֹן, לֹא יֵאמַר לוֹ מֵלֵא לִי אֶת הַמֵּדָה הַזֹּאת, מִחוּל לִי אֶת הַקָּרְטוּב הַזֶּה, שְׁאֵין הָאֲמֵנֶת הַמִּדּוֹת תְּלוּיָהּ בְּבִרְיוֹת, וְהַמָּקוֹם הַנּוֹחַל שְׁמוֹ עָלֶיהֶן. וְלֹא יַעֲשֶׂה מִשְׁקָלוֹתָיו שֶׁל עֵץ שֶׁל אֶבֶר וְשֶׁל קִיסְפוֹרִן וְשֶׁל מִתְכַת, אֲלָא שֶׁל זְכוּכִית. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ עֶשֶׂר לִיטְרִין, לֹא יֵאמַר לוֹ שֶׁקֶל לִי כָּל אַחַת וְאַחַת בְּפִנֵּי עֲצָמָה מִפְּנֵי הַכְּרִיעוֹת, אֲלָא שֶׁקֶל לִי כֶּלֶן כְּאַחַת. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ שְׁלֹשָׁה רְבִיעֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ רְבִיעֵי לִיטְרָא. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ חֻצֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ לִיטְרָא וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ חֻצֵי לִיטְרָא. רְבִיעֵי לִיטְרָא - שׁוֹקֵל לוֹ רְבִיעֵי לִיטְרָא. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ תְּרַקֵּב - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ תְּרַקֵּב. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ אַרְבָּעָה קִבִּין - מוֹדֵד לוֹ בְּסָאָה וְנוֹטֵל מִמֶּנּוּ אַרְבָּעֵת קִבִּין. הֵיךְ מִבְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ קִבִּים נוֹתֵן לוֹ קִבִּים. לֹא יַעֲשֶׂה אֲדָם מִדָּה חֲסֵרָה אוֹ מִדָּה יִתְרָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, מִפְּנֵי

נותן לו זין המתקבל בחנות. "חבית זו אני מוכר לך" - אפלו חמץ הגיעו. "מאה חביות של זין אני מוכר לך" - נותן לו זין יפה כרב זין הנמכר באותו מקום. "מאה חביות של זין אלו אני מוכר לך" - נותן לו זין יפה כרב זין הנמכר באותו חנות. "מאה חביות אלו אני מוכר לך" - אפלו חמץ הגיעו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: המוכר זין לחברו ונמצא קוסס - הגיעו. נסכו על גבי המזבח - יצא. עשאו תרומה ותרומת מעשר - יצא. שתה ממנו גזיר - הרי זה לוקה את הארבעים:

וד גשמים היוורדין בין הגתות, אם מכת מדינה היא - אין צריך להודיעו. ואם אין מכת מדינה היא - צריך להודיעו. לקח הימנו לגין ויחצי לגין, רביעית ושמינית - לא ישקה מהן לחמריו לפועליו, ולא כל מי שיש לו עליו טענת מזונות, אלא אם כן הודיעו. היה הולך לבית האכל ולבית המשתה, היה בידו לגין של זין המתקשקש - לא ימלאנו מים, מפני שטוענו טענת חנם. ואם היה חבר עיר - הרי זה מתר.

היה רבי מאיר אומר: לא יסרב אדם בחברו שיאכל אצלו, ויודע בו שאינו אוכל. ולא ירבה לו בתקרבת, ויודע בו שאינו מקבל. ולא יפתח לו חביות מכורות לחנוני, מפני שטוענו טענת חנם. ואם הודיעו מתחלה, או שהיה מבקש לבור לו את היפה - הרי זה מתר. לא ישלח אדם לחברו חבית של זין ויתן על פיה שמן, מפני הסכנה.

וה הלוקח כלים לשלח לבית חמיו, "ואמר: אם נתקבלו ממנו - הריני נותן לך דמיהן, ואם לאו - הריני נותן כף וכף". נטלו הימנו בהליכה - חייב לשלם. בחזירה - הרי הוא כנושא שכר. סומכוס אומר: המוכר חלק לחברו בבאר - אין פחות מרובע. בחבית - אין פחות משמנה. בקדרה - אין פחות משנים עשר. בטפוח - אין פחות מששה עשר. "פרדסי אני מוכר לך", אף על פי שאין בו אילנות - הגיעו,

שלא אמר לו אלא שמו. "כרמי אני מוכר לך" אף על פי שאין בו גפנים - הגיעו, שלא אמר לו אלא שמו. "בית כור אני מוכר לך" בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה - הגיעו, שלא אמר לו אלא שמו. "בית כור המקף גדר אני מוכר לך" בין שהוא כבית עשרים סאה ובין שהוא כבית ארבעים סאה - אין לו אלא עד מקום הגדר.

ו,ו אין מוציאין לאכילת פרות מנכסין המשעבדין, מפני תקון העולם. כיצד? גזל הימנו שדה ואכלה, והרי היא יוצאה לפניו - גובה את הקרן מנכסים משעבדים. ולאכילת פרות - אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. ואין מוציאין לשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות, מפני תקון העולם. כיצד? לקח הימנו שדה והשביחה, והרי היא יוצאה לפניו - גובה מנכסים המשעבדים. ושבח קרקעות - אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. במה דברים אמורים? בזמן שקדם מקחו של זה לשבחו של זה. אבל אם קדם שבחו של זה למקחו של זה - זה וזה אינו גובה אלא מנכסים בני חורין. זה אומר: "שבחי קדם". וזה אומר: "מקחי קדם" - המוציא מחברו עליו הראיה.

ו,ז אלו ואלו שהיו אומרים גובהה של מערה ארבע אמות כוכין של בנין שבעה טפחים וטפח לכפה: עושה חצר על פי מערה שש על שש מלא מטה, אחת מכאן ואחת מכאן, ופותח לתוכה שתי מערות. רבי שמעון אומר: ארבע מארבע ורוחותיה. רבי יהודה אומר: בסלע הבא בידי - פותח את שתיהן מרוח אחת. אמרו לו: אי אפשר לבן:

ו,ח "קנטיגר אני מוכר לך" - הרי זה מעמיד לו שתים עשרה על שתים עשרה. בין שאמר לו: "בית כור עפר אני מוכר לך". ובין שאמר לו: "כבית כור עפר אני מוכר לך" - הרי זה מקבל עליו חריץ וכן

אמר: "איני בכור" - אינו נאמן. מחזקין בו שאינו בכור, ובשעת מיתה אמר: "בכור הוא" - אינו נאמן. היו מחזקין בו שהוא בכור, ובשעת מיתה אמר: "בכור הוא" - נאמן. היו מחזקין שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמר: "בני הוא" - נאמן. היו מוחזקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמר: "אינו בני" - אינו נאמן. שאין בנו, ובשעת מיתתו אמר: "בני הוא" - נאמן. היו מחזקין בו שהוא בנו, ובשעת מיתתו אמר: "אחי הוא" - אינו נאמן. היו מחזקין בו שהוא עבדו, ובשעת מיתתו אמר: "בני הוא" - נאמן. היה עומד בין המוכסין, אמר: "בני הוא" וחזר ואמר: "עבדי הוא" - נאמן. "עבדי הוא" וחזר ואמר: "בני הוא" - אין נאמן.

זב אין הבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו נכסים לאחר מיתת אביהם. רבי אומר: אומר אני, שהבכור נוטל פי שנים בשבח שהשביחו לאחר מיתת אביהם, שאף שלו השביח כשלהן. כיצד? היתה לו בהמה מוחכרת ומושכרת אצל אחרים, ופרה רועה באפר - הבכור נוטל פי שנים. ואין נוטל פי שנים בזרוע והלחיים והקבה. רבי אומר: כל דבר שלא פלפלו בו יתומים לאחר מיתת אביהן - הבכור נוטל פי שנים. וחכמים אומרים: אין נוטל פי שנים אלא בכל אשר ימצא לו. אבל בנה בנין, נטע נטיעות - הכל שוין שנוטל פי שנים. כיצד נוטל פי שנים? ירש שטרי חוב - נוטל פי שנים. יצאו עליו שטרי חוב - נותן פי שנים. ואם אמר: אי אפשר שלא לטול ושלל לתן - הרשות בידו. כיצד אינו נוטל בראוי ככחזק? מת אביו בחיי אביו - נוטל פי שנים מנכסי אביו, ואין נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו. ואם היה אביו בכור - אף נוטל פי שנים מנכסי אבי אביו.

זג בנות צלפחד - נטלו שלשה חלקין בנחלה, חלק אביהן שהיה מיוצאי מצרים. רבי אליעזר בן יעקב אומר: אף חלק אחי אביהן, לפי שלא נתנה הארץ אלא ליוצאי

חריץ, ומחיצת גדר שבינו לבין חברו. "בית כור עפר אני מוכר לך הן חסר והן יתר". אפילו פחת רבע לסאה, או הותר רבע לסאה שהן שבעת קבין ומחצה לכור - הגיעו. פחות מכך או יתר על כן - מחזירין זה לזה. מהו מחזיר לו? מעות כדרך שלקח המעות. ואם רצה - מחזיר לו קרקע. "בית כור עפר אני מוכר לך בסימניו במצריו" אפילו פחת שתות או הותר שתות שום הדינין - הגיעו. פחות מכך, או יתר על כן - מחזירין זה לזה. מהו מחזיר לו? מעות כדרך שלקח הימנו. ואם רצה - מחזיר לו קרקע:

וט האומר לחברו: "חצי שדי ובית לתך אני מוכר לך" - משמנין ביניהן ונוטל חצי שדה ובית לתך. אמר לזה: "חצי שדי ובית לתך אני מוכר לך". ולזה אמר: "חצי שדי ובית לתך אני מוכר לך" - משמנין ביניהן, זה נוטל חצי שדה וזה נוטל חצי שדה. לזה אמר: "בצפון". ולזה אמר: "בדרום" - משמנין ביניהן, זה נוטל בצפון וזה נוטל בדרום. "בית לתך כלפי צפון אני מוכר לך" - נותן לו בית לתך כלפי צפון. "בית זרע יד" - מעמיד לו בית זרע יד.

מסכת בבא בתרא פרק שביעי

זא כל שהוא לפניו מחברו - הוא קודם את חברו. ונחלה משמשת והולכת ועולה אפילו עד ראובן. האחין זה את זה, והאחיות זו את זו, האחין את האחיות, והאחיות את האחין - נוהלין ומנהילין. ממזר מוריש את קרוביו. עובד כוכבים ועבד הפא על פת ישראל, אפילו חזר העובד כוכבים ונתגייר, עבד ונשתחרר - נכסיו נכסי הגר וכנכסי עבד משחרר - כל הקודם בהן זכה. נאמנת חיה לומר: "זה יצא ראשון". אימתי? בזמן שאין שם ערעור, אבל יש שם ערעור - הרי זה אינה נאמנת. רבי אלעזר אומר: אם החזקה על אומדה - נאמנת. ואם לאו - אינה נאמנת. היו מחזקין בו שהוא בכור, ובשעת מיתה

נוטלת, רוצה נוטלת כתבתה. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני בעל חובי בחובו כראוי לו" - נוטלו ונוטל עוד מאתים דינר בחובו. "בחובו" - אין לו אלא בחובו. היתה לו שדה עשויה אפותיקי לאשה בכתבתה, ולבעל חוב בחובו, ואמר: "תנו שדה פלונית לפלונית אשתי בכתבתה, ולפלוני בעל חובי בחובו" - נתקבלו שלהן וידן על העליונה.

ז,ה האומר: "תנו חלק" - יירש עם הבנים. "בבכורה" - אין נוטל פי שנים. האומר: "ורישני פלוני" - לא אמר כלום. "תנו נכסי לפלוני" - דבריו קימין. כתב ירושה מלמטה ומתנה מלמעלה, ירושה מלמעלה ומתנה מלמטה, ירושה מכאן ומכאן מתנה באמצע, הואיל והזכיר שם מתנה - דבריו קימין. רבי יוחנן בן ברוקא אומר: אם אמר על מי שראוי לו ליוורשו - דבריו קימין. על מי שאינו ראוי לו ליוורשו - אין דבריו קימין. כיצד? אמר על בת הבן בין הבנים ועל בן הבת בין הבנות - דבריו קימין. על הבת בין הבנים, ועל האח בין הבנות - לא אמר כלום.

מסכת בבא בתרא פרק שמיני

ח,א הכותב נכסיו לאחר והיה בהן, והיו בהן עבדים, אף על פי שאמר הלה: "אי אפשי בהן" - הרי אלו אוכלין בתרומה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: כהן שאמר הלה: "אי אפשי בהן" - זכו בהן היורשין. הכותב נכסיו לעשרה, בין שזכה אחד מהן, ובין שזכו כלן - זכו כלן. כתב והעלה להם בערכים - זכתה להן הערכים. המוציא עשרה עבדים בני חורין, בין שיצא אחד מהן, ובין שיצאו כלן - יצאו כלן. כתב והעלה להן בערכים - זכתה להן הערכים.

האומר: "תנו שדה פלוני לפלוני, ואם מת פלוני לפלוני" - ראשון אוכל פרות, ואם מת - ינתנו לשני - השני אוכל פרות, ואם מת - ינתנו לשלישי. מת השלישי עד שלא

מצרים, ולא נתחלקה אלא לעומדים בערכות מואב. ירש השבט את שבטו, וחזר השבט וירש את הראוי לו. כיצד? שני אחין שהיו מיוצאי מצרים, לאחד יש לו תשעה בנים, ולאחד יש לו בן אחד, ולפניהן בית חמשת כורין, תשעה - נוטלו בית לתן, ואחד - נוטל בית לתן. החזירו לאבותיהם, חזרו אבות והורישו את הבנים, תשעה - נוטלו מחצה, ואחד - נוטל מחצה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף נתחלקה הארץ ליוצאי מצרים. כיצד? היה מן היוצאין ממצרים העומדים בערכות מואב - הוא נוטל שני חלקים מיוצאי מצרים, ולא מן העומדים בערכות מואב. מהעומדים בערכות מואב ולא מיוצאי מצרים - נוטל חלק אחד. המתאוננים, והמרגלים, ועדתו של קרח - לא נוטלו בארץ חלק. אבל הבנים - ירשו בזכות אבות אבותיהם, ובזכות אבות. וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר: יהושע וכלב - נוטלו שלשה חלקין בנחלה, שהן מיוצאי מצרים ומן העומדים בערכות מואב, ושננטלו מרגלים חלקן נוטלו יהושע וכלב. חלק המתאוננים ועדתו של קרח - נפל לאמצע, והבנים נחלו לעצמן. וכשם שהבן קודם את הבת בנכסי האב, כך קודם הבן בנכסי האם. רבי אלעזר ברבי יוסי אומר משם רבי זכריה בן הקצב, וכן היה רבי שמעון בן יהודה איש כפר איכוס אומר משום רבי שמעון: אחד הבן ואחד הבת - שוין בנכסי האם.

ז,ד האומר: "יחלקו בני נכסי" והיה שם בכור, אם זכו בנכסים בחיי האב - אין נוטל פי שנים, ואם לאו - נוטל פי שנים. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני בני בכור כראוי לו" - נוטלן ונוטל פי שנים. "בבכורתו" - ידו על העליונה, רוצה נוטלן, ורוצה נוטל פי שנים.

האומר: "תנו שדה פלונית לפלונית אשתי כראוי לה" - נוטלת ונוטלת כתבתה. "בכתבתה" - ידה על העליונה, רוצה

ימות השני - השני אוכל פרות, ואם מת - יחזרו ליורשי נותן. הראשון אוכל פרות ומוכר קרקע; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין לראשון אלא אכילת פרות בלבד.

חב, שנים שהיו באין ממדינת הים, אף על פי שמשאן ומתנן ומאכלן ומשקן כאחד, ומת אחד מהן - אין חברו יורשו. ואם היה נוהג בו משום אחוה - חברו יורשו. משאצא הוא ובנו למדינת הים, ובא ועמו אחד ואמר: "זה אחי שנפתי לי במדינת הים, ולו חמשה אחין, ולפניהן בית חמשת כורין" - הן אין נותנין לו כלום, והוא נותן להן שתות בחלקן. מת - הוא נוטל מה שנפתי, והשאר מביאין לאמצע וחולקין. משיצאו הוא ואביו למדינת הים, ומת הבן, או שמת האב - לעולם נכסיו בחזקת זקן.

חג, הכותב דיייתקי והיה מתירא מן היורשין - נכנסין אצלו כמבקרין אותו, שומעים דבריו מבפנים ויוצאין וכותבין מבחוץ. בריא שכתב דיייתקי, שכיב מרע שכתב נכסיו מתנה, אף על פי שזפה לאחר מתנה - לא עשה כלום. אבל הכותב נכסיו בשם חברו וזכה לאחר מיתה - דבריו קיימין. הכותב דיייתקי, יכול לחזור בו. מתנה - אין יכול לחזור בו. איזה הוא דיייתקי? דא תהא לי לעמד ולהיות, אם מתי ינתנו נכסי לפלוני. איזו היא מתנה? מן היום ינתנו לפלוני. הכותב דיייתקי, עד שלא זכה בין הוא ובין אחר - יכול לחזור בו. משזכה בין הוא ובין אחר - אין יכול לחזור בו. אפטרופין, עד שלא החזיקו בנכסי יתומין - יכולין לחזור בהן. משהחזיקו בנכסי יתומים - אין יכולין לחזור בהן. אפטרופוס שמנהו אבי יתומים - ישבע. שמנהו בית דין - [לא] ישבע. אבא שאול אומר: אף שמנהו בית דין - ישבע מפני שהוא כנושא שכר.

חד, אפטרופין - תורמין ומעשרין על נכסי יתומין. מוכרין בתים, שדות וכרמים,

בהמה עבדים ושפחות, להאכיל יתומים, לעשות להם סכה לולב וציצית, וכל מצות האמורות בתורה, ולקנות להם ספר תורה ונביאים, דבר הקצוב מן התורה. אבל אין פודין עליהן שביון, ואין פוסקין עליהן צדקה בבית הכנסת לעניים, דבר שאינו קצוב מן התורה. אינן רשאים להוציא עבדיהם בני חורין, אבל מוכרין אותן לאחרים ואחרים מוציאין אותן בני חורין. רבי אומר, אומר אני: שנותן דמיו ופודה את עצמו. אין מוכרין ברחוק לקח בקרוב, ברע לקח בפה. אין דנין לחוב ולזכות, להכניס ולהוציא ליתומים, אלא אם כן נטלו רשות מבית דין. וצריכין אפטרופין לחשב עם היתומים באחרונה; דברי רבי. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אין ליתומין אלא מה שהניחו להם אפטרופין. מוכרין עבדים לקח בהן קרקעות, אבל לא קרקעות לקח בהן עבדים. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אף לא עבדים לקח בהן קרקעות. אין בית דין עושין אפטרופין נשים ועבדים לכתחלה, ואם מנה אותן אביהן בחייו - עושין אותן אפטרופין. כתב בשטר: "מעות וכלים יש לי ביד פלוני" - רשאים העדים לחתם. אבל אינו גובה עד שביא ראיה. רבי אומר, אומר אני: שלא יחתמו עד שיטלו רשות מבית דין, וכשהוא גובה - אינו צריך שביא ראיה. הניח בנים גדולים וקטנים, והיו גדולים נזונים ובאין בשתיקה - לא יאמרו קטנים: הרי אנו נזונים כדרך שניזנתם אתם. נשאו גדולים בחיי אביהן - לא יאמרו קטנים: הרי אנו נזונים כדרך שניזנתם אתם. ולא עוד: אלא אפלו הניח להם עבדים ושפחות, כלי כסף וכלי זהב - הרי אלו של עצמן.

הניח בנות גדולות וקטנות, והיו גדולות נזונות ובאות בשתיקה, לא יאמרו קטנות: "הרי אנו נזונות כדרך שניזנתם אתם". נשאו גדולות בחיי אביהן - לא יאמרו קטנות: "הרי אנו נושאות כדרך שנושאתם

אתם". ולא עוד, אלא אפלו הניח להן אביהן עבדים ושפחות, כלי כסף וכלי זהב - הרי אלו של עצמן.

מסכת בבא בתרא פרק תשיעי

טא, רבי נתן אומר: נחום המדי היה מדיני גזרות, אמר: הכותב נכסיו בשם חברו - אין כופין אותו לחזור. ואם התנה עמו על מנת כן - כופין אותו לחזור. המוכר שדה חברו במעמד חברו - לא עשה כלום. כתב וקיים מאחריו - דבריו קימין.

טב, הכן הנושא ונותן בשל אביו, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמו - הרי הן של אביו. ואם אמר: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן" - יעשה כמפרש בפרושו. האשה שנושאה ונותנה בשל בעלה, אף על פי שהשטרות ואונות יוצאין על שמה - הרי הן של בעלה. ואם אמרה: "מה שירשתי משל בית אבי אבא הן, או משל בית אבי אימא הן" - יעשה כמפרש בפרושה.

טג, שתי נשים שילדו זכרים במחבא, וחזרו וילדו שני זכרים במחבא - שניהן הולכין אצל הראשון, ונוטלין חלק כזכר אצל השני, ונוטלין חלק כזכר. זכר ונקבה - שניהם הולכין אצל הראשון ונוטלין חלק כזכר. אצל השני ונוטלין חלק כנקבה. האומר: "אם תלד אשתי זכר תטל מנה" ילדה זכר - נוטלת מנה. "אם נקבה מאתים" ילדה נקבה - נוטלת מאתים. "אם זכר מנה, ואם נקבה מאתים" ילדה זכר ונקבה, הזכר - נוטל ששה של זהב. ונקבה - נוטלת חמשים וזו. האומר: "המבשרני אם ילדה אשתי זכר יטול מאתים, אם נקבה יטול מנה" ילדה זכר - נוטל מאתים. ילדה נקבה - נוטל מנה. ילדה זכר ונקבה - אין לו אלא מנה.

טד, האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלוש מאות לפלוני, וחמש מאות לפלוני" - אין אומרין כל הקודם בשטר זכה, אלא

כלם חולקין בשוה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - כלן נותנין בשוה. אבל אם אמר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ואחר כך שלש מאות לפלוני, ואחר כך חמש מאות לפלוני" - אומרים כל הקודם בשטר זכה. יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מן האחרון. אין בהן - גובין משלפניו. אין בהן - גובין משלפני פניו. האומר: "מאתים דינר יש לי ביד פלוני, ושלוש מאות ביד פלוני, וחמש מאות ביד פלוני, ופלוני יטול מאתים דינר" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובה, ואף על פי שלא נתכנסו כלן. אבל אם אמר: "ואחר כך יטול פלוני מאתים דינר" אם נתכנסו כלן - נוטל, אם לאו - אין נוטל אלא לפי חשבון. האומר: "תנו מאתים דינר לפלוני, ושלוש מאות דינר לפלוני, ופלוני ופלוני יירש נכסי" יצאת עליהן כתבת אשה ובעל חוב - גובין מזה שירש שאר נכסים. האומר: "תנו מאתים דינר לבני עירי" - אין דנין בדיני אותה העיר, ואין מביאין ראיה מאנשי אותה העיר. "לעניי עירי" - דנין בדיני אותה העיר, ומביאין ראיה מאנשי אותה העיר. האומר: "תנו נכסי לפלוני ופלוני עבדי" - לא זכו בנכסים ולא קנו עצמן בני חורין. "חצי נכסי לפלוני עבדי, וחצי נכסי לפלוני עבדי" - זכו (עצמן) בנכסים וקנו עצמן בני חורין. האומר: "כל נכסי נתונין לפלוני עבדי והשאיר לשני" - זכה שני בראשון. רבי שמעון אומר: כל נכסי נתונין לפלוני עבדי חוץ מאחד מרבוא שבהן - לא אמר כלום. "חוץ מעיר פלונית ושדה פלונית" אף על פי שאין שם אלא אותה שדה ואותה העיר - זכה עבד זה בנכסים וקנה עצמו בן חורין. כשנאמרו דברים לפני רבי יוסי, אמר: "שפתים ישק משיב דברים נכוחים" (משלי כד).

טה, האומר: "נתתי שדה פלונית לפלוני. נתתיה לו". "נתונה לו". "תהא שלו" "והרי היא שלו" - הרי היא שלו. "יטול

תּוֹסֶפֶת א

הַשָּׁלֵם

פְּלוּנִי נִכְסִי, וַיִּקְנֶה פְּלוּנִי, וַיַּחֲלֶק פְּלוּנִי
בְּנִכְסִי, וַיִּזְכֶּה פְּלוּנִי בְּנִכְסִי" - הָרִי זֶה
כְּמִתְנָה. "תִּנָּתֵן לוֹ" - רַבִּי אוֹמֵר: זָכָה.
וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא זָכָה, וְכוּפִין אֶת
הַיּוֹרְשִׁין לְקַיָּם דְּבָרֵי הַמֶּת. הָאוֹמֵר: "עֲשִׂיתִי
פְּלוּנִי עֲבָדִי בֶּן חוֹרִין". "עֲשִׂיתִיו בֶּן חוֹרִין".
"עוֹשֶׂה אֲנִי אוֹתוֹ בֶּן חוֹרִין". "הָרִי הוּא בֶּן
חוֹרִין" - הָרִי בֶּן חוֹרִין. "יַעֲשֶׂוּהוּ בֶּן חוֹרִין"
- רַבִּי אוֹמֵר: זָכָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא
זָכָה, וְכוּפִין אֶת הַיּוֹרְשִׁין לְקַיָּם דְּבָרֵי הַמֶּת.
רַבֵּן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: הַכּוֹתֵב
דְּיוֹסְתָּמִין בַּלַּע"ז - הָרִי זֶה כְּמִתְנָה.

22 Jun	ראשון Sunday	כז 26	בבלי: עבודה זרה ד ירושלמי: יבמות פא תוספתא: בבא בתרא ג כ"ך: הושע ח-ט רמב"ם: מכירה ו	נץ החמה..... 5:26 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:11 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:43	עלות השחר..... 4:13 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:35 סו"ז תפלה - מג"א. 10:03 שקיעה..... 8:30
23 Jun	שני Monday	כח 27	בבלי: עבודה זרה ה ירושלמי: יבמות פב תוספתא: בבא בתרא ד כ"ך: הושע יא-יב רמב"ם: מכירה ז	נץ החמה..... 5:26 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:12 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:43	עלות השחר..... 4:13 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:36 סו"ז תפלה - מג"א. 10:03 שקיעה..... 8:30
24 Jun	שלישי Tuesday	כט 28	בבלי: עבודה זרה ו ירושלמי: יבמות פג תוספתא: בבא בתרא ה כ"ך: הושע יב-יג רמב"ם: מכירה ח	נץ החמה..... 5:27 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:12 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:27 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:43	עלות השחר..... 4:14 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:36 סו"ז תפלה - מג"א. 10:03 שקיעה..... 8:30
25 Jun	רביעי Wednesday	ל 29	בבלי: עבודה זרה ז ירושלמי: יבמות פד תוספתא: בבא בתרא ו כ"ך: הושע יד - יואל א רמב"ם: מכירה ט	יום כפור קטן	
26 Jun	המישי Thursday	א 30	בבלי: עבודה זרה ח ירושלמי: יבמות פה תוספתא: בבא בתרא ז כ"ך: יואל ב-ג רמב"ם: מכירה י	Rosh Chodesh Tamuz	נץ החמה..... 5:27 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:12 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:43
27 Jun	ששי Friday	ב 1	בבלי: עבודה זרה ט ירושלמי: כתובות א תוספתא: בבא בתרא ח כ"ך: יואל ד - עמוס א רמב"ם: מכירה יא	Rosh Chodesh Tamuz	נץ החמה..... 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:13 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:43
28 Jun	שבת Shabbos	ב 2	בבלי: עבודה זרה י ירושלמי: כתובות ב תוספתא: בבא בתרא ט כ"ך: עמוס ב-ג רמב"ם: מכירה יב	קרח, פרק ד	
				נץ החמה..... 5:28 סו"ז קר"ש - גר"א... 9:13 סו"ז תפלה - גר"א.. 10:28 צה"כ לשיטת ר"ת..... 9:43	עלות השחר..... 4:15 סו"ז קר"ש - מג"א... 8:37 סו"ז תפלה - מג"א. 10:04 שקיעה..... 8:30

מחלוקת ברענגט ארימקייט.
(ספר המדות אות מריבה סימן כ"ז)